

Budapest,
2006. május 22.,
hétfő

61. szám

Ára: 1311,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

		Oldal
126/2006. (V. 22.) Korm. r.	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Brazil Szövetségi Köztársaság Kormánya közötti gazdasági együttműködés kialakításáról szóló Megállapodás kihirdetéséről.	5060
27/2006. (V. 22.) BM r.	A települések polgári védelmi besorolásáról szóló 18/1996. (VII. 25.) BM rendelet módosításáról.	5063
28/2006. (V. 22.) BM r.	A lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 41/2000. (XII. 12.) BM rendelet módosításáról	5075
24/2006. (V. 22.) EüM r.	Az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról.	5077
8/2006. (V. 22.) FMM r.	A rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek igazolására alkalmas iratokról szóló 1/2006. (II. 2.) FMM rendelet módosításáról	5077
28/2006. (V. 22.) KvVM r.	A Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről.	5079
29/2006. (V. 22.) KvVM r.	A Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület védetté nyilvánításáról szóló 4/1993. (II. 17.) KTM rendelet módosításáról.	5081
22/2006. (V. 22.) OM r.	A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 2/2005. (III. 1.) OM rendelet, valamint a képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet módosításáról.	5083
105/2006. (V. 22.) KE h.	Kitüntetés adományozásáról.	5116
106/2006. (V. 22.) KE h.	Kitüntetés adományozásáról.	5116
107/2006. (V. 22.) KE h.	Kitüntetés adományozásáról.	5116
	A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Csongrád Megyei Földművelésügyi Hivatalának hirdetménye.	5117
	Helyesbítés.	5121

II. rész JOGSZABÁLYOK

A Kormány rendeletei

A Kormány 126/2006. (V. 22.) Korm. rendelete

a Magyar Köztársaság Kormánya
és a Brazil Szövetségi Köztársaság Kormánya közötti
gazdasági együttműködés kialakításáról szóló
Megállapodás kihirdetéséről

1. §

A Kormány e rendelettel felhatalmazást ad a Magyar Köztársaság Kormánya és a Brazil Szövetségi Köztársaság Kormánya közötti gazdasági együttműködés kialakításáról szóló Megállapodás (a továbbiakban: Megállapodás) kötelező hatályának elismerésére.

2. §

A Kormány a Megállapodást e rendelettel kihirdeti.

3. §

A Megállapodás hiteles angol és magyar nyelvű szövege a következő:

**„Agreement between
the Government of the Republic of Hungary
and the Government
of the Federative Republic of Brazil
on Economic Cooperation**

The Government of the Republic of Hungary and the Government of the Federative Republic of Brazil (hereinafter referred to as the „Contracting Parties”),

– desiring to promote and establish diverse and reciprocally useful economic relations between the Contracting Parties on an equal basis,

– aiming at further intensifying their relations established on the principles of equality, mutual respect and common benefit,

have agreed as follows:

Article 1

The Contracting Parties, in accordance with their respective national legislation and in full conformity with their international obligations, shall endeavor to take necessary measures to ensure favorable conditions for furthering development of the mutual advantageous relations in all domains of the economic activity.

Article 2

Considering the current state and prospects for the development of their economic relations the Contracting Parties agree that favorable conditions for long term co-operation shall be pursued, inter alia, in the following areas:

- Agriculture and food processing;
- Environment;
- Water management;
- Education;
- Health care;
- Natural resources;
- Human resource development;
- Energy;
- Tourism;
- Cooperation between small and medium-sized businesses;
- Communication;
- Computer and information technology;
- Transport;
- Science and technology.

Article 3

The Contracting Parties agree to encourage close contacts between policy-makers and government institutions, with a view to improve the exchange of information on development priorities and to facilitate the participation of business operators in development projects in accordance with their respective relevant legislation.

Article 4

The Contracting Parties, for the purpose of improving and establishing a diversified development of their economic relations, agreed to facilitate the exchange of business information, to stimulate contacts between their businessmen and enterprises, and to support the participation at international exhibitions and fairs organized on the territory of the other Contracting Party.

Article 5

The Contracting Parties, in compliance with their respective national legislation, shall encourage the co-operation between their institutions in the field of standardization, measurement and quality control.

Article 6

With a view to establishing optimum conditions for developing bilateral economic relations the Contracting Parties shall promote the co-operation between their interested financial institutions.

Article 7

Upon conclusion of this Agreement a „Joint Commission” shall be established that shall be convened upon request of each of the Contracting Parties alternatively in Hungary and Brazil.

The tasks of the Joint Commission shall especially comprise as follows:

- Discussion of the development of the bilateral economic relations;
- Identification of new possibilities for the further development of the future economic co-operation;
- Consideration of suggestions for the improvement of the terms for the economic co-operation between enterprises of both countries;
- Elaboration of proposals for the application of the Agreement.

Differences of opinion between the Contracting Parties on the application or interpretation of the Agreement are to be settled within the framework of the Joint Commission.

Article 8

The present Agreement shall in no way prejudice the obligations of the Republic of Hungary as a member state of the European Union. Consequently, the provisions of the present Agreement shall not be cited or interpreted neither in whole nor in part as to annul, amend or influence in any way the duties arising from the Treaty on the European Community (Treaty of Rome, 1957), the Treaty on the European Union (Treaty of Maastricht, 1992) and the primary and secondary legislation of the European Union in particular, undertaken by the Republic of Hungary in the Treaty of Accession (Treaty of Athens, 2003).

Article 9

This Agreement shall not apply to the detriment of the Brazilian obligations towards Mercosul and its Associated States.

Article 10

This Agreement shall enter into force on the date of receiving the latter of two notifications by which the Contracting Parties notify each other in writing through diplomatic channels that all conditions for its entry into force have been fulfilled in compliance with the national legislation of the Contracting Parties.

This Agreement shall remain in force for a period of five years from the date of its entry into force, and shall be tacitly renewed each year thereafter. In case one of the Contracting Parties wishes to denounce the Agreement, it should notify in writing the other Contracting Party its intention to denounce the Agreement through diplomatic channels, not later than six months prior to the expiration of the current period.

Done in Brasilia on the 5th May 2006, in two originals in Hungarian, Portuguese and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence in interpretation, the English text shall prevail.

For the Government of
the Republic of Hungary

For the Government of
the Federative Republic
of Brazil

* * *

**Gazdasági Együttműködési Megállapodás
a Magyar Köztársaság Kormánya
és a Brazil Szövetségi Köztársaság Kormánya
között**

A Magyar Köztársaság Kormánya és a Brazil Szövetségi Köztársaság Kormánya (a továbbiakban: a Szerződő Felek),

– azzal az óhajjal, hogy sokrétű és kölcsönösen előnyös gazdasági kapcsolatokat ösztönözzenek és alakítsanak ki a Szerződő Felek országai között az egyenlőség elve alapján,

– azzal a céllal, hogy tovább erősítsék az egyenlőség, a kölcsönös tisztelet és a közös érdekek alapján közöttük fennálló kapcsolatokat,

a következőkben állapodtak meg:

1. cikk

A Szerződő Felek nemzeti törvényeikkel és nemzetközi kötelezettségvállalásaikkal teljesen összhangban minden szükséges intézkedést megtesznek annak érdekében, hogy kedvező feltételeket teremtsenek a köztük fennálló, kölcsönösen előnyös kapcsolatok továbbfejlesztése érdekében a gazdasági élet minden területén.

2. cikk

A jelenleg fennálló gazdasági kapcsolatok és a jövőbeni fejlesztésükre vonatkozó kilátások ismeretében, a Szerződő Felek megállapodnak abban, hogy a hosszú távú együttműködés kedvező feltételeit többek között az alábbi területeken igyekeznek megteremteni:

- Mezőgazdaság és élelmiszer-feldolgozás;
- Környezetvédelem;
- Vízgazdálkodás;
- Oktatás;
- Egészségügy;
- Természeti erőforrások;
- Emberi erőforrások fejlesztése;
- Energetika;
- Idegenforgalom;
- Kis- és középvállalkozások közötti együttműködés;
- Távközlés;
- Számítástechnika és informatika;
- Közlekedés;
- Tudomány és technológia.

3. cikk

A Szerződő Felek elhatározzák, hogy ösztönzik a két ország politikai döntéshozói és kormánysszervei közötti szoros kapcsolatok kialakítását, és ennek keretében javítják a fejlesztési prioritásokra vonatkozó információcserét, illetve előmozdítják az üzleti élet szereplőinek fejlesztési projekteiben való részvételét országaik törvényeivel összhangban.

4. cikk

A köztük fennálló gazdasági kapcsolatok javítása és sokrétű fejlesztése érdekében a Szerződő Felek elhatározzák, hogy elősegítik az üzleti információk cseréjét, ösztönzik az üzletberek és vállalkozásaik közötti kapcsolatokat, és támogatják a másik Szerződő Fél országának területén megrendezésre kerülő nemzetközi kiállításokon és vásárokon való részvételt.

5. cikk

A Szerződő Felek nemzeti törvényeikkel összhangban ösztönzik a két ország intézményei közötti együttműködést a szabványosítás, a mérésügy és a minőség-ellenőrzés területén.

6. cikk

A köztük fennálló kétoldalú gazdasági kapcsolatok fejlesztéséhez szükséges optimális feltételek megteremtése céljából a Szerződő Felek előmozdítják az érdekelt pénzintézetek közötti együttműködést.

7. cikk

A Szerződő Felek a jelen Megállapodás megkötésével Vegyes Bizottságot hoznak létre, amelynek összehívása a Szerződő Felek bármelyikének kérésére történik, felváltva Magyarországon és Brazíliában.

A Vegyes Bizottság feladatai különösen az alábbiakat foglalják magukban:

- A kétoldalú gazdasági kapcsolatok fejlesztésének megvitatása;
- Új lehetőségek feltárása a jövőbeli gazdasági együttműködés további fejlesztéséhez;
- Javaslatok kidolgozása a gazdasági együttműködés feltételeinek javítására a két ország vállalkozásai közötti;
- Javaslatok tétele a Megállapodás alkalmazására.

A Szerződő Felek a Megállapodás alkalmazásával, illetve értelmezésével kapcsolatos vitás kérdéseket a Vegyes Bizottság keretei között rendezik.

8. cikk

A jelen Megállapodás nem befolyásolja azokat a kötelezettségeket, amelyek a Magyar Köztársaság európai uniós tagságából fakadnak. Következésképpen jelen Megállapodás rendelkezései sem együttesen, sem önmagukban nem idézhetők vagy értelmezhetők úgy, mint amelyek érvénytelenítik, módosítják vagy bármilyen más módon befolyásolják az Európai Közösséget létrehozó Szerződésből (Római Szerződés, 1957), az Európai Unióról szóló Szerződésből (Maastrichti Szerződés, 1992), valamint általában véve az Európai Unió elsődleges és másodlagos jogából származó kötelezettségeket, amelyeket a Magyar Köztársaság a Csatlakozási Szerződéssel (Athéni Szerződés, 2003) vállalt.

9. cikk

A jelen Megállapodás alkalmazása nem érintheti hátrányosan a Brazília által a Mercosul és annak társult országai irányában vállalt kötelezettségeket.

10. cikk

A jelen Megállapodás azon utolsó jegyzék kézhezvételének napján lép hatályba, melyben a Szerződő Felek diplomáciai úton írásban tájékoztatják egymást arról, hogy a Megállapodás hatálybalépéséhez szükséges, nemzeti jogrendjük által előírt követelményeket teljesítették.

A jelen Megállapodás a hatálybalépéstől számított öt évig marad érvényben, ez után egy-egy további évvel folyamatosan hosszabbodik. Abban az esetben, ha valamelyik Szerződő Fél a Megállapodást fel kívánja mondani, erről a szándékáról diplomáciai úton írásban értesíti a másik Szerződő Felet legkésőbb hat hónappal a lejárát előtt.

Készült Brazíliavárosban, 2006. év május hónap 5. napján, magyar, portugál és angol nyelven, két eredeti példányban, mindegyik szöveg egyaránt hiteles. Eltérő értelmezés esetén az angol nyelvű szöveg a mérvadó.

A Magyar Köztársaság
Kormánya részéről

A Brazil Szövetségi
Köztársaság
Kormánya részéről

4. §

(1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel – a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) E rendelet 2–3. §-a a Megállapodás 10. cikkében meghatározott időpontban lép hatályba.

(3) A Megállapodás, illetve e rendelet 2–3. §-a hatálybalépésének naptári napját a külügyminiszter annak ismertté válását követően a Magyar Közlönyben haladéktalanul közzétett egyedi határozatával állapítja meg.

(4) E rendelet végrehajtásához szükséges intézkedésekről a gazdasági és közlekedési miniszter gondoskodik.

Budapest, 2006. április 10.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

A Kormány tagjainak rendeletei

A belügyminiszter 27/2006. (V. 22.) BM rendelete

a települések polgári védelmi besorolásáról szóló 18/1996. (VII. 25.) BM rendelet módosításáról

A polgári védelemről szóló 1996. évi XXXVII. törvény 42. §-a (2) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A települések polgári védelmi besorolásáról szóló 18/1996. (VII. 25.) BM rendelet (a továbbiakban: R.) mellékletének BÁCS-KISKUN MEGYE Kecskemét székhelyű körzeti parancsnokság alcím

„27. Városföld

28. Tiszaug

II.”

szövegrésze helyébe a

„27. Tiszaug

28. Városföld”

II.

szövegrész lép.

2. §

Az R. mellékletének BÉKÉS MEGYE cím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

„BÉKÉS MEGYE

Békéscsaba székhelyű körzeti parancsnokság

1. Békés*	II.
2. Békéscsaba	I.
3. Bélmegyer	II.
4. Biharugra	IV.
5. Csabaszabadi	III.
6. Csárdaszállás	I.
7. Doboz	II.
8. Elek	IV.
9. Geszt	IV.
10. Gyomaendrőd	II.
11. Gyula*	I.
12. Hunya	
13. Kamut	IV.
14. Kétegyháza	II.
15. Kétsoprony	III.
16. Kőrösnagyharsány	II.
17. Kőröstarcsa	II.
18. Kőtegyán	II.
19. Lökösháza	II.
20. Mezőberény	II.
21. Mezőgyán	IV.
22. Méhkerék	II.
23. Murony	II.
24. Okány	II.
25. Sarkad*	II.
26. Sarkadkeresztúr	II.
27. Szabadkígyós	II.
28. Tarhos	II.
29. Telekgerendás	II.
30. Újkígyós	III.
31. Újszalonta	IV.
32. Zsadány	IV.

Orosháza székhelyű körzeti parancsnokság

1. Almáskamarás	IV.
2. Battonya	III.
3. Békéssámson	IV.
4. Csanádapáca	IV.
5. Csorvás	II.
6. Dombegyháza	IV.
7. Dombiratos	IV.
8. Gádos	
9. Gerendás	III.
10. Kardoskút	I.
11. Kaszaper	I.
12. Kevermes	IV.
13. Kisdombegyház	IV.
14. Kunágota	IV.
15. Magyarbánhegyes	II.
16. Magyardombegyház	IV.
17. Medgyesbodzás	IV.
18. Medgyesegyháza	II.
19. Mezőhegyes	II.
20. Mezőkovácsháza*	II.
21. Nagybánhegyes	IV.
22. Nagykamarás	IV.
23. Nagyszénás	
24. Orosháza	I.
25. Pusztaföldvár	IV.
26. Pusztatottlaka	IV.
27. Tótkomlós	IV.
28. Véghegyháza	II.

Szeghalom székhelyű körzeti parancsnokság

1. Békésszentandrás	II.
2. Búcsa	II.
3. Csabacsüd	
4. Dévaványa	II.
5. Ecsefalva	II.
6. Füzesgyarmat	II.
7. Kardos	
8. Kertészsziget	II.
9. Kondoros	II.
10. Körösladány	II.
11. Körösújfalú	II.
12. Örménykút	II.
13. Szarvas*	II.
14. Szeghalom	II.
15. Vésztő	II.”

3. §

(1) Az R. mellékletének BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE Encs székhelyű körzeti parancsnokság alcím „74. Telkibánya IV.” szövegrésze helyébe a „74. Telkibánya II.” szövegrész lép.

(2) Az R. mellékletének BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE Kazincbarcika székhelyű körzeti parancsnokság alcíme alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

*[BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE**Kazincbarcika székhelyű körzeti parancsnokság]*

„1. Abod	II.
2. Aggtelek	III.
3. Alacska	II.
4. Alsószuha	II.
5. Alsótelekes	II.
6. Arló	III.
7. Balajt	II.
8. Bánhorváti	I.
9. Bánréve	II.
10. Becskeháza	IV.
11. Berente	
12. Boldva	II.
13. Borsodbóta	III.
14. Borsodnádásd	IV.
15. Borsodszentgyörgy	IV.
16. Borsodszirák	I.
17. Bódvalenke	IV.
18. Bódvarákó	III.
19. Bódvaszilas	III.
20. Bükkmogyorósd	III.
21. Csernely	III.
22. Csokvaomály	III.
23. Damak	II.
24. Debréte	III.
25. Dédestapolcsány	II.
26. Domaháza	IV.
27. Dövény	II.
28. Dubicsány	II.
29. Edelény*	II.
30. Égerszög	III.
31. Farkaslyuk	
32. Felsőkelecsény	II.
33. Felsőnyárad	II.
34. Felsőtelekes	II.
35. Galvács	IV.
36. Gömörszőlős	II.
37. Hangács	II.
38. Hangony	IV.
39. Hegymeg	II.
40. Hét	II.
41. Hídvégardó	IV.
42. Imola	III.
43. Irota	II.

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

44. Izsófalva	II.
45. Jákfalva	II.
46. Járdánháza	III.
47. Jósvalő	III.
48. Kazincbarcika	I.
49. Kánó	III.
50. Kelemér	II.
51. Királd	II.
52. Kissikátor	IV.
53. Komjáti	II.
54. Kurityán	II.
55. Lak	II.
56. Ládbesenyő	II.
57. Lénárdaróc	III.
58. Martonyi	II.
59. Mályinka	III.
60. Meszes	II.
61. Múcsony	I.
62. Nagybarca	I.
63. Nekézseny	III.
64. Nyomár	II.
65. Ormosbánya	II.
66. Ózd*	II.
67. Perkupa	II.
68. Putnok	II.
69. Ragály	III.
70. Rakaca	III.
71. Rakacaszend	II.
72. Rudabánya	II.
73. Rudolftelep	II.
74. Sajógalgóc	II.
75. Sajóivánka	II.
76. Sajókaza	II.
77. Sajómercse	II.
78. Sajónémeti	II.
79. Sajópuspöki	II.
80. Sajószentpéter*	I.
81. Sajóvelezd	II.
82. Sata	III.
83. Serényfalva	II.
84. Szakácsi	II.
85. Szalonna	II.
86. Szendrő	II.
87. Szendrőlád	II.
88. Szin	III.
89. Szinpetri	III.
90. Szőgliget	III.
91. Szőlősárdó	III.
92. Szuhaő	III.
93. Szuhaálló	I.
94. Szuahony	II.
95. Tardona	II.
96. Teresztenye	III.
97. Tomor	II.
98. Tornabarakony	III.
99. Tornakápolna	III.

100. Tornanádaska	IV.
101. Tornaszentandrás	III.
102. Tornaszentjakab	IV.
103. Trizs	II.
104. Uppony	III.
105. Vadna	II.
106. Varbóc	III.
107. Viszló	III.
108. Zádorfalva	III.
109. Ziliz	II.
110. Zubogy	III.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

(3) Az R. mellékletének BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE Miskolc székhelyű körzeti parancsnokság alcím

a) „2. Abaújszántó” szövegrésze helyébe a „2. Abaújszántó II.” szövegrész,

b) „11. Bogács” szövegrésze helyébe a „11. Bogács I.” szövegrész,

c) „44. Mezőkeresztes” szövegrésze helyébe a „44. Mezőkeresztes II.” szövegrész,

d) „45. Mezőkövesd* II.” szövegrésze helyébe a „45. Mezőkövesd* I.” szövegrész,

e) „52. Négyes III.” szövegrésze helyébe az „52. Négyes II.” szövegrész,

f) „59. Rátka I.” szövegrésze helyébe az „59. Rátka” szövegrész,

g) „80. Szomolya” szövegrésze helyébe a „80. Szomolya I.” szövegrész,

h) „86. Tard” szövegrésze helyébe a „86. Tard II.” szövegrész,

i) „87. Tállya I.” szövegrésze helyébe a „87. Tállya” szövegrész,

j) „89. Tiszabábolna III.” szövegrésze helyébe a „89. Tiszabábolna II.” szövegrész,

k) „90. Tiszaladány” szövegrésze helyébe a „90. Tiszaladány II.” szövegrész,

l) „92. Tiszatardos” szövegrésze helyébe a „92. Tiszatardos II.” szövegrész,

m) „93. Tiszavalk III.” szövegrésze helyébe a „93. Tiszavalk II.” szövegrész lép.

(4) Az R. mellékletének BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE Tiszaújváros székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE

Tiszaújváros székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Ároktő	II.
2. Gelej	
3. Girincs	II.
4. Hejőbába	II.
5. Hejőkeresztúr	III.

6. Hejőkürt	II.
7. Hejőpapi	III.
8. Hejőszalonta	III.
9. Igrici	III.
10. Kesznyéten	II.
11. Kiscséc	II.
12. Köröm	III.
13. Mezőcsát	III.
14. Nagycséc	II.
15. Nemesbikk	II.
16. Oszlár	II.
17. Sajóörös	II.
18. Sajószöged	II.
19. Szakáld	III.
20. Tiszadorogma	II.
21. Tiszakeszi	II.
22. Tiszapalkonya	I.
23. Tiszatarján	II.
24. Tiszaújváros	I.”

4. §

Az R. mellékletének CSONGRÁD MEGYE Szentés székhelyű körzeti parancsnokság alcím „4. Derekegyháza II.” szövegrésze helyébe a „4. Derekegyház II.” szövegrész lép.

5. §

Az R. mellékletének FEJÉR MEGYE Dunaújváros székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

*[FEJÉR MEGYE**Dunaújváros székhelyű körzeti parancsnokság]*

„1. Adony	II.
2. Alap	II.
3. Alsószentiván	II.
4. Baracs	III.
5. Beloianisz	
6. Besnyő	
7. Cece	II.
8. Dég	
9. Daruszentmiklós	II.
10. Dunaújváros	I.
11. Előszállás	II.
12. Enying*	I.
13. Ercsi	I.
14. Hantos	
15. Igar	
16. Iváncsa	II.
17. Kálóz	
18. Kisapostag	I.
19. Kisláng	
20. Kulcs	

21. Lajoskomárom	
22. Lepsény	III.
23. Mátyásdomb	
24. Mezőfalva	
25. Mezőkomárom	
26. Mezőszentgyörgy	III.
27. Mezőszilas	
28. Nagykarcsony	II.
29. Nagylók	
30. Nagyvenyim	
31. Perkáta	
32. Pusztaszabolcs	II.
33. Rácalmás	
34. Ráckeresztúr	III.
35. Sárbogárd*	
36. Sáregres	II.
37. Sárkeresztúr	
38. Sárosd	
39. Sárszentágota	
40. Szabadegyháza	
41. Szabadhídvég	
42. Vajta	II.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

6. §

(1) Az R. mellékletének GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE Győr székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

*[GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE**Győr székhelyű körzeti parancsnokság]*

„1. Abda	II.
2. Acsalag	II.
3. Árpás	II.
4. Bakonygyirót	
5. Bakonypéterd	
6. Bakonyszentlászló	
7. Barbacs	II.
8. Bágyogszovát	IV.
9. Bezi	II.
10. Bodonyhely	II.
11. Bogyoszló	IV.
12. Börcs	II.
13. Böny	IV.
14. Bősárkány	II.
15. Cakóháza	IV.
16. Csikvánd	
17. Csorna*	II.
18. Dör	II.
19. Dunaszeg	II.
20. Dunaszentpál	II.
21. Egyed	II.
22. Enese	II.

23. Écs	II.
24. Farád	II.
25. Fehértó	II.
26. Felpéc	IV.
27. Fenyőfő	
28. Gönyű	II.
29. Gyarmat	II.
30. Gyömöre	IV.
31. Győr	I.
32. Győrasszonyfa	IV.
33. Győrladamér	II.
34. Gyórság	IV.
35. Gyórsövényháza	II.
36. Gyórszemere	II.
37. Győrújbarát	IV.
38. Győrújfalú	II.
39. Győrzámoly	II.
40. Ikrény	II.
41. Jobaháza	II.
42. Kajárpéc	
43. Kisbabot	II.
44. Kisbajcs	II.
45. Koroncó	II.
46. Kóny	II.
47. Kunsziget	II.
48. Lázi	
49. Maglóca	IV.
50. Magyarkeresztúr	IV.
51. Markotabödöge	IV.
52. Mezőörs	IV.
53. Mérges	II.
54. Mórighida	II.
55. Nagyabajcs	II.
56. Nagyszentjános	II.
57. Nyalka	IV.
58. Nyúl	II.
59. Öttevény	II.
60. Pannonhalma	IV.
61. Páli	II.
62. Pásztori	IV.
63. Pázmándfalú	IV.
64. Pér	II.
65. Potyond	IV.
66. Ravazd	II.
67. Rábacsanak	II.
68. Rábacsécsény	II.
69. Rábapatoná	II.
70. Rábapordány	IV.
71. Rábasebes	II.
72. Rábaszentandrás	II.
73. Rábaszentmihály	II.
74. Rábaszentmiklós	II.
75. Rábatamási	II.
76. Rábakapci	II.
77. Rétalap	IV.
78. Románd	

79. Sikátor	
80. Sobor	II.
81. Sokorópátka	IV.
82. Sopronnémeti	II.
83. Szany	II.
84. Szerecseny	
85. Szil	II.
86. Szilsárkány	III.
87. Tarjánpuszta	IV.
88. Táp	III.
89. Tápszentmiklós	IV.
90. Tárnokréti	II.
91. Tényő	IV.
92. Tét	II.
93. Töltéstava	IV.
94. Vág	II.
95. Vámoszabadi	II.
96. Veszprémvarsány	II.
97. Vének	II.
98. Zsebeháza	IV.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

(2) Az R. mellékletének GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE Mosonmagyaróvár székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE

Mosonmagyaróvár székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Ásványráró	II.
2. Bezenye	II.
3. Darnózseli	II.
4. Dunakiliti	II.
5. Dunaremete	II.
6. Dunasziget	II.
7. Feketeerdő	II.
8. Halászi	IV.
9. Hegyeshalom	II.
10. Hédervár	II.
11. Jánossomorja	II.
12. Károlyháza	IV.
13. Kimle	IV.
14. Kisbodak	II.
15. Levél	IV.
16. Lébény	IV.
17. Lipót	II.
18. Máriakálnok	IV.
19. Mecsér	II.
20. Mosonmagyaróvár	II.
21. Mosonszentmiklós	IV.
22. Mosonszolnok	IV.
23. Püski	II.
24. Rajka	II.
25. Újrónafő	IV.
26. Várbalog	IV.”

7. §

Az R. mellékletének HAJDÚ-BIHAR MEGYE Hajdúszoboszló székhelyű körzeti parancsnokság alcím a „40. Tetétlen II.” szövegrészt követően a „41. Tépe IV.” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 41. sorszámtól a 45. sorszámgig terjedő számozása 42–46. sorszámmra változik.

8. §

Az R. mellékletének HEVES MEGYE Eger székhelyű körzeti parancsnokság alcím az „54. Szajla IV.” szövegrészt követően az „55. Szarvaskő IV.” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 55. sorszámtól a 65. sorszámgig terjedő számozása 56–66. sorszámmra változik.

9. §

(1) Az R. mellékletének JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE Szolnok székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE

Szolnok székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Besenyszög	II.
2. Csataszög	II.
3. Fegyvernek	II.
4. Hunyadfalva	II.
5. Kengyel	III.
6. Kőtelek	II.
7. Kuncsorba	II.
8. Martfű	II.
9. Nagykőrű	II.
10. Örményes	II.
11. Rákóczi falva	
12. Rákócziújfalva	
13. Szajol	I.
14. Szászberek	II.
15. Szolnok	I.
16. Tiszabő	II.
17. Tiszajenő	II.
18. Tiszapüspöki	II.
19. Tiszasüly	II.
20. Tiszetenyő	III.
21. Tiszavárkony	II.
22. Tószeg	II.
23. Törökszentmiklós*	I.
24. Újszász	II.
25. Vezseny	II.
26. Zagyvarékas	II.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

(2) Az R. mellékletének JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE Tiszafüred székhelyű körzeti parancsnokság alcím „2. Berekfürdő II.” szövegrésze helyébe a „2. Berekfürdő” szövegrész lép.

10. §

(1) Az R. mellékletének KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE Esztergom székhelyű körzeti parancsnokság alcímet követően az „1. Annavölgy IV.” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az 1. sorszámtól a 25. sorszámgig terjedő számozása 2–26. sorszámmra változik.

(2) Az R. mellékletének KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE Komárom székhelyű körzeti parancsnokság alcím, a „4. Ácsteszer” szövegrészt követően az „5. Ászár IV.” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 5. sorszámtól a 25. sorszámgig terjedő számozása 6–26. sorszámmra változik.

(3) Az R. mellékletének KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE Tatabánya székhelyű körzeti parancsnokság alcím, a „13. Szákszend IV.” szövegrészt követően a „14. Szárliget IV.” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 14. sorszámtól a 23. sorszámgig terjedő számozása 15–24. sorszámmra változik.

11. §

Az R. mellékletének NÓGRÁD MEGYE Balassagyarmat székhelyű körzeti parancsnokság alcím

a) „4. Becske III.” szövegrésze helyébe a „4. Becske IV.” szövegrész,

b) „19. Galgaguta III.” szövegrésze helyébe a „19. Galgaguta IV.” szövegrész,

c) „64. Szécsénke III.” szövegrész helyébe a „64. Szécsénke IV.” szövegrész lép.

12. §

Az R. mellékletének NÓGRÁD MEGYE Salgótarján székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[NÓGRÁD MEGYE

Salgótarján székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Alsótold	IV.
2. Bárna	IV.
3. Bátorterenyé*	II.
4. Bér	IV.
5. Bokor	IV.

6. Buják	IV.
7. Cered	IV.
8. Cserhátszentiván	IV.
9. Csécse	IV.
10. Dorogháza	II.
11. Ecseg	IV.
12. Egyházasdengeleg	
13. Egyházasgerge	I.
14. Erdőkürt	
15. Erdőtarcsa	
16. Etes	IV.
17. Felsőtold	IV.
18. Garáb	IV.
19. Héhalom	I.
20. Ipolytarnóc	II.
21. Jobbágyi	II.
22. Karancsalja	IV.
23. Karancsberény	IV.
24. Karancskeszzi	IV.
25. Karancslapujtó	IV.
26. Karancsság	III.
27. Kazár	IV.
28. Kálló	
29. Kisbágyon	
30. Kisbárkány	IV.
31. Kishartyán	IV.
32. Kozárd	IV.
33. Kutasó	IV.
34. Litke	I.
35. Lucfalva	IV.
36. Márkháza	IV.
37. Mátramindszent	IV.
38. Mátranovák	IV.
39. Mátraszele	IV.
40. Mátraszöllős	IV.
41. Mátraterenye	II.
42. Mátraverebély	II.
43. Mihálygerge	I.
44. Nagybárkány	IV.
45. Nagykeresztúr	
46. Nemti	II.
47. Palotás	I.
48. Pásztó*	I.
49. Rákócziánya	
50. Salgótarján	I.
51. Ságújfalu	III.
52. Sámsonháza	IV.
53. Sóshartyán	IV.
54. Szalmatercs	III.
55. Szarvasgede	
56. Szilaspogony	IV.
57. Szirák	
58. Szuha	IV.
59. Szurdokpüspöki	II.
60. Tar	I.
61. Vanyarc	IV.

62. Vizslás	IV.
63. Zabar	IV.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

13. §

Az R. mellékletének PEST MEGYE

a) Budaörs székhelyű körzeti parancsnokság alcím, a „13. Pilisvörösvár IV.” szövegrészt követően a „14. Remeteszőlős” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 14. sorszámtól a 20. sorszámgig terjedő számozása 15–21. sorszámmra változik;

b) Vác székhelyű körzeti parancsnokság alcím, a „3. Csomád” szövegrészt követően a „4. Csörög” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 4. sorszámtól a 37. sorszámgig terjedő számozása 5–38. sorszámmra változik.

14. §

(1) Az R. mellékletének SOMOGY MEGYE Kaposvár székhelyű körzeti parancsnokság alcím

a) „20. Hedrehely IV.” szövegrésze helyébe a „20. Hedrehely” szövegrész,

b) „21. Hencse IV.” szövegrésze helyébe a „21. Hencse” szövegrész,

c) „40. Kőkút IV.” szövegrész helyébe a „40. Kőkút” szövegrész lép.

(2) Az R. mellékletének SOMOGY MEGYE Siófok székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[SOMOGY MEGYE

Siófok székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Andocs	
2. Ádánd	III.
3. Balatonendréd	III.
4. Balatonföldvár	II.
5. Balatonöszöd	II.
6. Balatonszabadi	III.
7. Balatonszárszó	II.
8. Balatonszemes	II.
9. Bábonymegyer	II.
10. Bálványos	
11. Bedegkér	
12. Bonnya	
13. Fiad	
14. Kapoly	
15. Karád	
16. Kánya	
17. Kára	
18. Kereki	

19. Kisbárapáti		10. Kántorjánosi	IV.
20. Kötcsé		11. Kocsord	II.
21. Köröshegy	III.	12. Komlódtótfalu	II.
22. Lulla	III.	13. Mátészalka	II.
23. Miklósi		14. Mérk	II.
24. Nagyberény		15. Nagydobos	IV.
25. Nagycsepely		16. Nagyecsed	II.
26. Nágocs		17. Nyírcsaboly	IV.
27. Nyim		18. Nyírkáta	IV.
28. Pusztaszemes		19. Nyírmeggyes	IV.
29. Ságvár	III.	20. Nyírparasznya	IV.
30. Sérsekszöllős	III.	21. Ópályi	II.
31. Siófok	II.	22. Ökörítőfülpös	II.
32. Siójut		23. Ör	IV.
33. Som		24. Papos	IV.
34. Somogyacsa		25. Pátyod	II.
35. Somogydöröcske		26. Pórcsalma	II.
36. Somogyegres		27. Rápolt	II.
37. Somogymeggyes		28. Rohod	
38. Szántód	II.	29. Szamosangyalos	II.
39. Szorosad		30. Szamosbecs	II.
40. Szólád		31. Szamoskér	II.
41. Tab*	II.	32. Szamostatárfalva	II.
42. Teleki		33. Szamosszeg	II.
43. Tengőd		34. Tiborszállás	II.
44. Torvaj	III.	35. Tyukod	II.
45. Törökkoppány		36. Ura	II.
46. Zala		37. Vaja	IV.
47. Zamárdi	II.	38. Vállaj	II.
48. Zics			

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

15. §

(1) Az R. mellékletének SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE Kisvárdai székhelyű körzeti parancsnokság alcím „10. Kisvárdai I.” szövegrésze helyébe a „10. Kisvárdai IV.” szövegrész lép.

(2) Az R. mellékletének SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE Mátészalkai székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE
Mátészalkai székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Csenger*	II.
2. Csengersima	II.
3. Csengerújfalva	II.
4. Fábiánháza	II.
5. Fülpösdaróc	II.
6. Géberjén	II.
7. Győrtelek	II.
8. Hodász	IV.
9. Jármí	IV.

(3) Az R. mellékletének SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE Nyírbátor székhelyű körzeti parancsnokság alcím, a „15. Nyírvásári IV.” szövegrészt követően a „16. Ófehértó IV.” szövegrésszel egészül ki, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának az eredeti 16. sorszámtól a 20. sorszámgig terjedő számozása 17–21. sorszámmá változik.

(4) Az R. mellékletének SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE Nyíregyháza székhelyű körzeti parancsnokság alcím „26. Nyírbogdány II.” szövegrésze helyébe a „26. Nyírbogdány” szövegrész lép.

(5) Az R. mellékletének SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE Vásárosnamény székhelyű körzeti parancsnokság alcím

a) „18. Nyírmada II.” szövegrésze helyébe a „18. Nyírmada IV.” szövegrész,

b) „20. Pusztadobos III.” szövegrésze helyébe a „20. Pusztadobos IV.” szövegrész lép.

16. §

(1) Az R. mellékletének VAS MEGYE Körmend székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

*[VAS MEGYE**Körmend székhelyű körzeti parancsnokság]*

„1. Alsószőlők	II.
2. Alsóújlak	II.
3. Andrásfa	IV.
4. Apátistvánfa	IV.
5. Bajánsenye	II.
6. Bérbaltavár	II.
7. Csákánydoroszló	II.
8. Csehi	
9. Csehimindszent	
10. Csipkerek	
11. Csörötnek	II.
12. Daraboshegy	IV.
13. Döbörhegy	IV.
14. Döröske	IV.
15. Egervölgy	IV.
16. Egyházashollós	II.
17. Egyházasrádóc	II.
18. Felsőjánosfa	IV.
19. Felsőmarác	IV.
20. Felsőszőlők	IV.
21. Gasztony	II.
22. Gersekarát	IV.
23. Győrvár	IV.
24. Halastó	IV.
25. Halogy	IV.
26. Harasztifalu	IV.
27. Hegyháthodász	IV.
28. Hegyhátsál	IV.
29. Hegyhátszentjakab	IV.
30. Hegyhátszentmárton	IV.
31. Hegyhátszentpéter	IV.
32. Ispánk	IV.
33. Ivánc	IV.
34. Katafa	IV.
35. Kám	II.
36. Kemestaródfa	IV.
37. Kercaszomor	IV.
38. Kerkáskápolna	II.
39. Kétvölgy	IV.
40. Kisrákos	IV.
41. Kondorfa	II.
42. Körmend	I.
43. Magyarlak	II.
44. Magyarnádalja	II.
45. Magyarszecsőd	II.
46. Magyarszombatfa	II.
47. Mikosszéplak	
48. Molnaszecsőd	II.
49. Nagykölked	IV.

50. Nagymizdó	IV.
51. Nagyrákos	II.
52. Nagytilaj	
53. Nádasd	IV.
54. Nemesmedves	IV.
55. Nemesrempehollós	IV.
56. Olaszfa	IV.
57. Orfalu	IV.
58. Oszkó	IV.
59. Órimagyarósd	IV.
60. Óriszentpéter	IV.
61. Pankasz	IV.
62. Pácsony	IV.
63. Petőmihályfa	IV.
64. Pinkamindszent	II.
65. Püspökmolnári	IV.
66. Rábagyarmat	II.
67. Rábahídvég	II.
68. Rádóckölked	IV.
69. Rátót	II.
70. Rönök	II.
71. Sárfigmizdó	IV.
72. Szaknyér	IV.
73. Szakonyfalu	II.
74. Szalafő	IV.
75. Szarvaskend	IV.
76. Szatta	IV.
77. Szemenye	IV.
78. Szentgotthárd*	I.
79. Szőce	IV.
80. Telekes	IV.
81. Vasalja	II.
82. Vasvár*	II.
83. Vasszentmihály	II.
84. Velemér	IV.
85. Viszák	II.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

(2) Az R. mellékletének VAS MEGYE Sárvár székhelyű körzeti parancsnokság alcím

a) „7. Celldömölk* II.” szövegrésze helyébe a „7. Celldömölk* I.” szövegrész,

b) „11. Csöngye” szövegrésze helyébe a „11. Csöngye II.” szövegrész,

c) „46. Nick” szövegrésze helyébe a „46. Nick II. „szövegrész,

d) „48. Ostffyasszonyfa” szövegrésze helyébe a „48. Ostffyasszonyfa II.” szövegrész,

e) „50. Pápóc IV.” szövegrésze helyébe az „50. Pápóc II.” szövegrész,

f) „55. Répcelak II.” szövegrésze helyébe az „55. Répcelak I.” szövegrész lép.

(3) Az R. mellékletének VAS MEGYE Szombathely székhelyű körzeti parancsnokság alcím „49. Torony IV.” szövegrésze helyébe a „49. Torony II.” szövegrész lép.

17. §

Az R. mellékletének VESZPRÉM MEGYE Várpalota székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[VESZPRÉM MEGYE

Várpalota székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Alsóörs	
2. Balatonalmádi*	
3. Balatonfőkajár	
4. Balatonfüzfő	I.
5. Balatonkenese	
6. Balatonvilágos	
7. Berhida	I.
8. Csajág	
9. Felsőörs	
10. Királyszentistván	
11. Küngös	
12. Litér	
13. Lovas	
14. Öskü	III.
15. Ősi	III.
16. Pétfürdő	I.
17. Szentkirályszabadja	
18. Tés	
19. Várpalota	III.
20. Vilonya	III.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

18. §

(1) Az R. mellékletének VESZPRÉM MEGYE Veszprém székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[VESZPRÉM MEGYE

Veszprém székhelyű körzeti parancsnokság]

- „1. Aszófő
2. Bakonybél
3. Bakonyháza
4. Bakonyoszlop
5. Bakonyszentkirály
6. Balatonakali
7. Balatoncsicsó
8. Balatonfüred*
9. Balatonszepezd
10. Balatonszöllős
11. Balatonudvari
12. Barnag
13. Bárd

14. Borzavár
15. Csesznek
16. Csetény
17. Csopak
18. Dörgicse
19. Dudar
20. Eplény
21. Hajmáskér III.
22. Hárskút
23. Herend
24. Hidegkút
25. Jásd
26. Lókút
27. Márkó
28. Mencshely
29. Monoszló
30. Nagyesztergár
31. Nagyvázsony
32. Nemesvámos
33. Olaszfalu
34. Óbudavár
35. Örvényes
36. Palóznak
37. Papkeszi III.
38. Pécsely
39. Pénzesgyőr
40. Porva
41. Pula
42. Sóly
43. Szápár
44. Szentantalfa
45. Szentgál
46. Szentjakabfa
47. Tagyon
48. Tihany
49. Tótvázsony
50. Vaszoly
51. Veszprém III.
52. Veszprémfajsz
53. Vöröstó
54. Zánka
55. Zirc**

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

19. §

(1) Az R. mellékletének ZALA MEGYE Keszthely székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[ZALA MEGYE

Keszthely székhelyű körzeti parancsnokság]

- „1. Almásháza
2. Alsópáhok II.

3. Balatongyörök		(2) Az R. mellékletének ZALA MEGYE Nagykanizsa székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:
4. Batyk		<i>[ZALA MEGYE</i>
5. Bókaháza		<i>Nagykanizsa székhelyű körzeti parancsnokság]</i>
6. Csertszegtomaj		„1. Alsórajk
7. Dióskál		2. Balatonmagyaród
8. Döbrönce		3. Belezna IV.
9. Dötk		4. Bocska IV.
10. Egerecsa		5. Börzönce IV.
11. Esztergályhorváti	II.	6. Csapi IV.
12. Felsőpáhok		7. Eszteregnye III.
13. Gétye		8. Felsőrajk
14. Gyenesdiás	III.	9. Fityeház IV.
15. Hévíz		10. Fűzvölgy IV.
16. Kallosd		11. Galambok IV.
17. Karmacs		12. Garabonc
18. Kehidakustány		13. Gelse IV.
19. Keszthely	II.	14. Gelsesziget III.
20. Kisgörbő		15. Hahót IV.
21. Kisvásárhely		16. Homokkomárom IV.
22. Ligetfa		17. Hosszúvölgy IV.
23. Mihályfa		18. Kacorlak IV.
24. Nagyörbő		19. Kerecseny
25. Nemesbük		20. Kilimán
26. Óhíd		21. Kistréce IV.
27. Pakod	II.	22. Liszó IV.
28. Rezi		23. Magyarszentmiklós III.
29. Sármellék	II.	24. Magyarszerdahely III.
30. Sénye		25. Miháld IV.
31. Sümegecsehi		26. Murakeresztúr II.
32. Szalapa		27. Nagybakónak IV.
33. Szentgyörgyvár		28. Nagykanizsa I.
34. Tilaj		29. Nagyrada
35. Túrje	IV.	30. Nagyréce IV.
36. Vállus		31. Nemespátró IV.
37. Várvölgy		32. Orosztony
38. Vindornyafo		33. Pat IV.
39. Vindornyalak		34. Pölöskefő IV.
40. Vindornyaszlós		35. Pötréte
41. Vonyarcvashegy		36. Rigyác III.
42. Zalaapáti	II.	37. Sand IV.
43. Zalabér		38. Sormás IV.
44. Zalacsány	III.	39. Surd IV.
45. Zalaköveskút		40. Szepetnek IV.
46. Zalasántó		41. Újudvar I.
47. Zalaszentgrót*	II.	42. Zalakaros IV.
48. Zalaszentlászló		43. Zalakomár II.
49. Zalaszentmárton		44. Zalamerenye IV.
50. Zalavár		45. Zalasárszeg IV.
51. Zalavég”		46. Zalaszentbalázs IV.
		47. Zalaszentjakab IV.
		48. Zalaújlak IV.”

* A településen a körzeti polgári védelmi parancsnokság kirendeltséget tart fenn.

(3) Az R. mellékletének ZALA MEGYE Zalaegerszeg székhelyű körzeti parancsnokság alcím alatti felsorolás helyébe a következő felsorolás lép:

[ZALA MEGYE

Zalaegerszeg székhelyű körzeti parancsnokság]

„1. Alibánfa	III.	52. Petőhenye	
2. Alsónemesapáti		53. Petrikeresztúr	III.
3. Babosdöbréte	IV.	54. Pókaszeptek	
4. Bagod	IV.	55. Pölöske	
5. Bak	III.	56. Pusztaderics	I.
6. Baktüttös	IV.	57. Pusztaszentlászló	II.
7. Becsvölgye	IV.	58. Salomvár	IV.
8. Bezeréd		59. Sárhida	IV.
9. Bocföldre	IV.	60. Söjtör	II.
10. Boncodföldre	IV.	61. Szentkozmadombja	IV.
11. Böde	IV.	62. Szentpéterúr	
12. Búcsúszentlászló		63. Teskánd	IV.
13. Csatár		64. Tófej	III.
14. Csonkahegyhát	IV.	65. Vasboldogasszony	IV.
15. Csöde	IV.	66. Vaspör	IV.
16. Dobronhegy	IV.	67. Vöckönd	
17. Egervár	IV.	68. Zalaboldogfa	IV.
18. Gellénháza	II.	69. Zalacséb	IV.
19. Gomboszeg	IV.	70. Zalaegerszeg	II.
20. Gósfá	IV.	71. Zalaháshágy	IV.
21. Gyűrűs		72. Zalaigrice	
22. Hagyárosbörönd	IV.	73. Zalaistvánd	
23. Hottó	IV.	74. Zalalövő	II.
24. Iborfia	IV.	75. Zalaszentgyörgy	IV.
25. Kávás	IV.	76. Zalaszentiván	IV.
26. Kemendollár		77. Zalaszentlőrinc	
27. Keménfa	IV.	78. Zalaszentmihály	
28. Kisbucsa		79. Zalatárnok	IV.”
29. Kiskutas	IV.		
30. Kispáli	IV.		
31. Kustánszeg	IV.		
32. Lakhegy	IV.		
33. Lickóvados	III.		
34. Milejszeg			
35. Misefa			
36. Nagykapornak			
37. Nagykutas	IV.		
38. Nagylengyel	I.		
39. Nagypáli	IV.		
40. Nemesapáti			
41. Nemeshetés			
42. Nemesrádó			
43. Nemessándorháza			
44. Nemesszentandrás			
45. Németfalu	IV.		
46. Orbányosfa			
47. Ormándlak	II.		
48. Ozmánbük	IV.		
49. Pacsa			
50. Pádár			
51. Pálfiszeg	IV.		

20. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

(2) Az R. mellékletének

a) HEVES MEGYE Eger székhelyű körzeti parancsnokság alcím „66. Szarvaskő IV.” szövegrésze,

b) KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE Esztergom székhelyű körzeti parancsnokság alcím „26. Annavölgy IV.” szövegrésze,

c) KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE Komárom székhelyű körzeti parancsnokság alcím „26. Ászár IV.” szövegrésze,

d) KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE Tatabánya székhelyű körzeti parancsnokság alcím „24. Szárliget IV.” szövegrésze,

e) NÓGRÁD MEGYE Balassagyarmat székhelyű körzeti parancsnokság alcím „27. Karancsság III.”, „56. Ságújfalu III.”, „57. Szalmatercs III.” szövegrésze,

f) PEST MEGYE Budaörs székhelyű körzeti parancsnokság alcím „21. Remeteszőlős” szövegrésze,

g) PEST MEGYE Vác székhelyű körzeti parancsnokság alcím „38. Csörög” szövegrésze; hatályát veszti.

(3) Az R. mellékletének

a) HAJDÚ-BIHAR MEGYE Debrecen székhelyű körzeti parancsnokság „22. Tépe IV.” szövegrésze hatályát veszti, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának a 23. sorszámtól 24. sorszámig terjedő számozása 22–23. sorszámmra változik;

b) JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE Kunszentmárton székhelyű körzeti parancsnokság „6. Martfű II.” szövegrésze hatályát veszti, ezzel egyidejűleg az alcím felsorolásának a 7. sorszámtól 20. sorszámig terjedő számozása 6–19. sorszámmra változik.

Dr. Lamperth Mónika s. k.,
belügyminiszter

A belügyminiszter 28/2006. (V. 22.) BM rendelete

**a lakások és helyiségek bérletére, valamint
elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló
1993. évi LXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló
41/2000. (XII. 12.) BM rendelet módosításáról**

A lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lt.) 87. §-ának (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján – az érintett érdek-képviselői szervekkel egyetértésben – a következőket rendelem el:

1. §

A lakások és helyiségek bérletére, valamint elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 41/2000. (XII. 2.) BM rendelet (a továbbiakban: R) 2. §-a (2) bekezdésének a) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Helyi lakásügyi szervek:)

„a) Országos Rendőr-főkapitányság Gazdasági és Igazgatási Főigazgatóság Gazdasági Ellátó Igazgatóság: ellátási körébe tartozó állománya vonatkozásában;”

2. §

Az R. 2. §-a (2) bekezdésének b) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Helyi lakásügyi szervek:)

„b) az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság: a saját állománya, a háttérintézményei, a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok, a Fővárosi Polgárvédelmi Igazgatóság, a Repülőtéri Katasztrófavédelmi Igazgatóság, az Országgház Tűzoltó-parancsnokság állománya vonatkozásában;”

3. §

Az R. 2. §-a (2) bekezdésének h) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

(Helyi lakásügyi szervek:)

„h) BM Központi Gazdasági Főigazgatóság: a Belügyminisztérium hivatali szervezetei, illetőleg hivatali tevékenységét segítő szervezetek, valamint a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, a Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal, a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ és a Rendőrtiszt Főiskola állománya vonatkozásában;”

4. §

Az R. 2. §-ának (2) bekezdése az alábbi j) ponttal egészül ki:

(Helyi lakásügyi szervek:)

„j) Rendészeti Biztonsági Szolgálat saját állománya vonatkozásában.”

5. §

Az R. 4. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A bérleti szerződésnek tartalmaznia kell:

a) a lakbér összegét;

b) hogy a lakásbérleti szerződés fennállása alatt a bérlő köteles életvitelszerűen a lakásban lakni. A bérlő a lakásból történő két hónapot meghaladó távollétét és annak időtartamát köteles írásban bejelenteni a bérbeadónak, valamint ezzel egyidejűleg az illetékes helyi lakásügyi szervnek. A bérlő által bejelentett – különösen: egészségügyi ok, munkahely megváltozása, tanulmányok folytatása miatt történő – távolléte alatt, erre hivatkozással felmondani nem lehet;

c) hogy a bérbeadó a rendeltetésszerű használatot, illetőleg a szerződésben foglalt kötelezettségek teljesítését évente legalább két alkalommal ellenőrzi, a bérlő köteles biztosítani a lakásba történő bejutást, illetőleg túrni az ellenőrzést;

d) hogy a lakás burkolatainak, ajtóinak, ablakainak és a lakás berendezéseinek karbantartásával, felújításával, illetőleg azok pótlásával, cseréjével kapcsolatos költségek a bérlőt terhelik.”

6. §

Az R. 5. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A bérlő a lakásba – a belügyi szerv bérlőkiválasztási jogával érintett önkormányzati lakás kivételével – a házastársán és a kiskorú gyermekén, valamint a befogadott gyermekétől az együttlakás ideje alatt született unokáján kívül más személyt csak az illetékes helyi lakásügyi szerv előzetes írásbeli hozzájárulásával fogadhat be. A BM vagyonkezelésében lévő lakás esetén a helyi lakásügyi szerv a befogadásról a bérbeadót értesíteni köteles.”

7. §

Az R. 7. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A belügyi rendelkezésű lakások bérlői bérleti jogukat az illetékes helyi lakásügyi szervek, valamint a bérbeadó előzetes hozzájárulása alapján egymással elcserélhetik.”

8. §

Az R. 7. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép, valamint az alábbi új (6) bekezdéssel egészül ki:

„(5) A helyi lakásügyi szerv megtagadja a lakáscseréhez történő hozzájárulását, ha az sérti a belügyi szerv lakásgazdálkodási érdekét. A helyi lakásügyi szerv a hozzájárulás megtagadásának indokait részletezve, írásban értesíti a kérelmezőt.

(6) Ha a lakásügyi szerv a lakáscsere szerződéshez történő hozzájárulását az Lt., valamint e rendelet rendelkezései vagy a joggal való visszaélés tilalma folytán nem tagadhatja meg, a csere következtében létrejövő új bérleti szerződés feltételeit sem állapíthatja meg terhebben a cserével megszűnő bérleti szerződés feltételeinél, kivéve, ha ehhez a csere folytán bérleti jogot szerző hozzájárul.”

9. §

Az R. 10. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A lakáshasználati díjat a jogcím nélküli használat kezdetétől számított két hónap elteltével – ha a jogcím nélküli lakáshasználó másik lakásra nem tarthat igényt – a kétszeresére, újabb két hónap elteltével a háromszorosára kell emelni. A lakáshasználati díj összegének emelésére az illetékes helyi lakásügyi szerv intézkedik.”

10. §

Az R. 11. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A belügyi rendelkezésű lakás jogcím nélküli lakáshasználójával haladéktalanul, de legkésőbb a jogcím nélkülivé válás tudomásra jutását követő 8 napon belül, írásban kell közölni bérleti jogviszonyának megszűnését, illetőleg a jogcím nélkülivé válás tényét és annak következményeit.”

11. §

Az R. 12. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A lakbért a lakás komfortfokozata, alapterülete, minősége, a lakóépület állapota és a településen, illetőleg a lakóépületen belüli fekvése, valamint a bérbeadó által a szerződés keretében nyújtott szolgáltatás alapján kell megállapítani.”

12. §

Az R. 27. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Annak a bérlőnek a lakását, aki nyugdíjas vagy a külön jogszabályokban meghatározott nyugdíjszerű rendszeres szociális ellátásban részesül, és az elővásárlási jogával nem él, a szerződésének fennállásáig harmadik személy részére csak a bérlő írásbeli hozzájárulásával lehet elidegeníteni.”

13. §

Az R. 28. §-ának (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(4) A vételár megállapításakor a bérlő folyamatosan eltöltött szolgálati jogviszonyának ideje alapján, (1) és (2) bekezdés szerinti összegekből 5 évenként hatvanezer forintot, de legfeljebb háromszázezer forintot le kell vonni.”

14. §

Az R. 29. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Ha a lakást a 26. § szerinti jogosult vásárolja meg, – kérelmére – legalább tizenöt évi részletfizetési kedvezményt kell adni. A szerződés megkötésekor a megállapított vételár 20%-át egy összegben köteles megfizetni. Az első vételárresztlet befizetése után fennmaradó hátralékra a havonta fizetendő részletet egyenlő mértékben kell megállapítani.”

15. §

Az R. 35. §-ának (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A megbízottat a mindenkor hatályos közbeszerzési törvény előírásainak alkalmazásával, de legalább nyilvános pályázat lefolytatása útján kell kiválasztani. A megbízott nem lehet belügyi szervvel szolgálati jogviszonyban álló személy.”

16. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 15. napon lép hatályba.

Dr. Lamperth Mónika s. k.,
belügyminiszter

**Az egészségügyi miniszter
24/2006. (V. 22.) EüM
rendelete**

**az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási
finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló
9/1993. (IV. 2.) NM rendelet módosításáról**

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 83. §-a (4) bekezdésének *l)* és *m)* pontjaiban, valamint az egészségügyi szolgáltatások Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozásának részletes szabályairól szóló 43/1999. (III. 3.) Korm. rendelet 52. §-ának (10) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

Az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről szóló 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet 4. számú melléklete 08 Főcsoportjának 93. pontjában a

„– 0140 Semmelweis Egyetem, Budapest (Általános Orvostudományi Kar)”

szövegrész helyébe az alábbi szövegrész lép:

„– 0155 Országos Gyógyintézeti Központ”

2. §

Ez a rendelet 2006. június 1. napján lép hatályba azzal, hogy rendelkezéseit a külön jogszabály szerint 2006. év-

ben befogadott többletkapacitásokról szóló egészségügyi miniszteri és pénzügyminiszteri közlemény Egészségügyi Közlönyben történő közzétételét követően, azzal összhangban lehet alkalmazni.

Dr. Rácz Jenő s. k.,
egészségügyi miniszter

**A foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi
miniszter
8/2006. (V. 22.) FMM
rendelete**

**a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek
igazolására alkalmas iratokról szóló
1/2006. (II. 2.) FMM rendelet módosításáról**

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 124. §-ának (8) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek igazolására alkalmas iratok köréről a következőket rendelem el:

1. §

A rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek igazolására alkalmas iratokról szóló 1/2006. (II. 2.) FMM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. §-ának *i)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[E rendelet szabályait kell alkalmazni]

„*i)* a támogatást nyújtóra”

[a külön jogszabályban meghatározott, a központi költségvetésből és az elkülönített állami pénzalapokból nyújtható állami támogatás igénylésével kapcsolatos eljárás és az állami támogatásra vonatkozó jogosultság megállapítása során.]

2. §

(1) Az R. 2. §-a (1) bekezdésének *a)–c)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(1) A rendezett munkaügyi kapcsolatoknak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Áht.) meghatározott feltételei megállapítása alapjául a következő iratok szolgálnak:]

„*a)* az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség által

aa) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a további-

biakban: Ket.) hatálya alá tartozó eljárásban támogatást nyújtó szerv belföldi jogsegély iránti kérelmére a Ket. 26. §-ának (5) bekezdése alapján adott tájékoztatás,

ab) a támogatás iránti kérelmet nem a Ket. hatálya alá tartozó eljárásban elbíráló szerv kérelmére a munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény 8/C. §-a alapján kiállított hatósági bizonyítvány,

ac) az Áht. 15. §-a (5) bekezdése szerinti esetben a munkáltató kérelmére kiállított hatósági bizonyítvány, melyet a munkáltató mellékel a támogatás iránti kérelemhez;

b) az Áht. 15. § (9) bekezdése *a)* pontjának *aa)* alpontjában meghatározott feltétel tekintetében az Egyenlő Bánásmód Hatóság által

ba) a Ket. hatálya alá tartozó eljárásban támogatást nyújtó szerv belföldi jogsegély kérelmére adott tájékoztatás,

bb) a támogatás iránti kérelmet nem a Ket. hatálya alá tartozó eljárásban elbíráló szerv kérelmére a Ket. 83–84. §-a alapján kiállított hatósági bizonyítvány; valamint

c) az Áht. 15. §-a (9) bekezdésének *b)* és *c)* pontjában meghatározott feltételek tekintetében a munkáltató nyilatkozata.”

(2) Az R. 2. §-a a következő új (2) bekezdéssel egészül ki, ezzel egyidejűleg a § jelenlegi (2)–(3) bekezdésének számozása (3)–(4) bekezdésre változik:

„(2) A munkáltató a támogatás igénylésével egyidejűleg büntetőjogi felelőssége tudatában arról is nyilatkozik, hogy vele szemben a rendezett munkaügyi kapcsolatoknak az Áht. 15. §-ának (7) bekezdésében meghatározott általános, valamint az Áht. 15. §-a (9) bekezdésének *a)* pontjában meghatározott különös feltételei teljesülnek, azok hiánya nem jelenti a támogatás nyújtásának akadályát.”

3. §

Az R. a következő új 2/A. §-sal egészül ki:

„2/A. § (1) Pályázati úton nyújtott támogatások esetében

a) a támogatást nyújtó,

b) – olyan támogatási eljárásban, amelynek lebonyolításában jogszabály felhatalmazása vagy megbízás alapján más szervezet működik közre – a pályázati eljárás lebonyolításában közreműködő szerv

a támogatási szerződés megkötését megelőzően terjeszti elő a hatósági bizonyítvány kiállítása iránti kérelmet azon munkáltatók vonatkozásában, amelyek a pályázati kiírásban szereplő valamennyi feltételnek megfelelnek, és amelyek támogatásáról a támogatást nyújtó döntött.

(2) A Ket. hatálya alá tartozó eljárásban megállapított támogatások esetében az eljárás lefolytatására illetékes támogatást nyújtó szerv a belföldi jogsegély iránti kérelmét az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával a támogatásról szóló határozat meghozatalát, illetőleg a hatósági szerződés megkötését megelőzően terjeszti elő

a 2. § (1) bekezdésének *a)*–*b)* pontjában meghatározott hatóságokhoz.

(3) A támogatást nyújtó az (1)–(2) bekezdésben meghatározott kérelemben feltünteteti a támogatást igénylő munkáltatók nevét, székhelyét és adószámát.

(4) Az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség és az Egyenlő Bánásmód Hatóság által kiállított hatósági bizonyítvány tartalmazza, hogy azt a hatóság

a) mely munkáltató(k) tekintetében,

b) a rendezett munkaügyi kapcsolatok mely feltételeinek igazolása céljából,

c) mely szerv előtt folyamatban lévő eljárás(ok)ban történő felhasználás céljából,

d) mely nyilvántartás adatai alapján állította ki.

(5) Az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség és az Egyenlő Bánásmód Hatóság által kiállított hatósági bizonyítvány több munkáltatóra vonatkozóan tartalmazhat adatot, illetve ténymegállapítást, feltéve, hogy a hatósági bizonyítvány a benne megnevezett valamennyi munkáltató vonatkozásában a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek teljesülését igazolja.

(6) A rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeinek igazolására szolgáló hatósági bizonyítvány kiállítására irányuló eljárás megindításáról az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség és az Egyenlő Bánásmód Hatóság a támogatás igénylőjét a Ket. 29. §-ának (6) bekezdése alapján hirdetményi úton értesíti.

(7) Az (5)–(6) bekezdésben foglaltak teljesülése esetén a munkaügyi kapcsolatok rendezettségét igazoló hatósági bizonyítvány esetében a támogatást igénylő munkáltató felé a Ket. 80. §-ának (3) bekezdése szerinti hirdetményi közlésnek van helye.

(8) A támogatást nyújtó szerv

a) megkeresésére adott tájékoztatás,

b) kérelmére kiállított hatósági bizonyítvány

kizárólag az adott támogatást nyújtó szerv előtt folyamatban lévő eljárás(ok)ban használható fel.”

4. §

(1) E rendelet a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba. Rendelkezéseit a 2006. január 1-jét követően, de e rendelet hatálybalépését megelőzően meghirdetett támogatási programok, bejelentett támogatási kérelmek alapján nyújtott támogatásokra is alkalmazni kell, feltéve, hogy

a) a folyamatban lévő eljárásban a korábbi rendelkezések alapján a támogatást nyújtó szerv a támogatás igénylőjét nem hívta fel a rendezett munkaügyi kapcsolatok feltételeit igazoló hatósági bizonyítvány benyújtására, és ilyen hatósági bizonyítvány a támogatást nyújtó szervhez még nem került benyújtásra, valamint

b) az R. 2. §-ának (2) bekezdése szerinti nyilatkozat becsatolása e rendelet hatálybalépését követően megtörtént.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a foglalkoztatást elősegítő támogatásokról, valamint a Munkaerőpiaci Alapból foglalkoztatási válsághelyzetek kezelésére nyújtható támogatásról szóló 6/1996. (VII. 16.) MüM rendelet 27/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„27/A. § Nem részesülhet az e rendelet szerinti támogatásokban az a munkaadó, aki nem felel meg a rendezett munkaügyi kapcsolatoknak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-ában meghatározott feltételeinek, illetőleg ezen feltételek teljesülésének igazolására nem, vagy nem a külön jogszabályban meghatározott módon kerül sor.”

(3) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a munkaerőpiaci szolgáltatásokról, valamint az azokhoz kapcsolódóan nyújtható támogatásokról szóló 30/2000. (IX. 15.) GM rendelet 21. §-a (2) bekezdésének *f)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(2) Az (1) bekezdésben meghatározott támogatások nyújtásának további feltétele, hogy a támogatást kérő]

„*f)* a rendezett munkaügyi kapcsolatoknak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-ában meghatározott feltételeinek megfelel, és azok teljesülésének igazolására a külön jogszabályban meghatározott módon sor kerül.”

(4) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a munkaügyi központok foglalkozási rehabilitációs eljárásáról, valamint a megváltozott munkaképességű munkanélküliek foglalkoztatását elősegítő egyes támogatásokról szóló 11/1998. (IV. 29.) MüM rendelet 4. §-a (2) bekezdésének *b)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[(2) Az (1) bekezdésben meghatározott támogatás további feltétele, hogy a munkaadó]

„*b)* megfelel a rendezett munkaügyi kapcsolatoknak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-ában meghatározott feltételeinek, és azok teljesülésének igazolására a külön jogszabályban meghatározott módon sor kerül.”

(5) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg a Munkaerőpiaci Alap foglalkoztatási alaprész iskolarendszeren kívüli felnőttképzési célú keretének felhasználásáról szóló 8/2003. (VII. 4.) FMM rendelet (a továbbiakban: R1.) 15. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) A 3–4. §-ban meghatározott támogatások kivételével e rendelet alapján támogatás annak a pályázónak, – az egyedi döntés alapján nyújtható támogatások esetében – a kérelmet előterjesztőnek, illetve a 22. § (1) bekezdése szerinti befektetőnek nyújtható, aki megfelel a rendezett munkaügyi kapcsolatok – az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-ában meghatározott – feltételeinek, és azok teljesülésének igazolására a külön jogszabályban meghatározott módon sor kerül.”

(6) Az R1. 19. §-a (2) bekezdésének *c)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[Nem köthető szerződés azzal a pályázóval,]

„*c)* aki az adott pályázatra vonatkozó felhívásban meghatározott egyéb feltételeket – különösen a rendezett mun-

kaügyi kapcsolatoknak az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 15. §-ában meghatározott feltételeit – nem teljesítette, illetve azok teljesülésének igazolására nem vagy nem a külön jogszabályban meghatározott módon került sor.”

Csizmár Gábor s. k.,

foglalkoztatáspolitikai és munkaügyi miniszter

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 28/2006. (V. 22.) KvVM rendelete

a Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület létesítéséről

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdés *a)* pontjában, valamint 85. § *b)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

Védetté nyilvánítom Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület elnevezéssel az *1. számú mellékletben* felsorolt ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számú, összesen 156,2 hektár kiterjedésű területet.

2. §

A védetté nyilvánítás célja a területen található morotva tónak, a terület ökológiai rendszerben betöltött szerepének, valamint tájképi értékének megóvása, illetve fenntartása, a védett növény- és állatfajok, valamint élőhelyük megőrzése, különös tekintettel a területen költő madárfajokra és a kiemelkedő fajgazdagságú gémtelepre.

3. §

(1) A Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelését – a természetvédelmi kezelési tervben foglaltaknak megfelelően – a Duna–Dráva Nemzeti Park Igazgatóság látja el.

(2) A Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési tervét e rendelet 2. számú melléklete tartalmazza.

4. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Persányi Miklós s. k.,
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

1. számú melléklet a 28/2006. (V. 22.) KvVM rendelethez

A Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai

Mözs

0124/a–c, 0163/6 b–d, 0163/6 f–h, 0163/6 j–n, 0184/1, 0186/3 a–c, 0186/6, 0188

Szekszárd

01617/a–d, 01617/f–h

2. számú melléklet a 28/2006. (V. 22.) KvVM rendelethez

A Kapszeg-tó Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve

1. Természetvédelmi gyakorlati célkitűzések

- A terület természetközeli vizes élőhelyeinek, illetve növény- és állattani értékeinek megőrzése és fejlesztése;
- az élőhelyek mozaikosságának fenntartása, a nyílt vízfelületek megőrzése;
- a területen található, országos viszonylatban is jelentős gémtelep hosszú távú védelme és gyarapodásának elősegítése;
- a terület fontos madárvonulási és táplálkozó helyként való fenntartása;
- az agresszívan terjeszkedő nem őshonos növényfajok visszaszorítása;
- az egykori jellegzetes, vizes élőhelyre jellemző tájkép visszaállítása, illetve fenntartása;
- természetvédelmi szemléletformálást segítő bemutató, oktató tevékenység és a szelíd turizmus feltételeinek biztosítása, a helyi lakosság értékvédő szemléletének erősítése;
- a terület eddig még fel nem tárt adottságainak, értékeinek tudományos kutatása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- Az elgyomosodott, nádasodó területek legelőként való rehabilitálása és hasznosítása;
- a füves területek legelőként való fenntartása;
- a nádasként fenntartandó területek gyomosodó szegélyének kaszálása, a nádasok szükség szerinti téli aratása;
- a terület északi részén a nádas és fűzliget-fűzláp érintettségének fenntartása, a benne lévő gémtelep zavartatlansága érdekében;
- a nem őshonos fafajokból álló és telepített erdők kíméletes fafaj-cseréje;
- az extenzív gazdálkodás elterjesztése, a szántók legelővé alakítása;
- a vadgazdálkodási tevékenység ellenőrzése a védett fajok és élőhelyeik megőrzése érdekében;
- a terület jobb megismertetése érdekében bemutató-tájékoztató táblák, megfigyelő torony, szóróanyagok készítése és terjesztése, szemléletformáló előadások szervezése;
- a terület zoológiai, botanikai értékeinek kutatása.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Erdők kezelése

- A rossz állapotú, nem őshonos fafajokból álló erdőket fokozatosan őshonos, vegyes faj- és korösszetételű állományokra kell cserélni, a már lecserélt állományokat rendszeresen kezelni kell.
- A területen előforduló nem őshonos fasorokat le kell cserélni, helyükre őshonos fa- és cserjeféléket kell ültetni.

3.1.2. Gyepek kezelése

- A benádasodó, gyomosodó nedves gyepterületeken legeltetni kell, amennyiben a legeltetés feltételeit nem lehet biztosítani, kaszálással kell kezelni e területeket. A legeltetésnél előnyben kell részesíteni az ősi magyar háziállatfajtákat.
- A legeltetett gyepeket tilos tartósan bekeríteni, a legeltetett terület átmeneti elkerítésére villanypásztor kell alkalmazni.
- Ameddig a legeltetés nem megoldott, a területet évente legalább kétszer kaszálni kell.
- A gyepeket tilos feltörni, felülvetni, műtrágyázni.
- A gyepeken tilos a vegyszerhasználat.

3.1.3. Nádasok kezelése

- A gémteleptől számított 50 m szélességű sávban nád-gazdálkodási tevékenység csak a költési időszakon kívül (február 15.–július 31.), a madárvilág lehető legkisebb zavarásával és a Duna–Dráva Nemzeti Park Igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon végezhető.
- A terület többi részén nádaratást csak az ott fészkelő védett madárfajok költési idején (február 15.–július 31.) kívüli

időszakban szabad végezni, az érintett terület legalább 1/3-án nádállományt „avas nádként” meg kell hagyni.

– A nádas gyomosodó 1–5 méteres szegélyét rendszeresen kaszálni kell.

3.2. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Terület- és földhasználat

– Tűzgyújtás csak az illetékes természetvédelmi hatóság engedélyével lehetséges.

– A területen hulladék elhelyezése tilos.

– Földmunkával járó tevékenység a gyepeken csak a földgázszállító vezeték biztonsági övezetében szükséges javítások esetén megengedett.

3.2.2. Vadgazdálkodás

– A dúvadgyérítést a területen fészkelő védett madárfajok költési időszakán (február 15.–július 31.) kívül kell végezni.

– A terület határától legfeljebb 100 m-es távolságon belül, nem nádas művelési ágban levő területeken található magaslesek, szörök és más vadászati létesítmények fenntarthatók. Új vadászati létesítmények nem létesíthetők a területen.

– Vízivad vadászata csak a terület határától legfeljebb 100 m-es távolságon belül megengedett.

3.2.3. Látogatás

– A gémtelep és a nádas területeken fészkelő védett madarak fészkeit költési, fiókanevelési időszakban (február 15.–július 31.) tilos megközelíteni vagy zavarni, a terület többi része gyalogosan vagy kerékpárral egész évben szabadon látogatható.

– Gépkocsival történő behajtás csak természetvédelmi kezelési, valamint egyéb karbantartási munkák, illetve havária esetén lehetséges.

3.2.4. Kutatás, vizsgálatok

– A mozaikos vizes élőhelyegyüttes hosszútávú fenntartása érdekében törekedni kell a terület vízrajzának pontosabb megismerésére, monitorozására és stratégiát kell kidolgozni a Kapszeg-tó esetleges mesterséges vízpótlására.

A környezetvédelmi és vízügyi miniszter 29/2006. (V. 22.) KvVM rendelete

a Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület
védetté nyilvánításáról szóló 4/1993. (II. 17.) KTM
rendelet módosításáról

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdésének a) pontjában, valamint 85. §-ának

b) pontjában kapott felhatalmazás alapján – 36. §-ának (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően – a következőket rendelem el:

1. §

A Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület létesítéséről és fokozottan védetté nyilvánításáról szóló 4/1993. (II. 17.) KTM rendelet (a továbbiakban: R.) 4. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„4. § (1) A Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelését – a természetvédelmi kezelési tervben foglaltaknak megfelelően – az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság látja el.

(2) A védett természeti terület természetvédelmi kezelési tervét a melléklet tartalmazza.”

2. §

Az R. e rendelet *mellékletével* egészül ki.

3. §

Ez a rendelet a kihirdetését követő 8. napon lép hatályba.

Dr. Persányi Miklós s. k.,
környezetvédelmi és vízügyi miniszter

Melléklet
a 29/2006. (V. 22.) KvVM rendelethez

[Melléklet
a 4/1993. (II. 17.) KTM rendelethez]

A Kőszegi-tőzegmohás láp Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terve

1. Természetvédelmi gyakorlati célkitűzések

– Őrizze meg a kőszegi Alsó-erdő tőzegmohás lapjának a tájban unikális, a régióban nagyon ritka, országosan sem gyakori tőzegmohás zsombéksásos (*Sphagno fallaci-Caricetum elatae*), tőzegmohás keskenylevelű gyapjúsásos (*Sphagno flexuosi-Eriophoretum angustifolii*), tőzegmohás fűzláp (*Salici cinereae-Sphagnetum recurvi*) és mésztelen láprét (*Junco-Molinietum*) növénytakaságait.

– Óvja meg a tőzegmohás láp biológiai sokszínűségét és őrizze meg a láp körül elhelyezkedő erdőállomány növény- és állatvilágát.

– Biztosítsa a területen található védett természeti értékek hosszú távú fennmaradását.

- Biztosítson lehetőséget a terület további faunisztikai és florisztikai értékeinek feltárására, valamint az ismert természeti értékek részletes vizsgálatát célzó kutatásokra.
- Segítse elő a természeti értékek folyamatos figyelemmel kísérését, a változások rögzítését.

2. Természetvédelmi stratégiák

- A területen kialakult tözegmohaláp élőhely-típus állandóan vízzel borított részei nem igényelnek aktív kezelést.
- A terület nedves, de nyárra kiszáradó részén a spon-tán erdősödés és cserjésedés visszaszorítása a felverődött fenyőcsemetek teljes, a kutyabenge cserjék részleges eltávolításával.
- A lápterület megközelítésének, valamint a területen való közlekedésnek az ellenőrzése.
- A lápterület vízháztartásának fenntartása, a lápterületen az ökológiai vízmennyiség biztosítása.
- A gazdálkodás és a természetvédelmi kezelésen kívüli egyéb tevékenységek felügyelete, ellenőrzése.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Fajok védelme

- A tözegmoha fajok (*Sphagnum ssp.*) élőhelyének állandó vízborítású részét minden külső beavatkozástól meg kell kímélni.

3.1.2. Élőhelyek védelme

- A láp teljes vízborítású területeit érintetlenül kell hagyni.
- A láp vízzel csak időszakosan vagy alig borított, nyárra teljesen kiszáradó részeiről a fás növényzet egy részét, főleg a cserjéket [kutyabenge (*Frangula alnus*)], valamint az erdeifenyő (*Pinus sylvestris*) magoncokat el kell távolítani. A cserjeirtás, illetve a fás növényzet eltávolítása során meg kell óvni a bokorfüzeket (*Salix cinerea*, *Salix aurita*), a nyíreket (*Betula pubescens*, *Betula pendula*), a rezgőnyárt (*Populus tremula*), valamint kímélni kell a keskenylevelű gyapjúsást (*Eriophorum angustifolium*).
- A láp vízháztartását már nem befolyásoló, eltömődött vízelvezető árokrendszer maradványait a talajvédelmi előírások figyelembevételével fel kell tölteni.

3.1.3. Vadgazdálkodás

- A területen etetők, szórók, szók elhelyezése, vadtenyésztés, vadkibocsátás, vadföld létesítése és művelése tilos.

- Vadvédelmi kerítés csak a terület határán létesíthető.

3.1.4. Vízgazdálkodás

- A terület vízháztartási egyensúlyának megőrzése érdekében a terület szárazodásával járó mindennemű felszíni és felszín alatti vizet érintő vízügyi beavatkozás tilos.

3.1.5. Közlekedés

- A lápterületre gépjárművel behajtani tilos.
- A természetvédelmi kezeléssel, erdő- és vadgazdálkodással összefüggő gépjármű és erőgép használat csak a lápterületen kívül, a munkavégzéssel összefüggésben, fokozott körültekintéssel, előre tervezett és az Őrségi Nemzeti Park Igazgatósággal (a továbbiakban: igazgatóság) előzetesen egyeztetett útvonalon történhet.

3.1.6. Természetvédelmi infrastruktúra

- A területet el kell látni hatósági tájékoztató táblákkal.
- Ki kell jelölni a lápterület megközelítésére szolgáló állandó gyalogösvényt.

3.1.7. Terület- és földhasználat

- A területen kutatás, idegenforgalom, üdülés, oktatás, rekreáció a jogszabályokban előírt engedélyek birtokában, az igazgatósággal előzetesen egyeztetett módon történhet.
- A területen mindennemű épület és építmény létesítése, magas- és mélyépítési tevékenység tilos.

3.2. Művelési ághoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Erdők kezelése

- Erdőgazdálkodás csak a fokozott természetvédelmi oltalomnak megfelelően, az elsődleges rendeltetés figyelembevételével, természetkímélő módon folytatható a területen.
- A lápterület körül elhelyezkedő erdőállományban (fokozottan védett Kőszeg 70 B erdőrészlet) csak a vegetációs időn kívül, fagyott vagy kellően szikkadt talaj esetén szabad fahasználati munkákat végezni.
- A lápterületet övező, fokozott természetvédelmi oltalom alatt álló erdőben a láp szélétől számított 50 m széles övezetben a törzskiválasztó gyérítések erélyét úgy kell megválasztani, hogy a termelési célú erdőkben szokásos mértéknél kisebb záródás alakuljon ki.
- A nevelővágásokat irányított döntéssel úgy kell végrehajtani, hogy kidöntött fa a láp területére nem kerülhet.
- Vonszolásos technológia alkalmazása tilos.
- Kiközelítés csak kijelölt nyomvonalakon folyhat a 3.1.5. alpont rendelkezéseinek megfelelően.
- Faanyagátárolás csak kijelölt rakodóhelyen vagy tő mellett történhet.
- Szállítási útvonal nem érintheti a védett természeti terület szélétől számított 100 méter szélességű övezetet.

**Az oktatási miniszter
22/2006. (V. 22.) OM
rendelete**

**a Sajátos nevelési igényű gyermekek
óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési
igényű tanulók iskolai oktatásának
irányelve kiadásáról szóló
2/2005. (III. 1.) OM rendelet, valamint
a képzési kötelezettségről és a pedagógiai
szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM
rendelet módosításáról**

A helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 97. §-ának *b)* pontjában, továbbá a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: közoktatásról szóló törvény) 93. §-a (1) bekezdésének *a)* pontjában és a 94. §-a (1) bekezdésének *a)–b)* pontjában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem el:

1. §

A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 2/2005. (III. 1.) OM rendelet (a továbbiakban: R1.) a következő 3/A. §-sal egészül ki:

„3/A. § A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő iskolai oktatását végző intézmény a rehabilitációs pedagógiai programját az e rendelet 3. számú mellékleteként kiadott Súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatása irányelvének figyelembevételével készíti el, illetve fogadja el.”

2. §

Az R1. – az e rendelet *mellékletével* kiadott – 3. számú melléklettel egészül ki.

3. §

A képzési kötelezettségről és a pedagógiai szakszolgálatokról szóló 14/1994. (VI. 24.) MKM rendelet (a továbbiakban: R2.) 5. §-ának (6) bekezdése a következő második mondatral egészül ki:

„E rendelkezést a gyógytestnevelés szervezésében is alkalmazni kell.”

4. §

Az R2. 9. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„9. § (1) A szakértői és rehabilitációs bizottság a fogyatékosok ápoló, gondozó otthonába, a fogyatékosok rehabilitációs intézményébe és a fogyatékosok nappali intézmé-

nyébe felvett gyermeket megvizsgálja abban az esetben is, ha nem vett részt korai fejlesztésben és gondozásban. A szakértői és rehabilitációs bizottság minden év január–május hónapokban – egyeztetett időpontban – felkeresi a működési területén lévő, kiskorúak ellátását végző fogyatékosok ápoló, gondozó otthonát, a fogyatékosok rehabilitációs intézményét, a fogyatékosok nappali intézményét, és megvizsgálja az előző vizsgálat ideje után felvett gyermekeket.

(2) Ha a gyermek a közoktatási törvény 30. §-ának (6) bekezdése szerint fejlesztő felkészítés keretében teljesíti tankötelezettségét, a szakértői és rehabilitációs bizottság meghatározza a fejlesztő felkészítésnek azt a módját, amelyik biztosítja a gyermek fejlődését. Ha a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményében a tankötelezettség egyéni fejlesztő felkészítés keretében történő teljesítésre tesz javaslatot, a fejlesztő felkészítés ideje egyéni foglalkozás esetén legalább heti három óra.

(3) Ha a súlyosan, halmozottan fogyatékos tanuló a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján tankötelezettségét egyéni fejlesztő felkészítés keretében teljesíti, a 8. § (4), (6)–(10) és (13)–(15) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

(4) A szakértői és rehabilitációs bizottság köteles a gyermek felülvizsgálatát hivatalból elvégezni abban az évben, amelyben a nyolcadik életévét betölti, ezt követően pedig háromévenként.”

5. §

Az R2. a következő címmel és 9/A. §-sal egészül ki:

„A fejlesztő iskolai oktatás

9/A. § (1) A tankötelezettség teljesítését a fejlesztő iskolai oktatásban – a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság vagy az országos szakértői és rehabilitációs tevékenységet végző bizottság szakértői véleménye alapján – az a gyermek kezdheti meg, aki a hatodik életévét december 31. napjáig betölti. A tanulói jogviszony keletkezésével összefüggésben a nevelési-oktatási intézmények működéséről szóló 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 16. § (2) és (4), a 18. § (1), (3) és a 19. § (2) bekezdését kell alkalmazni.

(2) A fejlesztő iskolai oktatásban a tanulóknak a fogyatékoságuk, fejlettségük és életkoruk alapján történő csoportokba sorolásáról – a nevelőtestület véleményének kikérésével – az intézmény vezetője dönt. A csoportok maximális létszáma hat fő.

(3) A fejlesztő iskolai oktatás a tanév rendjéhez igazodó, tanítási évfolyamokra nem tagolódó, de felépítésében az elért fejlődési szakaszokat követő egységes folyamat.

(4) A fejlesztő iskolai oktatás a fejlesztő iskolai rehabilitációs pedagógiai program és az éves munkaterv alapján folyik. A munkaterv határozza meg a tanév helyi rendjét.

(5) A tanév tizenkettedik hetének végéig el kell készíteni a nevelés, oktatás személyre szabott fejlesztésének súlypontjait meghatározó egyéni fejlesztési terveket.

(6) A fejlesztő iskolai csoportoknak a tanév rendjéhez igazodó tevékenységeit az éves tervek tartalmazzák. Az ezek alapján készülő heti tervek tartalmazzák a rendszeresen ismétlődő napi tevékenységeket és a fejlesztési feladatokhoz tartozó különböző tartalmi egységek feldolgozását.

(7) A fejlesztő iskolai oktatás teljes időtartama egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs célú foglalkoztatásnak minősül.

(8) A tanuló fejlődését a nevelőtestület a tanév végén, a központilag kiadott nyomtatványon – az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, továbbá a következő tanévi fejlesztési terv elkészítéséhez szükséges javaslatait – szövegesen értékeli.”

6. §

Az R2. 14. §-a (1) bekezdésének g) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A szakértői és rehabilitációs bizottság által készített szakértői véleménynek tartalmaznia kell]

„g) annak megállapítását, hogy a gyermek a tankötelezettségét fejlesztő felkészítés, illetőleg fejlesztő iskolai oktatás keretében teljesíti, a fejlesztő felkészítés feladataiban részt vevő intézményt, a foglalkozások heti idejét, továbbá a foglalkozásokhoz szükséges, a szakértői és rehabilitációs bizottság által biztosított szakembereket,”

7. §

Az R2. 1. számú mellékletének „A pedagógiai szakszolgálat feladatait ellátó intézményekben kötelezően foglalkoztatottak létszáma” főcímen belül a „PEDAGÓGUSOK

ÉS A NEVELŐ-OKTATÓ MUNKÁT SEGÍTŐ MÁS ALKALMAZOTTAK” című rész a következő rendelkezéssel egészül ki:

„Fejlesztő iskolai oktatás

Fejlesztő iskolai csoportonként:

I. Pedagógusok

Gyógypedagógus vagy konduktor	1,5
-------------------------------	-----

II. Nevelő-oktató munkát segítő alkalmazottak

1. Szakorvos – heti két órában	
2. Gyógypedagógiai asszisztens	0,5
3. Gyermekápoló	0,5
4. Gondozó	0,5”

8. §

Záró rendelkezések

(1) Ez a rendelet 2006. június 15. napján lép hatályba.

(2) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az R2. 7. § (5) bekezdésében a „képzési kötelezettség” helyébe a „fejlesztő felkészítés”, a 14. § (3) bekezdésében a „képzési kötelezettségének” helyébe a „fejlesztő felkészítésének”, (5) bekezdésében a „képzési kötelezettség” helyébe a „fejlesztő felkészítés”, a 20. §-ának (3) bekezdésében a „képzési kötelezettség” helyébe a „fejlesztő felkészítés”, és a 3. számú mellékletének I. 1. pontjában a „képzési kötelezettségével” helyébe a „fejlesztő felkészítésével” szöveg-rész lép.

Dr. Magyar Bálint s. k.,
oktatási miniszter

Melléklet a 22/2006. (V. 22.) OM rendelethez

„3. számú melléklet a 2/2005. (III. 1.) OM rendelethez

A Súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának irányelve

A súlyos és halmozott fogyatékoság meghatározása

A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.

A fenti fejlődésbeli eltérések és tevékenységbeli akadályozottságok a pedagógiai megsegítés, nevelés, oktatás, fejlesztés szempontjából *sajátos nevelési igényként* jelentkeznek. E tanulók speciális segítséget igényelnek szükségleteik kielégítése, egészségük megtartása, az emberi, a dologi és természeti világhoz való viszonyuk kialakítása és a társadalom életében való aktív részvétel érdekében. Egész életükben a környezet fokozott mértékű és folyamatos, komplex segítségére, támogatására utaltak; személyiségük kibontakoztatása és életminőségük javítása érdekében fejlesztő iskolai oktatásra van szükségük.

Az Irányelv célja

Az Irányelv annak biztosítását szolgálja, hogy

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a szükségleteiknek és fogyatékoságaik struktúrájának megfelelő nevelésben, oktatásban és fejlesztésben részesüljenek;
- a fejlesztés a számukra megfelelő és szükséges tartalommal történjék, segítse a lehetőség szerinti legnagyobb önállóság elérését és a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedést;
- az elvárások az egyéni teljesítőképeségnek megfelelően kerüljenek megfogalmazásra, és igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez;
- a fejlesztő iskolai oktatás keretében kiemelt hangsúlyt kapjon az egyéni fejlesztés, törekedve azonban a kortárs kapcsolatok kihasználására a szocializációs folyamatban;
- a fejlesztő terápiák programjai váljanak a rehabilitációs pedagógiai program tartalmi elemeivé.

Ennek érvényesítése érdekében az Irányelv

- meghatározza a fejlesztő iskolai oktatás kiemelt céljait és alapelveit,
- a fejlesztés legfontosabb területeit,
- szempontokat ad a fejlesztő iskolai oktatás szervezéséhez és tervezéséhez.

Az Irányelv alkalmazása a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő iskolai oktatásának valamennyi szervezeti formájára és színterére kiterjed.

A rehabilitációs pedagógiai program és az egyéni fejlesztési terv

A fejlesztő iskolai oktatás alapidokumentuma a rehabilitációs pedagógiai program és a tanulók egyéni fejlesztési tervei.

A rehabilitációs *pedagógiai program* elkészítésénél az iskolák figyelembe veszik

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának alapelveit, a gyógypedagógia tudományelméletét, filozófiáját, módszereit, eszközeit, gyakorlatát,
- a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának Irányelvét,
- a szülők elvárásait, a nevelés és oktatás helyi célkitűzéseit és lehetőségeit,
- az intézmény fenntartójának minőségfejlesztési programját vagy a maguk választotta minőségfejlesztési eszköztárat.

A rehabilitációs pedagógiai program alapján készített *egyéni fejlesztési terv* célja, hogy a tanuló szükségleteit és fejlődéstörténetét figyelembe véve megalapozza a gyermek nevelésének, oktatásának személyre szabott tervezését, és meghatározza nevelésének, oktatásának és fejlesztésének súlypontjait. Az egyéni fejlesztési terv valamennyi fejlesztési terület feladataira kiterjed.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt céljai és sajátosságai

A Nemzeti alaptantervben meghatározott kiemelt fejlesztési feladatok a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelése, oktatása, fejlesztése során úgy értelmezhetőek, hogy azok a tanulók személyiségállapotához igazítottan, elsősorban a szükséges képességek és készségek megalapozása, kialakítása útján valósulnak meg. Ennek során az alábbiakat szükséges figyelembe venni.

Tanulás

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő iskolai oktatása során a tanulás és tanítás hagyományos felfogása nem alkalmazható. A tanuló és a gyógypedagógus *közös tanulási folyamaton* megy keresztül, amelynek során egymás jelzéseit, kettejük személyes viszonyát, egymás megértésének lehetőségeit tanulják, és a másikat önmaguk jelzéseinek megértésére, kifejezéseik helyes értelmezésére tanítják. Erre alapozva – ezzel párhuzamosan – válik lehetségessé a tanulás és tanítás olyan megközelítése is, amelynek célja az egyes képességek, funkciók fejlődésének elősegítése és adott tevékenységek megtanítása.

Ennek során folyamatosan szem előtt kell tartani:

- a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételeit, és
- a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tanulási sajátosságait.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek pedagógiájának alapvető tételei

- A tanulás és tanítás kezdeti lépéseinek a tanulók legalapvetőbb szintű – akár vegetatív, a fizikai állapotváltozás legelemibb szintjén zajló – megnyilvánulásainak értelmes közlésként való felfogása és értelmezése
- A tanuló és a gyógypedagógus közti partneri kapcsolat fokozatos kialakítása
- Következetes együttműködés
- Kommunikációs lehetőségeik kipróbálása, feltárása és kiaknázása
- Hétköznapi cselekvésekre alapozottság
- A tanulás része és színtere az alapszükségleteik kielégítése is

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tanulási sajátosságai

Kötődés a tárgyakhoz és a jelenhez

A gyermek figyelmét és érdeklődését elsősorban azok a tárgyak és jelenségek kötik le, amelyek térben és időben közel vannak hozzá, tartalmilag pedig „testközeliek”, azaz leginkább közvetlenül rá vonatkoznak. Elsődleges feladat a világ tárgyainak, jelenségeinek és személyeinek „elérhető” közelségbe vitele, a különböző tevékenységeknek a fogyatékos gyermek számára értelmessé, jelentőségteljessé tétele a tevékenység végrehajtásához elengedhetetlen motivációs szint megteremtése érdekében.

Cselekvéses tanulás és komplex (totális) kommunikációs beágyazottság

Minden élethelyzetben és minden tevékenység során biztosítani kell az aktív nagymozgásos vagy finommotoros részvétel lehetőségét, hogy lehetővé váljon a szemléletes-cselekvéses tanulás „megfigyelés–próba–szerencse–utánzás” útján. A tanulási szituációt és tartalmakat több oldalról megerősítő, szemléltető – nem verbális, metakommunikációs és verbális – jelzésekkel lehet kiegészíteni. A tevékenységek rögzítése és emlékezetbe idézése hatékonyabb, gyorsabb, ha az adott helyzetet és tartalmat – a gyermek számára a tevékenységet érthetőbbé, megragadhatóbbá, felfoghatóbbá tevő –komplex kommunikációs stratégiákkal erősítik meg. Az egyénileg kialakított gesztus- vagy hangjelzésektől kezdve a különböző kép-, jel-, szimbólumrendszereken keresztül a verbális kommunikáció bármely formája használható.

Tevékenységtanulás kis lépésekben

A tevékenységeket kis lépésekre kell bontani. Egy-egy tevékenység elsajátítása során a gyermek apró részleteken akadhat el, mely lehetetlenné teheti az egész tevékenység végrehajtását. Nem célszerű az egyes mozzanatok izolált gyakoroltatása, mert a szituációhoz és a tárgyhoz való kötődés miatt azt a gyermek nem fogja tudni célzottan és tudatosan beépíteni a mindennapos tevékenységekbe. A mindenkori tevékenységláncolatot (például öltözködés, főzés, terítés, étkezés stb.) teljes egészében célszerű tanítani, s ebből érdemes kiemelni egy-egy részletet, amit aktuálisan célzottan lehet gyakoroltatni. Később építhetők fel a tevékenység további elemei. A tevékenység akkor nem veszíti el értelmét, jelentését és összefüggéseit a gyermek számára, ha a teljes folyamatot látja és tapasztalja.

Tevékenységtanulás segítséggel – speciális irányítás és vezetés biztosítása a problémás tevékenységelem aktív végrehajtásához

A pedagógus csak és kizárólag annyi segítséget nyújtson, amennyi feltétlenül szükséges. Első a verbális segítségadás, szükség szerint non verbális jelzésekkel – gesztusok stb. – kiegészítve. Ezt követi a bemutatás és az utánzásra ösztönzés. A komolyabb motoros problémákkal küzdő gyermekeknél a bemutatás utáni próbálkozás már kiegészül motoros segítségadással. A vezetett aktív tevékenységen belül a segítségnyújtás fokozatai a határozott mozgásvezetéstől az „emlékeztető” jellegű kontrollig terjedhetnek. A személyes segítségadás mellett – szükség esetén – döntő jelentősége van a rehabilitációs segéd- és segítő eszközöknek, melyek kiválasztása személyre szabottan, a cselekvési kompetenciát és a tevékenység jellegét szem előtt tartva történik. A segítségnyújtást fokozatosan kell csökkenteni. A cél, hogy a gyermek a cselekvésláncolatot képes legyen néhány verbális vagy egyéb kommunikációs jelzésre végrehajtani.

A spontán tanulási szándék gyengesége

Kiemelt jelentősége van a megfelelő tanulási motiváció kialakításának, melynek legfontosabb feltétele a jó kapcsolat kialakítása és a tanuló ismerete (hiányosságai, meglévő képességei, erősségei). Ez megalapozza a reális célok kitűzését, a túl alacsony elvárások tanulást lassító, a túl magas követelmények frusztráló hatását.

A tevékenységeket célirányosan, értelmes szituatív összefüggésekbe helyezve célszerű gyakoroltatni. A tanulási és cselekvési motiváció eredményes, ha a tevékenység elvégzésének hatása a gyermek által várt újabb tevékenység. Ehhez társul a pedagógustól kapott pozitív megerősítés, melynek közvetlenül a tevékenységmozgálat sikeres befejezése után kell következnie, mert a fejlődésnek ezen a szintjén a késleltetett jutalomnak nincs hatása a tevékenységre. Fontos, hogy összhang legyen a pedagógus verbális megnyilvánulásai és az azokhoz kapcsolódó nem verbális és metakommunikatív jelzések között. A megerősítés kezdetben intenzív, később – amikor a tevékenység végrehajtása már sikerélményhez juttatja a gyermeket – a külső megerősítés fokozatosan leépíthető, és csak a befejezés után kell nyugtázni a sikert.

Az énkép, az önismeret kialakulása és a környezet fokozatos megismerése

A személyiség fejlődésének és kibontakozásának alapfeltétele, hogy a tanulóban kialakulhasson az identitástudat, önmagukat autonóm személyként, az emberi és dologi világ aktív résztvevőjeként tapasztalják meg. A személyes identitás elsőként a test megéléséhez, differenciált érzékeléséhez és észleléséhez, a saját személyiségnek a másiktól való elkülönítéséhez, önmaga egyedi, autonóm személyként való megtapasztalásához kötődik. Az önazonosság kialakulásában mindezen túl meghatározó szerepet játszanak a személyes élmények és történések, amelyek az érintett személy egyedi élettörténetének alkotóelemeit adják. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében az identitás kialakulásának pszichofizikai feltételei jelentős mértékben korlátozottak lehetnek. Ezért a nevelés-oktatás kitüntetett és komplex feladata, hogy a tanulók pozitív tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és legszűkebb környezetükről s e kettő egymáshoz való viszonyáról. Meg kell tanulniuk elkülöníteni magukat más személyektől, s a testséma kiépítése révén meg kell tapasztalniuk testük és – ezzel párhuzamosan – személyiségük határait. Mivel a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára a környezet eleinte a másik ember testi jelenlétéként élhető meg, a tágabb emberi, dologi és kulturális jelenségekre tagolódó világ számukra fokozatosan válik megismerhetővé. Ezért a fejlesztő iskolai nevelés-oktatás során az egyes tartalmakat koncentrikusan, egymásra építve, egymásra vonatkoztatva és egymásból kifejtve kell tanítani úgy, hogy a gyermekek a tágabb környezet megismerése során mindig saját közvetlen tapasztalataikra és a már korábban megismert szűkebb környezetre támaszkodhassanak. Lehetővé kell tenni számukra az eltérő szenzoros modalitások (látás, hallás, tapintás, ízlelés, szaglás) közötti összefüggések megtapasztalását, illetve az ugyanazon modalitások által közvetített eltérő tartalmak elkülönítését. Szükséges, hogy megtanulják felismerni az életük különböző színterein, eltérő időpontokban szerzett tapasztalataik közötti kapcsolatokat, az azonosságokat és különbözőségeket, valamint megtapasztalhassák az események ok-okozati összefüggéseit.

Az önrendelkezés elismerése, a gyermekkor megélésének biztosítása és felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az a tény, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók személyiségfejlődése jelentősen nehezített, és életük folyamán számos akadállyal kell megküzdeniük, nem változtat azon, hogy a növekedés és érés folyamatában megjelennek azok a szükségletek és igények, amelyek általában az egyes életszakaszok jellemzői. A tanulóknak a gyermek- és pubertáskort, az ifjú- és felnőttkort, végül az időskort jellemző tulajdonságok kibontakoztatásához segítségre van szükségük, hiszen számukra csak igen korlátozottan adóttak a változó életszakaszokkal fellépő szükségletek és igények kielégítéséhez szükséges képességek. Az önállósodás, az autonóm döntéshozatal, a szociális kapcsolatok kiszélesedése, a párválasztás és a szexualitás világba való belépés a tanulók emberi jogai közé tartoznak. Mivel a kiszolgáltatottság mértéke nem értelmezhető az önrendelkezésre való képesség mutatójaként, a lehető legszélesebb körben – a mindennapi élet helyzeteiben is – biztosítani kell a tanulók számára a választás és önálló döntéshozatal lehetőségét.

Testi és lelki egészség

A testi és lelki egészség a személyes életminőség és jóllét egyik meghatározó eleme. A súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek életében a károsodások komplex együttese, valamint ezek pszichofizikai kihatásai alapvető módon befolyásolják az életvezetést és az életkilátásokat, hiszen a meglévő szükségletek kielégítésének eszköztára csak korlátozottan áll rendelkezésre. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók pedagógiájának – különösen a fejlesztő iskolai oktatás kezdetén – központi feladata az alapszükségletek kielégítése, a jó testi és lelki közérzet megteremtése, amelynek minden eleme az iskolai nevelés-oktatás alapvető, pedagógiai jelentőséggel bíró feladata is. Magában foglalja az elemi szükségletek kielégítését (a fejlesztési folyamatba épített ápolási és gondozási teendőket), a megfelelő testi és pszichés közérzet kialakulásának támogatását, az emberi alapszükségletek elismerését az élet minden területén. Hozzá tartozik e szükségletek megélését és differenciált kielégítését szolgáló alapfeltételek megteremtése, kielégítésük kommunikatív, pedagógiai és terápiás elősegítése, az önállóság és az egészséges életmódra nevelés feladatainak programba építése.

Információs és kommunikációs kultúra

Az információs és kommunikációs technikák a súlyosan és halmozottan fogyatékos személyek életében és életvezetésében egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert. A tanulóknak kommunikációjukban, a szabadidő eltöltése és a művelődés terén, valamint későbbi életük során egyaránt szükségük lehet a modern informatikai és számítástechnikai eszközökre, amelyeknek különösen nagy jelentőségük van az alternatív és augmentatív kommunikáció (a hiányzó kommunikációs készségek kompenzálása során) terén, a mindennapos helyzetekben való eligazodás, a személyi függetlenség és az önállóság biztosításában. Ezért különösen indokolt, hogy nevelés, oktatás, fejlesztés során kellő súlyt kapjon – a megfelelőképpen akadálymentesített, azaz hozzáférhetővé tett – informatikai és számítástechnikai eszközök megismerése, használata.

Hon- és népismeret – európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a világot mindenekelőtt testi tapasztalataikon keresztül ismerik meg. Ezért fejlesztésükben kitüntetett helyet foglal el a kommunikáció, a szociális interakció, a másik ember megértésének és önmaguk kifejezésének kölcsönösen egymásra épülő fejlesztése. Ennek során számos tanuló számára lehetségessé válhat, hogy a kultúra alapvető fontosságú értékeit, annak számukra közelségbe hozható részeit megismerjék és megértsék. A képzőművészeti alkotásokról, zeneművekről, irodalmi művekről szerezhető tapasztalatok a fejlesztő iskolai oktatás részét képezik. A súlyos és halmozott fogyatékoságból fakadóan különös jelentősége van az európai kultúra számukra talán legfontosabb elemének: az alapvető emberi és állampolgári jogok megismerésének és megértésének. Ennek az ismeretkörnek az elsajátítása előkészíti a tanulókat arra, hogy saját jogaikat a lehető legmagasabb fokon tudják képviselni és érvényesíteni.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók nevelésének-oktatásának alapelvei

A kommunikáció és az interakció elve

A kölcsönös kommunikációs akadályozottság a súlyosan és halmozottan fogyatékos emberek egyik központi problémája. A fejlesztő tevékenységet áthatja a kommunikatív megközelítés. A nevelési folyamat kölcsönös párbeszédre alapuló interperszonális kapcsolatként épül fel. A kommunikáció és az interakció kiegészíti és erősíti egymást, csökkenti a pedagógus és a tanuló közti távolságot. A világ jelenségeit, tárgyait, személyeit, eseményeit *intenzív testi kontaktuson* keresztül kell a tanulóknak felé közvetíteni. Az emberi és dologi világ feltárulása, a tanulás, a fogalomalkotás kezdeti lépései és a gondolkodás elemi műveletei csak az érzékelés-észlelésen keresztül, a testtel megragadott tárgyak, személyek és élethelyzetek közegében, a kommunikatív szituációkra építve lehetségesek.

A nevelés-oktatás – személyes kapcsolatként értelmezett – folyamatában a gyógypedagógusnak fel kell fedeznie a fogyatékos személy legegyszerűbb életműködéseiben, vegetatív megnyilvánulásaiban is a kommunikatív szándékot. Az interakció és a kommunikáció teszi lehetővé a szociális kapcsolatokat, a kommunikatív viszony emberhez méltó alakulását, hozzájárul a csoportban történő nevelés megvalósításához, és segít a tanuláshoz szükséges motiváció kialakulásában és fenntartásában.

A normalizáció és a participáció elve

A fejlesztő iskolai oktatásnak hozzá kell járulnia ahhoz, hogy a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára olyan életfeltételek és életmodellek váljanak hozzáférhetővé, melyek a lehető legjobban megközelítik az életkoruknak megfelelő és társadalmilag érvényes mintákat.

Ezek:

- a napi, heti, éves ritmus, tapasztalatok az egyes életszakaszokról;
- az emberi méltóság tiszteletben tartása;
- a szexualitás világába történő belépés előkészítése a felvilágosítás és a visszaélésekkel szembeni védekezés megismertetése útján.

Mindez azt a pedagógiai tevékenységgel szemben a követelményt támasztja, hogy segítse elő a képességekhez mért lehető legjobb szintű társadalmi beilleszkedést. Ehhez nemcsak a fogyatékos tanuló hiányzó képességeit kell pótolni, hanem életkörülményeit szükséges úgy alakítani, hogy abban képességeinek maximumát nyújtva teljes emberi életet élhessen, illetve részt vehessen a társadalom életében. A részvételt, beilleszkedést befolyásolja a fogyatékos személy életkora.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek nevelésének az általánosan elfogadott nevelési elveken kell nyugodnia.

Ha a tanuló fejlődése során bebizonyosodik, hogy magasabb követelmények teljesítésére is képes, lépéseket szükséges tenni a fogyatékoság típusának megfelelő gyógypedagógiai intézményben történő továbbhaladásra.

A komplexitás, a személyiségközpontúság, a szükségletorientáltság és a rehabilitáció elve

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulóknak speciális, átfogó, egymást kiegészítő fejlesztő, támogató, valamint gondozó eljárásokra, komplex pedagógiai szolgáltatásra van szükségük. Komplex formában valósul meg a hagyományos értelmű oktatás, fejlesztés, nevelés, terápia, az ápolás és a gondozás. A pedagógiai tevékenység a személyiséget komplexen – minden megmaradt és akadályozott funkciót, a tanuló egyedi szükségleteit egyidejűleg figyelembe véve – közelíti meg.

Egyénileg történik a képességek, szükségletek és igények felmérése, a fejlesztési folyamat megtervezése, megvalósítása és értékelése. A pedagógiai tevékenység kiindulási, vonatkoztatási, összehasonlítási és ellenőrzési pontját a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanuló személyisége jelenti.

A sokoldalú, komplex fejlesztés, nevelés és oktatás megvalósításának alapfeltétele a szakemberek magas szintű felkészültsége (a szükséges egészségügyi, gyógypedagógiai, pszichológiai és más tudományterületekről eredő ismeretek szintetizálása, integrálása).

A fejlesztés figyelembe veszi a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanuló élethelyzetét, a múltbeli tapasztalatokat, élményeket, a jelen állapotot és az érintettre váró jövőt: a múltat építve a jelenben a jövőre készít fel. Nem csupán az aktív fejlesztés és képzés számít nevelésnek, idesorolhatók a részvétel, az átélés, a befogadás, az élmény pedagógiai hatásai is.

A kooperáció és a tudatosság elve

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók a legtöbb tevékenységben külső segítségre szorulnak, a cselekvés hibátlan és/vagy teljes kivitelezéséhez szükségük van egy partnerre. A kooperáció – együttműködés – legjellemzőbb sajátossága, hogy a pedagógus és a tanuló közösen vesznek részt a tanítási-tanulási folyamat eseményeiben. Partnerek, akik egy közösen kitűzött cél érdekében, cselekvésük tervezését és kivitelezését egymástól függően és egymáshoz viszonyítva koordinálják.

A kooperáció elve vonatkozik a fogyatékos tanulókkal foglalkozó valamennyi személy (szülők, pedagógusok, segítők stb.) folyamatos információ- és tapasztalatcseréjére.

A mindennapos tevékenységek a fejlesztés alapját képező és az azt átfonó kommunikáció gyakorlása úgy eredményes, ha következtetések és egységesek az elvárások. Az egységes elvárások a tanulók számára könnyebben követhetők és biztonságérzetüket is növeli.

A differenciálás és az individualizáció elve

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek tapasztalati és aktivitási lehetőségeik szempontjából heterogén csoportot alkotnak, ezért a nevelés-oktatás folyamán megfelelő differenciálásra van szükség. A differenciálás egyrészt pedagógiai szemlélet: amely az érzékenységet fejezi ki az egyéni különbségek iránt; másrészt: pedagógiai gyakorlat, amely a különbségekhez való illeszkedést próbálja megvalósítani minden rendelkezésre álló eszközzel.

A differenciálás egyik formája az egyéni tanulás, az individualizálás. A tanítás-tanulás az egyéni gyógypedagógiai diagnosztizálás alapján, egyéni (individuális) tanulási terv – egyéni fejlesztési terv – szerint zajlik, amelyben egyénre szabott a célkitűzés, a didaktikai-metodikai elemek kiválasztása, a feladatok megvalósítása és az értékelés.

A csoportban differenciáltan zajlik a feladatok gyakorlati megvalósítása. Lehetőséget kínálnak erre a kreatív, a zeneterápiás, a játék-foglalkozások, a közös étkezések, kirándulások, szabadidős és más programok, melyek során a fogyatékos tanulók olyan ismereteket szereznek, képességeket és készségeket sajátítanak el, olyan élményekhez és tapasztalatokhoz jutnak, amelyeknek a szociális kapcsolatok fejlődésére is hatásuk van.

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő oktatásának legfontosabb területei és a fejlesztés feladatai

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt területei csak didaktikai szempontból választható el egymástól, a nevelés, oktatás folyamatában egymást áthatva, komplexen érvényesülnek. Az egyes fejlesztési területek céljainak meghatározása és a pedagógiai tevékenység feladatainak összegzése a konkrét nevelési-oktatási helyzetekben rugalmasan, a tanulók egyéni sajátosságainak, a fejlődés egyéni ütemének megfelelően alakul.

A fejlesztés területei

Kommunikáció

A másik ember megértése, az önkifejezés és az interakció fejlesztésének elősegítése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók az iskolai oktatás kezdetén alig rendelkeznek kommunikációs eszközökkel, gyakran elszigeteltek saját környezetüktől is, és rendkívül nagy nehézséget jelent számukra önmaguk kifejezése. Ezért a fejlesztés elsődleges célja a gyermekek és környezetük közötti kapcsolat kialakítása, a kommunikációs lehetőségek alapfeltételeinek feltárása és megteremtése, az önálló kommunikációs repertoár fokozatos kiépítése, amely által képesek lesznek kifejezni szükségleteiket és igényeiket, kapcsolatba lépni más emberekkel és hatást gyakorolni környezetükre.

Ebből eredően a fejlesztő iskolai oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők:

1. Bármely megnyilvánulás és testi – akár valamely vegetatív funkcióval összefüggő – állapot értelmes közlésként való értelmezése, és annak a testi kommunikáció eszközeivel való megválaszolása

A megnyilvánulások közlésként való értelmezése

A tanulók minden megnyilvánulása, nehezen értelmezhető cselekvéseik – vegetatív jelenségek, sztereotip mozgások, nagyfokú zárkózottság, passzivitás, autoagresszív vagy agresszív megnyilvánulások, inadekvátnak tűnő nevetés, eltérő sírasi hangok, izomtónus-változás, megváltozott légzésritmus, artikulálatlan hangok, bármilyen színezetű indulatkitörések – fejlődéstörténetükre és a konkrét helyzetükre vonatkozó jelentőséggel bírnak, értelmezik helyzethez való viszonyukat, kifejezik emocionális állapotukat. A helyzet elemzésével, tanulmányozásával a gyógypedagógus megértheti az aktuális jelentést, felismerheti a kommunikatív célt és/vagy tartalmat, és képes lehet az adekvát válasz megadására.

Az egészségi állapotban bekövetkező változások kommunikatív megközelítése

A tanulók különösen kiszolgáltatottak a betegségeknek, ennek hátterében elsősorban orvosilag feltárható okok állnak. A betegségek – mint bármely más életmegnyilvánulás – azonban számos esetben összefüggésbe hozhatók a gyermekek emocionális állapotával és élettörténetével (pl. a szülők látogatásának elmaradása, a megszokott rutinok megbomlása, váratlan esemény bekövetkezése stb.), szükséges ezek hátterét megismerése és – a lehetőségek függvényében – a beavatkozás.

Testi kommunikáció

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók kommunikációjának elsődleges eszköze a testük, hiszen számukra a világ és a másik ember ezen a szinten válik megélhetővé. Ezért az oktatási tartalmakat azok testi dimenziójában kell hozzáférhetővé tenni.

2. A tanulók és a gyógypedagógus közti bizalmas, bensőséges kapcsolat kialakítása, valamint a kommunikáció iránti igény felkeltése és megerősítése

Bizalmas és bensőséges kapcsolat kialakítása

A tanulók kommunikációs motiváltságának felkeltéséhez a tanulók és a velük foglalkozók között bizalmas, partneri és baráti (semmiképpen sem a gyermek–szülő kapcsolat mintáira épülő) kapcsolat kialakítására van szükség, melynek alapja a személyi állandóság.

A bizalomteljes kapcsolat megtapasztalása a gyermek igényeihez illeszkedően – pl. néven szólítás, kézbevétel, simogatás, a gyermek jelzéseinek figyelembevétele és az arra adott válaszok – biztosítható.

A kommunikációs igény felkeltése, megerősítése

A gyógypedagógus

- törekedjen a tanulók figyelmének megtartására a tanulók által feldolgozható jelekkel (a szem- és testkontaktus folyamatos fenntartásával, a gyermekhez intézett beszéddel);
- adjon adekvát, megfelelően időzített feleletet a tanulók reakcióira, hangadásaira (sírás, gögicsélés, gagyogás), mozdulataira (mosoly, gesztikuláció);
- kísérje az egyes helyzeteket beszéddel, folyamatosan visszatérő elemekkel (jelzésként szolgáló mozdulatok, a helyzet megnevezése, ismétlődő testhelyzet felvétele, a szituációra jellemző tárgy megmutatása stb.);
- adjon megfelelő időt és segítséget a tanulóknak a helyzet megértésére és az orientálódásra.

A kommunikáció
folyamatossága

A gyógypedagógus

- forduljon a tanulók felé újra és újra minél több kommunikációs csatorna kihasználásával (szólítsa meg őket, beszéljen hozzájuk, kérdezzen tőlük, énekeljen nekik, vegye kézbe őket stb.);
- fejezze ki önmagát, saját érzéseit és gondolatait, és erősítse meg a tanulóknak azt az érzést, hogy érdemes kommunikálniuk és kifejezniük magukat;
- minden megnyilvánulásnak tulajdonítson értelmet, és adekvát módon feleljen ezekre;
- a kommunikáció folytonosságát igyekezzen biztosítani oly módon is, hogy tapasztalatait rendszeresen megosztja a gyermekekkel foglalkozó többi személlyel, így a szülőkkel is. Ezzel teremtsen meg a lehetőségét annak, hogy a tanulók kommunikációs jelzései valóban integrálódhassanak mindennapjaikba, a kommunikáció fejlesztésének eredményeként ne csak napjaik egy-két órája, hanem egész életük lehetőséget kínáljon számukra gondolataik közlésére vagy környezetük jelzéseinek megértésére.

3. A tanulók szükségleteinek kommunikációval (hangdialógussal, beszéddel, jelekkel, tárgyakkal, gesztusokkal, testkontaktussal) kísért kielégítése, a gondozási folyamatokban a pedagógiai és terápiás szempontok érvényesítése (fejlesztő gondozás)

Az alapszükségletek
kielégítése

A mindennapos tevékenységek:

- személyi higiéné (fürdés, zuhanyozás, mosakodás, hajápolás, száj-, láb- és körömápolás),
- öltözés, vetkőzés, levegőztetés,
- táplálkozás (etetés, evés, itatás, ivás),
- ürítés

biztosítása, támogatása, alkalmai pedagógiai jelentőséggel bírnak, és az oktatás szerves részét képezik. Az alapvető fizikai szükségletek kielégítése során a gyógypedagógus és munkatársai személyi segítőként (semmiképpen sem szülőként) legyenek jelen, és adjanak lehetőséget arra, hogy a tanulók alapvető, egyidejű tapasztalatokat szerezzenek saját testükről és a másik emberrel való kommunikatív együttlétről.

A fejlesztő gondozás

Az alapvető biológiai szükségletek kielégítése során a gyógypedagógus és a személyi asszisztens kiszélesítheti a gyermekek élményhorizontját, segíthet stabilizálni szociális kapcsolataikat, és színteret adhat a szituációhoz kötött tevékenységtanulásnak, gyakorlásnak. A fejlesztő gondozás során alakul ki az érzelmi kötődés, az elemi szociális kapcsolatok, a kommunikáció és az én, a személyes identitás első körvonalai. Az alapvető szükségletek kielégítésének alkalmaiban mindig kommunikációval kell kísérni a cselekvést, a folyamatot komplex – egyénre szabott –, totális kommunikációs jelzésekkel kísérve a szokások kialakítására kell törekedni. A rituálék és szokások segítik a tanulókat a szituáció felismerésében, mely az adekvát együttműködés feltétele.

Minden apró kommunikációs jelzést észre kell venni, melyek a tanulók aktuális szükségleteire utalhatnak.

4. Az elemi kapcsolatfelvétel formáinak kialakítása, a mindennapos rutinhelyzetekben való tájékozódás elősegítése, a választás lehetőségének felkínálása, az igen-nem elkülönítése és alkalmazása

Kapcsolatfelvétel és üdvözlés	A gyógypedagógus – alakítson ki stabil szemkontaktust a tanulókkal. Amennyiben a tanulók vizuális információ-felvétele organikus és/vagy funkcionális okból akadályozott, a kapcsolatfelvétel egyéb, kölcsönösen működőképes módjának kidolgozása szükséges, mely a tanulók számára érzékelhetővé teszi nyitottságát és készségét közléseik fogadására. Készítse elő az ehhez szükséges testhelyzet felvételét, és kommunikációjával közvetítse a tanulóknak, hogy mindig kész közléseiket és megnyilvánulásait figyelemmel kísérni, – egyénre szabott módon alakítsa ki a tanulók számára érthető üdvözlés és köszönés formáit, amelyet a tanulók is használni tudnak, és amelyet mások is alkalmazhatnak.
Mindennapos rutinhelyzetek egyezményes kifejezése	Egyes szituációkra egyezményes, minden esetben azonos – a tanulók számára érthető, de lehetőleg minél szélesebb körben ismert – jelzések, szimbólumok használata, amelyek a tanuló számára minden esetben felismerhetővé teszik a helyzeteket.
A kommunikációs alapszabályok elsajátításának elősegítése	A figyelem felkeltésének és megtartásának képessége, a kommunikációs szerepek megértése, a kommunikációs funkciók értelmezése, a közös figyelem kialakítása, a kiváras képessége mind alapjai a működőképes interakciónak. A gyógypedagógus teremtsen minél több lehetőséget a tanulóknak arra, hogy a kommunikáció alapvető szabályrendszerét megismerjék, és ezeket alkalmazni is tudják.
Az önálló döntéshozatal előkészítése	A gyógypedagógus – biztosítson lehetőséget, hogy a tanulók akár szóban, akár bármely más kommunikációs eszközzel igent és nemet mondjanak, kifejezzék elutasításukat egy helyzettel, személlyel vagy tárggyal kapcsolatban. Különös jelentősége van a visszautasítás szociálisan elfogadható módjai megtanításának, – teremtsen választási helyzeteket, amelyben a tanulók megérthetik, hogy szükségleteik kielégítésére két vagy több módon is lehetőség nyílik. Ennek az a jelentősége, hogy minden tanuló megtapasztalhatja a környezete feletti kontrollt. A tanuló azon élménye és tapasztalata, hogy képes a kívánsága szerint befolyásolni a környezete történéseit, a legerőteljesebb motiváló eszköz. Az alternatívák közötti választásra bármely, a tanuló által alkalmazott kifejezési forma – mozdulat, ránézés, hangadás stb. – alkalmas lehet.

5. A nyelvi kommunikáció bevonása a nevelés-oktatás folyamatába, ezzel a valóság nyelvi birtokbavételének, a beszélt és írott kommunikációs formák elsajátításának előkészítése

A nyelvi eszközök folyamatos alkalmazása	A gyógypedagógus – a nevelési-oktatási helyzeteket beszéddel vagy énekkel kísérje, a tárgyakat, eseményeket és személyeket nevezze meg, szem előtt tartva a „mindig ugyanazt, mindig ugyanúgy” szabályát. Ezzel előkészítheti, hogy a nyelvi közlések a későbbiekben a konkrét helyzetekről leválva is értelmezhetőek legyenek. Így fokozatosan lehetővé válik a tanulók számára a világ jelenségeinek fogalmi szintű megértése,
--	---

- figyeljen arra, hogy a nyelvet kísérő metakommunikatív és paranyelvi mozzanatok (hangsúly, hanglejtés, dallam, ritmus) emocionális tartalmakat közvetítenek, és hitelesítik – vagy éppen cáfolják – a beszéd tartalmát.

Amennyiben van olyan tanuló a csoportban, aki esetében az auditív információ felvétele nehezített, a pedagógus a nevelési-oktatási helyzeteket a tanuló számára érzékelhető gesztusnyelvvél vagy egyéb alternatív kommunikációs formában kísérlje. Az emocionális tartalmak közlésére ebben az esetben is fektessen hangsúlyt. A beszédet ebben az esetben se hagyja el, mert azzal egyrészt lehetőséget teremthet, hogy a tanuló az auditív információk feldolgozása terén fejlődjön, másrészt a tanuló izoláltsága csökkenhet, mivel környezete számára is érthetővé válik kommunikációjának tartalma.

A gyógypedagógus
önkifejezése

A gyógypedagógus

- fejezze ki saját véleményét („Én szeretnék ezzel a labdával játszani. És te?”), ezzel minden egyes tanulót ösztönözzön kommunikációra,
- és tegye lehetővé, hogy a tanuló reagáljon, kifejezze saját attitűdjét, tiltakozását vagy beleegyezését,
- az önkifejezéssel és a tanulók kommunikációjának motiválásával teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermekek saját cselekvéseiket egyre inkább a beszélt nyelv kontextusában ismerjék fel.

6. Alternatív és augmentatív kommunikációs lehetőségek feltárása, a kommunikációs eszköztár egyénre szabott kiválasztása

Kommunikációs
eszköztár kiválasztása

Figyelembe véve a tanuló mozgásállapotát, érzékszerveinek működését, kognitív képességeit, motiválhatóságát, kommunikációs igényét és szintjét, a gyógypedagógus válassza ki a tanuló számára legmegfelelőbb kommunikációs eszköztárat.

Konkrét helyzethez
kötődő eszközök
alkalmazása

A tárgyak, képek, testjelek, gesztusok vagy hangok beillesztése a nevelési és oktatási folyamatba lehetővé teszi a tanulók számára, hogy a mindennapos helyzetekben, a konkrét szituációhoz kötötten – de azoktól egyre függetlenebbé válva – kifejezzék szükségleteiket, és hatást gyakoroljanak környezetükre.

Elvont kommunikációra
alkalmas eszköztárak
alkalmazása

A magasabb absztrakciós képességet igénylő kommunikációs eszközök (például kép- és jelképrendszerek, gesztusnyelv, jelnyelv) alkalmazása elsősorban azoknál a nem súlyosan értelmi fogyatékos tanulóknál eredményes, akik súlyos beszédzavaruk miatt nem képesek magukat beszéddel kifejezni. Ezek az eszközök lehetővé teszik számukra, hogy nyelvtanilag összetett, absztrakt mondatokat alkossanak, amelyek jelentése független lehet a konkrét szituációtól, illetve, hogy kifejezzék magukat, kommunikáljanak környezetükkel, és – ha képességeik lehetővé teszik – a későbbiekben elsajátítsák az írott nyelvet, illetve annak elemeit.

7. A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése: egymás üdvözlése, közösen végzett feladatok és játékok alkalmazása, a csoportos foglalkozások során a tanulók cselekvéseinek egymás számára is értelmezhetővé és hozzáférhetővé tétele, a társakkal való test-, szemkontaktus formáinak megtapasztaltatása

Csoportos
foglalkozások

Az intézményi rehabilitációs pedagógiai programba épített csoportos foglalkozások (például reggeli kör, közös étkezések, közös fejlesztő foglalkozások) és közös aktivitások (adott témáról való beszélgetés, közös éneklés stb.) lehetőséget teremtenek a közösség kialakulására.

Az egymásra figyelés ösztönzése	A gyógypedagógus ösztönözze, hogy egymást megismerjék, egymás nevét tanulják meg. Serkentse őket, hogy figyeljenek mások cselekvéseire, és hívja fel az egyes tanulók figyelmét arra, hogy a többiek mit és hogyan csinálnak az osztályban.
A tanulók közti közvetlen kommunikáció támogatása	A gyógypedagógus egymás felé is közvetítse a tanulók megnyilvánulásait, a többi tanuló számára is kommentálja közléseiket, tegye lehetővé, hogy a tanulók egymással is kapcsolatba kerüljenek.

8. A tágabb – idegen – környezetben való kommunikáció megtanulása, a nagyobb önállóság és a szélesebb kulturális közösség életében való aktív részvétel lehetőségének megteremtése

A tágabb világra vonatkozó tartalmak közvetítése	Az iskola tegye lehetővé, hogy az oktatásban a tágabb világra vonatkozó tartalmak (természeti jelenségek, társadalmi jelenségek) is megismerhetők legyenek.
Iskolán kívüli foglalkozások szervezése	Az iskolán kívüli foglalkozások, kirándulások, más iskolák tanulóival való találkozás, közösségi tanulási és játéklehetőségek felajánlásával a gyógypedagógus teremtsen lehetőséget a tanulóknak, hogy minél szélesebb körű tapasztalatokat szerezzenek az emberi, kulturális és természeti világról.
Integrált programok szervezése	Integrált programok szervezésével az iskola biztosítsa a tanulók számára azokat a tapasztalatokat, amelyek a tágabb világ és a társadalom megismerését szolgálják, és lehetőséget teremtenek a megtanult kommunikációs formák új helyzetekben való kipróbálására és gyakorlására.

Mozgásnevelés

A testséma kialakítása, a mozgás örömeinek átélése és az önálló cselekvés ösztönzése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek, tanulók többsége – túlnyomó részben a központi idegrendszeri (agyi) sérülés domináns jelenlétéből fakadóan – súlyos fokban mozgáskorlátozott. E területen a nevelés, oktatás, fejlesztés célja a tanuló testsémája kialakulásának elősegítése, a mozgásszerv-rendszer optimális működésének biztosítása, a károsodott tartási és mozgási funkciók korrekciója, kompenzációja, az állapotromlás megelőzése, és a mindennapos tevékenységek, valamint a tanulás, játék- és munkatevékenységek motoros feltételeinek kialakítása.

Ebből eredően a fejlesztő iskolai oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

1. A szenzomotoros depriváció csökkentése, a szenzomotoros területen kialakult fejlődési elmaradások pótlása célzott ingerléssel, passzív mozgatóssal (mozgásérzékelés) és facilitált mozgások kiváltásával; az önindította mozgások ösztönzésével, a célirányos, akaratlagos mozgások optimális feltételeinek megteremtése érdekében a testkép, testséma kialakítása és fejlesztése

A saját test megélése és a testséma kialakítása	A saját test megélésének és a testséma kialakításának elősegítése érdekében lehetővé kell tenni – a test érzékelését mozgás közben, nyugalmi állapotban, a lazítás és feszítés állapotaiban, – a test térbeli helyzetének érzékelését különböző testhelyzetek felvételével és ezek megváltoztatásával,
---	--

- az egyes testrészek differenciált érzékelését különböző szomatikus és vibratorikus ingerek biztosításával,
- a rendelkezésre álló térben, annak eszközeit kihasználva a saját testnek az emberekhez és a dolgokhoz viszonyított helyzetének a térben való érzékeltetését,
- a test pozitív megélését és a mozgás fejlődését az alapvető szükségletek kielégítése során – a fejlesztő gondozás módszerét is alkalmazva.

A tér és a téri viszonylatok megélése és tudatosítása

A tér és a téri viszonylatok megélésének és tudatosításának elősegítése érdekében lehetővé kell tenni, hogy a tanulók aktív és passzív módon is megtapasztalhassák a különféle téri viszonylatokat. Az önálló mozgásaktivitásra képes tanulók mozgásra ösztönözésével (gurulások, csúszások, forgások stb.) a gyógypedagógus segítse őket abban, hogy saját mozgásukról szenzoros visszajelzést kapjanak.

A súlyosan mozgáskorlátozott tanulóknak is biztosítani kell a mozgás lehetőségét: rendszeres időközönként gondoskodni kell helyzetük megváltoztatásáról annak figyelembevételével, hogy ennek során megtapasztalhassák a mozgás élményét és a téri viszonyok alapformáit (közel-távol, alul-felül stb.).

Testi kommunikáció alkalmazása

A saját test érzékelésének közvetlen testi kontaktuson, testi kommunikáción keresztül (légzés, érintés, masszázs stb.) történő érzékelésének lehetővé tétele.

Aktivitás felkeltése, motoros válaszadás ösztönzése

A szomatikus, vesztibuláris, vibratorikus, akusztikus, vizuális, taktilis és haptikus ingerek biztosítása során az aktív motoros válaszadásra történő ösztönzés, kihasználva a tanulók mozgásos reakcióit az aktivitás kialakulásához és fejlődésének támogatásához.

2. Pozicionálás, testhelyzet-korrektúra, a helytelen testtartás és testhelyzet megszüntetése, a kóros mozgásminták gátlása, a különböző tevékenységekhez szükséges stabil és biztonságos testhelyzetek kialakítása

Helyes testhelyzetek felvétele

A helyes testhelyzetek (fekvés, ülés) kialakítása és alkalmazása

- az általános testi funkciók (pl. légzés, emésztés, stb.) javítása,
- a következményes tünetek (pl. decubitus, kontraktúrák, deformitások stb.) megelőzése,
- a mindennapos (önkiszolgálási) tevékenységek lehető legönállóbb kivitelezése (vizelet- és székletürítés, tisztálkodás, öltözés-vetkőzés, étkezés stb.),
- légzés, hangadás, tekintet, mimika, gesztusok, mutatók valamely végtaggal stb. optimális pozíciójának megtalálása és gyakoroltatása a kommunikáció motoros feltételeinek javítása érdekében.

Gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása

A tanulók szükségleteinek megfelelően a pozicionálás (fekvő, ülő és álló testhelyzetek változtatásának) lehetővé tétele különböző segédeszközök alkalmazásával.

3. A mozgásfejlődés elősegítése a fiziológias mozgássor szem előtt tartásával (a fejkontrolltól a felállásig)

Fej- és törzskontroll, testhelyzetek kialakítása, megtartása

A fej- és törzskontroll kialakulásának segítése az érintett testtájak ingerlésével, az izomzat erősítésével, a szükséges mozgáselemek facilitálásával, a kóros mozgásminták gátlásával.

A statikus testhelyzetek minél önállóbb megtartásának segítése segédeszközzel vagy a nélkül (hason, háton és oldalfekvés, ülés különböző eszközökön, állás segédeszközzel vagy a nélkül).

Helyzet- és helyválttatás	A helyzet- és helyválttató mozgások kialakításának előkészítése, segítése a szenzomotoros ingerlés eljárásainak felhasználásával, a motoros aktivitás fokozásával. A helyzetválttató mozgások kialakítása és fejlesztése a fordulás, a végtagok emelése, a fej- és törzskontroll facilitálásával.
---------------------------	---

4. A kézhasználat, manipuláció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése

A manipuláció fejlesztéséhez szükséges előfeltételek	A helyes testhelyzetek kialakításának segítése, megteremtése a kézhasználat feltételeinek megteremtése, a manipuláció fejlesztése érdekében. A végtagok átmozgatása, kilazítása a kézhasználat feltételeinek megteremtése érdekében.
A kézfelület érzékelés-észlelésének fejlesztése	A taktilis, vibratorikus, vizuális ingerlés alkalmazásával a kéz érzékelésének, észlelésének elősegítése annak testsémába való stabil beépülése és a kézhasználat kialakítása érdekében.
Koordináció fejlesztése	A szem-kéz, száj-kéz és két kéz koordinációjának kialakítása és fejlesztése a különböző testhelyzetekben.
Kézhasználat gyakorlása szituációhoz kötötten	Az elsajátított kézfunkció beépítése a mindennapos tevékenységekbe, célzottan fejlesztve az önellátást és önkiszolgálást a tanult mozgások tudatos felhasználásával: – a kézhasználat gyakorlása a tanulók számára „értelmes” és jelentőséggel bíró tevékenységek során, – a kézhasználat gyakorlása a kommunikációs funkciók javítása érdekében, – a kézhasználat, manipuláció lehetőségeinek kihasználása az irányított játék-, tanulási, kreatív és munkatevékenységek során. – a rehabilitációs foglalkoztató (ergo-) terápia elemeinek beépítése a kézhasználat, a manipuláció fejlesztésébe.
Segédeszközök	A kézhasználat és a manipuláció javítása érdekében a tanulók szükségleteinek megfelelően gyógyászati és rehabilitációs segédeszközök alkalmazása.

5. A kommunikáció motoros feltételeinek javítása, kialakítása és fejlesztése

Pozicionálás	A megfelelő (megfelelően ellazított) testhelyzetek kialakítása a kommunikációs funkciók gyakorlásához.
Mozgásgyakorlatok végzése a kommunikáció kialakítása érdekében	A gyógypedagógus az alkalmazott (alkalmazható) kommunikációs csatornától és/vagy eszköztől függően a foglalkozások során – segítse elő a mutatóra alkalmas testrész [fej, felső végtag(ok), alsó végtag(ok)] célirányos mozgásainak kialakítását és gyakoroltatását, és – javítsa a beszédszervek funkcióit (légzőgyakorlatok, fonáció, szájmotórium funkcióinak fejlesztése orális ingerléssel, masszázzsal, evésterápiával stb.).

A dologi, az emberi és a természeti világ jelenségeinek megértése. Az érzékelés-észlelés és az értelem fejlesztése, a valóság kognitív birtokba vétele

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók dologi világhoz való viszonya a fejlesztő iskolai nevelés-oktatás kezdetén sok esetben szinte csak a táplálékfelvétellel, a testápolással és az öltöztetéssel kapcsolatos passzív élményekben merül ki. Kezdetben ez jelenti a világot, melyben otthon érzik magukat, amelyet észlelni képesek és uralni tudnak. Az ebből eredő, kényszerű befelé figyelésük megakadályozza őket abban, hogy felfedezzék a világot. Ezért a fejlesztés feladata az érzékelhető és észlelhető világ megnyitása, a dologi és emberi világ rendjének felfedeztetése és a valóság-megismerés tágitása a magasabb rendű kognitív folyamatok bekapcsolásával. Ebből eredően az oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

1. A valóság megragadásának segítése, a szenzomotoros funkciók fejlesztése

a) A külvilág felé való fordulás és a dologi világ megélésének elősegítése

Az első feladat, hogy egy elszigetelt világból a közös világba segítse eljutni a tanulót, majd olyan új tapasztalatok megszerzését tegye lehetővé számára, melyek a kifelé fordulásra ösztönzik.

Közös irányultság egy közös világra

Cél a kifelé fordulás, a tanuló figyelmének a közös világra való irányítása. Olyan élmények biztosítása, amelyek felkeltik érdeklődését, és amelyekre pozitív módon reagálhat. Ez tanulónként más és más módon valósulhat meg, a meglévő képességtől függően változhatnak az előnyben részesített ingerek és tevékenységek.

Ösztönzés az aktivitásra, a külvilág aktív felfedezésére

A gyermekek önmagukat általában a környezet aktív explorálása során tevékenységük és észlelésük forrásaként élik meg, azonban a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében a világ megélése és alakítása a motoros akadályozottságból eredően részben eltérő feltételek között zajlik.

Az aktivitásra ösztönző környezet kialakítása figyelemfelkeltő és könnyen mozgatható, működésbe hozható eszközök használatával valósítható meg. Különböző eszközök és anyagok segítségével – szociális interakcióba ágyazottan – a figyelem felkeltésére, újra és újra a világ felé fordulásra és annak aktív megtapasztalására ösztönöző ingerek biztosítása szükséges. Alkalmazni kell a mozgásnevelés során kialakított testhelyzeteket, a fejkontrollt és a manipulációt elősegítő segédeszközöket.

A szenzoros funkciók fejlesztése

Szükséges minden érzékelési – vizuális, auditív, taktilis, kinezetikus, proprioceptív, olfaktórikus és az ízleléssel összefüggő – terület fejlesztése a következő szinteken: figyelem, érzékelés, észlelés, differenciálás, emlékezet, szerialitás.

A szenzoros funkciók fejlesztése történhet

- a bazális stimuláció vagy más, a tanuló szükségleteinek megfelelő módszer és eszköz alkalmazásával,
- cselekvésbe ágyazottan, felhasználva a mindennapi tevékenységek adta alkalmakat (például a szaglás és az ízérzékelés fejlesztése, az ízekre való figyelés, a különböző ízek, szagok, illatok megkülönböztetése, az ezekre való visszaemlékezés természetes helyzetben, étkezés és evésterápia során is).

A gyógypedagógus

- használja ki az alapvető szükségletek kielégítésének alkalmait a tanulók testérzékelésének fejlesztéséhez,
- biztosítson különféle akusztikus ingereket a zeneterápia eszköztárának alkalmazásával. Az érdekes, különleges akusztikus ingerekre – kutyaugatás, fűrészfűrés hangja, csörömpölés stb. – külön fel kell hívni a tanulók figyelmét,

ösztönözni kell őket a hangingerre való figyelésre, differenciálásra s az előzőekkel való összehasonlításra,

- tegye lehetővé figyelemfelkeltő és személyre szóló, egyszerű vagy éppen összetett vizuális ingerek észlelését. Helyezzen fényes, csillogó, élénk, színes, mozgó vagy éles kontrasztos tárgyakat a gyermek látóterébe. A látásnevelés eszközei (színes lámpák, mozgó fények, fényorgona, stb.) is használhatók a vizuális észlelés fejlesztésére.

A taktilis érzékelés a bazális terápia eszközeivel, cselekvésbe ágyazottan minden manipuláció során fejlesztendő (a tanulók figyelmének felhívása a tapintott anyag minőségére, felületére, hőmérsékletére). Ösztönözni kell őket arra, hogy a tapasztaltakat eddigi emlékeikkel összehasonlítsák).

A proprioceptív és a kinesztetikus észlelés témakörét a mozgásnevelés tartalmazza, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy a saját test helyzetének és mozdulatainak érzékelése és érzékeltetése a mindennapi tevékenységek során is folyamatosan megtörténhet (öltözködés, tisztálkodás stb.). A tanulók kapjanak verbális és vizuális megerősítést is saját testük helyzetéről, mozdulataikról. (Érdekmes például nagy tükröket használni az öltöző- és tisztálkodó helyiségekben, valamint a tornaszobában.)

b) Az önindította mozgás elősegítése és annak következményei

A gondolkodás későbbi műveletei az érzékszervi és a mozgásos struktúrák összekapcsolódásából erednek. Az észlelés és a mozgások koordinációjában a tanulás fontos szerepet játszik.

Ehhez a tanuláshoz elengedhetetlen az önindított mozgások minél gyakoribb kivitelezése. Ezáltal a tanulók önmagukat a cselekvés végrehajtójaként ismerik fel, és szándékosan kezdenek cselekedni.

A szenzoros
és a motoros
működések
összekapcsolása

A cél az érzékelés és a mozgás (például a látás, a nyúlás és fogás, a hang irányába fordulás vagy a hangforrás keresése) összerendeződésének elősegítése.

- A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulóknál az önindított mozgás gyakran nehezen kivitelezhető. Ezért a teret, eszközöket a tanuló adottságaihoz kell adaptálni, különös tekintettel arra, hogy a manipulálható tárgyaik legyenek számukra elérhető közelségben, vagy biztosítva legyen a tanuló számára a helyváltoztatás lehetősége. A manipulációt, fejkontrollt segítő testtartás és a segédeszközök használata – a tanulók szabadon történő közlekedése a csoportban – legyen természetes.
- A segítség szükség szerint irányulhat a figyelemfelhívó inger felé történő fordulásra, az ingerkibocsátó tárgy megérintésére, megtapogatására, az azzal folytatott manipulációs tevékenységre, a mozdulat helyes kivitelezésére, elegendő időt hagyva a mozgásos tapasztalatszerzésre s a tapasztaltak feldolgozására, beépítésére.

A tér felfedezésének
elősegítése

Míg az állandó befelé figyelés egyben a tér mellőzését jelentette, a cselekvéssel, a térben való manipulálással, mozgással kezdetét veszi a téri irányok és térbeli viszonyok megismerése. Feladat a minél többre jutó térbeli tapasztalat megszerzésének biztosítása.

A testhelyzetek gyakori váltogatása, a különböző vesztibuláris ingerlést adó játékok még az önindított mozgásra nem képes tanulóknak is segítségükre lehetnek, ha minél többször megtapasztalják az alapvető téri viszonyokat, mint a „fent” és a „lent”, az „előre”, a „hátra” és az „oldalra”.

A fejlesztés, a térbeli tapasztalatszerzés lehetséges eszközei:

- elegendő tér a mozgáshoz,

- olyan megmászható, felborítható, gurítható puha tárgyak, amelyekbe bele lehet bújni, alá, mögé lehet mászni, bele lehet dobálni és ki lehet venni belőle dolgokat,
- szabadtéri játékok, játszóterek és a természet rendszeresen látogatása. Megfelelő számú segítő személyzettel és személyre szabott adaptációkkal kivitelezhetők a fel- és lemászások, a forgások, gurulások, lengések.

Az idő strukturálásának
elősegítése

A világ felé fordulással az idő strukturálódása is kezdetét veszi. Az örömmel végzett cselekvéseket már lehet várni, s több örömteli cselekvésnek sorozata is lehet. Törekedni kell a napi és heti rendszerességre, az időbeli tájékozódás – mely a kis egységektől halad a nagyobb egységek felé – megkönnyítésére. A napok sorrendje érzékeltethető az egyes napokra jellemző tevékenységek váltakozásával.

A gyógypedagógus erősítse meg az időbeli tájékozódást a tanulókkal alkalmazott – egyénre szabott, vizuális vagy taktilis – kommunikációs módszer segítségével is. Az aktuális tevékenység jelzéséről fokozatosan térjen át az elmúlt, az aktuális és az elkövetkező tevékenység jelzéséig. Ezután fokozatosan az egész nap tevékenységeit jelző napirendről térjen át a hetirendre. Ha a tanuló képességei lehetővé teszik, ezután vezethető be a havi, majd éves terv, naptár közös áttekintése. Ezt a folyamatot nagymértékben segíti, ha minden napnak, hónapnak egy-egy egyedi eseményét emeli ki a gyógypedagógus, melyet a közösen készített naptárban jelez, a tanuló számára érzékelhető vizuális vagy taktilis módon.

Az elmúlt, átélt élmények felelevenítésével – fényképek, képeslapok, videó segítségével – a megismerés határai a múlt felé tághatók, míg a tervezett események elővételezésével a jelenből a jövő felé tekinthet ki a tanuló.

A természeti világ
megismerése

Az idő strukturálásának legalapvetőbb egységeit a természet változásai (napszakok, évszakok, állatok, növények és emberek fejlődése, növekedése stb.) adják, ezért a fejlesztő iskolai oktatás biztosítsa annak lehetőségét, hogy a tanulók közvetlen tapasztalatokat szerezzenek a természeti világ jelenségeiről, és a velük kapcsolatos tevékenységeket maguk is végezhesék (évszakoknak megfelelő játékok, szokások).

2. A szemiotikai funkciók megjelenésének, a valóság ábrázolásának segítése

A világot alkotó tárgyak és jelenségek rendszeres és gyakori megtapasztalásával a tanulóknál először emlékezeti képek alakulnak ki, majd állandósuló sémák, melyek a képzelet segítségével előkészítik a fogalmak kialakulását. A fogalmak lehetnek a hasonló valóságmozzanatok egész osztályát tükröző konkrét, illetve a kognitív fejlődés magasabb szintjén elvont fogalmak és ez ezekkel történő gondolkodási műveletek. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók, különösen, ha az értelmi fogyatékoság súlyos fokban jelen van, rendszerint ezen a konkrét fogalmi szinten tudnak leginkább értelmi műveleteket végezni. Ha erre a szintre eljutottak, utalni tudnak a jelen lévő, a jelen nem lévő, az elmúlt vagy még meg sem történt eseményekre, dolgokra. A valóság ábrázolását mozdulatokkal, szimbolikus játékkal, tárgyakkal, képekkel, taktilis jelzésekkel és verbalitással szükséges elősegíteni.

Az utánzás tanítása,
utánzásra készítés

A megfelelő mozgásos utánzáshoz rendszeres, önindított mozgásra és utánzásra érdemes mintára van szükség. Az utánzás ismételtetéssel kezdődik. A gyógypedagógus végezzen olyan gesztusokat, mozdulatokat, amelyeket a tanuló – még bizonyos idő elteltével is – maga is végre tud hajtani. Kezdetben a gyógypedagógus is utánozhatja a tanulót, ezzel könnyebben előhívhatja és megértetheti az utánzást.

Alkalmazni kell azokat, a mozgásnevelés során kialakított testhelyzeteket, amelyekben a gyermek szabadon tud mozogni. A fejkontroll kivitelezése és a szemkontaktus felvétele esetleg segédeszközök használatát is igényli.

A közös éneklés, a reggeli kör alkalmával sok lehetőség nyílik mozdulatokkal kísért mondókák tanulására. A mozdulatok mindig a már ismert, gyakran végzett cselekvésekre utaljanak.

Szimbolikus játékok
alkalmazása

A funkcionális (sokszor sztereotip) játékhasználatból a gyógypedagógus segítse a játéktárgyak beépítését egy szerepsituációba (például a korábban csak ide-oda tologatott autó építőanyagot, vagy ennivalót szállítson).

Alkalmat kell teremteni arra, hogy a tanulók a különböző mozdulatokkal, hangokkal, tárgyakkal jelölhessék és lejátszhassák a képzeletükben, emlékeikben élő valóságot, a szimbolikus játékon keresztül feldolgozhassák feszültségeiket is. A szerepjáték (babázás, fodrász játék, főzőcskézés, boltos játék) így fontos része lesz a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő iskolai oktatásának.

Nem kell mindig ragaszkodni az élethű játéktárgyakhoz: a „mondjuk, hogy ez a...” fordulat fokozatos bevezetésével, az egyre sablonosabb, a valóságostól eltérő külsejű tárgyak használatával a tanulók előrébb juthatnak az elvonatkoztatásban.

A rajzolás elősegítése, a
rajz fejlesztő hatása

A rajzolás mint funkció kialakításához szükség van egyéni segítségnyújtásra (pozicionálás, adaptált segédeszközök stb.). A rajzolás lehet egyszerűen egy örömszerző tevékenység, magasabb szinten nem tudatos önkifejezési forma, kommunikációs eszköz.

„Nyomot hagyni a papíron” egyéb eszközökkel is lehetséges. Figurás nyomdával pl. egész események megjeleníthetők. Ha egy tanuló már legalább két dolog közül tud választani, a nyomda önálló kiválasztása után a papíron az általa megjelölt helyre segített mozdulatokkal nyomdázhat. A formarészletek színeinek variálásával egyedivé, sajátjává teheti munkáit.

Az önálló mozgásra képes gyermekek kapjanak lehetőséget az önálló rajzolásra. A ceruzát foghatják kézben, szájban, lábujjak között, de felszerelhető a csuklóra, fejpálcára vagy egyéb segédeszközökre, amelyeknek már kismértékű elmozdításával is önállóan tud alkotni a gyermek. Becsüljük meg ezt az alkotást, díszítsük vele a csoportszobát vagy az iskolát.

Azokkal a tanulókkal, akiknél a vizuális információfelvétel akadályozott, tárgyakkól, tárgyrészletekből készíthetők képek, melyek a számukra lényeges taktilis információfelvételt segítik, fejlesztik.

A verbális – vagy
alternatív
és augmentatív
eszközökkel segített –
önkifejezés

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulónál a verbális kifejezések helyett sok esetben alternatív kommunikációs formákra van szükség, mely minden esetben a tanuló egyéni adottságaitól függően alakítandó ki. A jelek, szimbólumok, ábrák megértésének tanítása együtt az absztrakciót és a gondolkodást segíti.

A kommunikációs forma építőköveinek alkalmasnak kell lenniük arra, hogy azokkal a tanuló saját világát leírhasa, gondolatait megjeleníthesse, s környezete felől érdeklődhessen. A tanulók egyéni adottságaitól függ, hogy a számukra választott kommunikációs rendszer mekkora nyelvi egységeket tartalmaz. E nyelvi egységek a fejlesztés során tudatosan bővíthetők.

3. Az elemi gondolkodási funkciók fejlesztése

Átmenet a ténylegesen elvégzett cselekvés és a csak fejben végzett értelmi műveletek szintje között. A tanulók ezen a szinten már képesek eligazodni az általuk ismert helyeken, eltávolodni az épület egyik pontjából a másikba, de nem képesek lerajzolni vagy más úton visszaadni, hogyan is találják el oda. Emlékeik még

mozgásosak, a reprezentáció új síkján még nem képesek rekonstruálni, amit a cselekvés síkján már megszereztek. Ha az önálló helyváltztatás nehezített, a téri megismerés elhúzódik, s a téri reprezentáció megjelenése is sokáig várat magára vagy teljesen el is maradhat.

Ebben a szakaszban a fejlesztő iskolai oktatás feladatai a következők:

A téri megismerés interiorizálásának elősegítése	A téri megismerés segítése személyre szabott segítség biztosításával. A bejárt, megismert teret jelölhetővé, lejátszhatóvá kell tenni. Kis lépésekben haladva, például a „hol van?” „merre találok?” „hová rajzoljam?” kérdések tudatosításával és sikeres megválaszolásának elősegítésével. A térben történt változások felfedezését, megértését segíti a tér ábrázolása makettekkel, terepasztallal, rajzokkal, mozgásos feladatokkal.
A több szempontú gondolkodás elősegítése	E szakasz kezdetére jellemző, hogy a tanulók még nem képesek egyszerre több szempontot figyelembe venni, egyszerre csak egy kiválasztott szempont szerint értékelik a jelenségeket. A fejlesztés feladata annak kialakítása, hogy a tanulók egyszerre több szempontot is figyelembe és számba tudjanak venni.
A decentráció elősegítése	A fejlesztés célja a térre, időre, mennyiségre, távolságra, magasságra stb. vonatkozó decentráció, az egyéni helyzettől független gondolkodás kialakulásának segítése (például annak belátása, hogy az asztal előtttem van, de másnak balra esik), a relációkat képviselő jelek és viszonyfogalmak megismertetése, használata. A közös játék alkalmas arra, hogy a játéktevékenységek során az eltérő szempontok, a többi tanuló perspektívája felismerhető, belátható legyen, és a tanuló megértse, hogy más szemszögből másképpen mutatkozhat meg ugyanaz a dolog.

A konkrét műveletek és a formális műveletek konstrukciójának elősegítése, a cselekvések logikai struktúrájának kialakítása, a tér, az idő és a tartam, a sorozatok, halmazok elemi fogalmainak elsajátítása

A halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő iskolai oktatásának a cselekvéses tanulás az alapja, de a meglassúbbodott vagy zavart motorium miatt számolni kell az érés esetleges időbeli elhúzódásával. Ebben a szakaszban a tanulók fokozatosan megtapasztalják az anyag és a súly állandóságát, és ismereteket szereznek a tömeg fogalmáról. A gondolkodás fejlődésével mód nyílik a téri viszonylatok absztrakt megismerésére is. Kialakulnak azok a minőségi műveletek, melyek a teret strukturálják: térbeli, egymást követő sorrend és szakaszok vagy távolságok elkülönítése; a hosszúság, a felszín stb. megmaradása. Összekapcsolódnak az időrendi összefüggések (előtt, után) a tartam összefüggéseivel (rövid vagy hosszú ideig). Egyszerre több tulajdonság alapján osztályozzák a tárgyakat és a fogalmakat, és több szempontból is képesek csoportosítani azokat. A számfogalom és a matematikai gondolkodás kialakulásában jelentős szerepet játszanak az absztrakt műveletek. Ha a tanulók képesek ennek elsajátítására, akkor e terület fejlesztésénél irányadónak lehet tekinteni a *Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében* foglaltakat.

A formális gondolkodás szakaszába jutott tanuló képes olyan elvonatkoztatásra és általánosításra, amelynek nincs szükségszerű kapcsolata a valósággal vagy a tanuló saját elgondolásával. Súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek között általában kevesen jutnak el ebbe a szakaszba. Az ő esetükben az egyén számára legmegfelelőbb fejlesztés érdekében a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében foglaltakat kell irányadónak tekinteni, és a megfelelő gyógypedagógiai intézményben történő iskoláztatásukat kell kezdeményezni.

Kreativitásra, játékra, szabadidős tevékenységre nevelés.***Az emberi lét esztétikai dimenziójának megtapasztalása és a kreatív tevékenységek ösztönzése***

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára a műalkotások hozzáférhetővé tétele és azok önálló létrehozása, illetve az ehhez kapcsolódó feladatok a fejlesztő iskolai oktatás integráns részét képezik. A zenei, mozgásos, képzőművészeti és irodalmi alkotások megtapasztalása és önálló létrehozása lehetővé teszi a tanulók számára a befogadás, a megértés komplex emocionális és kognitív formáinak megtapasztalását, valamint a kreatív alkotás, létrehozás lehetőségét nyújtja számukra. Fontos, hogy a tanulók megtapasztalják, hogy maguk is képesek pozitív módon *adni* valamit a világnak.

Ebből eredően a fejlesztő iskolai oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők.

1. Az emberi lét esztétikai dimenziójának megnyitása, az elemi művészeti tapasztalatok hozzáférhetővé tétele, ezek örömforrásként való megtapasztalásának segítése

Elemi esztétikai
élmények

Az elemi esztétikai élmények rendszeres megtapasztalásának segítése a fények, hangok, hangdialógusok, zeneművek közvetítése, megmutatása által, a mozgás (a tánc elemeinek beépítése) hozzáférhetővé tételével.

Célja:

- a tanulókat segítse abban, hogy saját testükön és a másik emberrel való együttlétben – a légzés, a szívverés, a beszédritmus, a mozdulatok, az egész test egyes mozgásainak ritmikus ismétlődése, a hangdialógusok, énekek, mondókák, illetve ezek összekapcsolódása során – ritmust ismerjenek fel;
- a műalkotásokkal vagy annak elemi formáival való találkozás során a tanulók számára lehetővé tegye a felfedezés, a rácsodálkozás örömeinek, az újdonság élményének megtapasztalását, a műalkotásokhoz kapcsolódó érzelmek (boldogság, szomorúság, meglepődés stb.) átélését;
- segítse az új tapasztalatok összevetését, ezek egymás közötti kapcsolatainak, eltérő jellegének felismerését, használja ki az egyes művészeti tevékenységek több érzékszervre hatást gyakorló jellegét (például a zene akusztikus és vibratorikus modalitásainak összefüggéseit, a zene mint hallható, tapintható – akár számítógép segítségével – látható tulajdonságait);
- a foglalkozások kezdetének vagy végének, valamely cselekvéssor megkezdésének, tevékenységek zenei aláfestésének alkalmazásával az esztétikai elemek – akár rituálészerűen végzett – nevelési helyzetekbe illesztésével lehetővé tenni a tanulók számára egyes zenei motívumok, képek, mondókák ismétlődő felismerését.

Minden tanulónál törekedni kell annak felmérésére, hogy melyek azok az élményforrások, melyek később beépíthetők szabadidős tevékenységének tartalmas eltöltésébe, és mely élményekből kiindulva lehet segíteni a tanulót a szabadidős tevékenységek kiválasztásában, a pihenésben, relaxálásban.

A tevékenységekről
felerősített szenzoros
visszajelzések adása

A gyógypedagógus

- a szenzoros visszajelzések segítése, utánzása, a különböző érzékelési modalitások összekapcsolása által segítse a tanulókat saját cselekvéseik érzékelésében, észlelésében, az egyes aktivitások felerősítésének;
- tegye lehetővé, hogy a tanulók a zenehallgatás során, a zene ritmusát követve mozoghassanak, táncolhassanak: testüket ritmusra mozgassák, azon doboljanak; alkalmazzon erre a célra kialakított hangszereket vagy használati tárgyakat, természetes anyagokat.

A tevékenységek során a tanulók minél több alkalommal kapjanak lehetőséget a választásra annak érdekében, hogy egyre tudatosabban vegyenek részt a foglalkozásokon, majd azok egyes elemei beépüljenek a szabadidős tevékenységbe vagy az önálló játékba is.

2. Az aktív cselekvés ösztönzése, elemi művészi tevékenységek végzése és a közös kreativitás élményének megtapasztalása

Művészi tevékenységek hozzáférhetővé tétele

A gyógypedagógus ösztönözze a tanulókat önálló vagy közösen végzett cselekvésre, tegye lehetővé számukra, hogy elemi művészeti tevékenységeket végezzenek, vagy ezekben részt vegyenek; ennek során aktívan kipróbálhassák az alkotás, a kreatív tevékenykedés élményét, és megtapasztalhassák, hogy befolyással vannak a dologi és emberi világra.

A fejlesztő iskolai oktatás

- tegye lehetővé zenei élmények megélését a zeneművek meghallgatása, az önálló vagy közös zenélés során: speciálisan kialakított hangszerekkel, közös, táncos improvizációval, énekléssel, a zenéhez kapcsolódó élmények és érzelmek megbeszélésével;
- a tanuló befogadóképességének megfelelően tegye lehetővé az irodalmi alkotások (ritmus, hanglejtés, hangulat, mondókák, versek, mesék, rövid történetek) megismerését, a megismert alkotásokkal kapcsolatos érzelmek, események, személyek helyzetének, dilemmáinak megismerését és átélését;
- nyújtson segítséget abban, hogy a tanulók – amennyiben képességeik ezt lehetővé teszik – elsajátítsák a kézműves technikák alapvető fogásait;
- tegye lehetővé, hogy a tanulók különböző játékos tevékenységek során (festéssel csöpögtetni, kézzel, lábbal, szájjal képeket rajzolni, színes port húzni, grafitot szétdörzsölni, gyurmát szétnyomni) érzékelhessenek különböző formákat, tér- és színhatásokat, és közreműködhessenek különböző formák, terek (dobozokból házat építeni, sátrat verni stb.) létrehozásában;
- használja ki, hogy a közösen kialakított terek lehetőséget nyújtanak számos tapasztalat (szoros, tágas, otthonos, csendes stb.) megélésére;
- tegye lehetővé, hogy minél többet kísérletezhessenek a tanulók a különböző anyagokkal, technikákkal önállóan is, a későbbiek során pedig ezek jelenjenek meg, mint önálló szabadidős tevékenységek.

A művészeti tevékenységek közösségi dimenziójának kiaknázása

Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók megosszák egymással a kreatív tevékenységek során felmerülő gondolataikat, kifejezhessék a társaik alkotására vonatkozó érdeklődésüket, véleményüket (a tanuló vagy a gyógypedagógus mutassa be a csoportnak az elkészült művet, a foglalkozás végén közösen nézzék át és beszélgessenek róla stb.).

Olyan helyzeteket kell teremteni, amelyben a tanulók megélhetik a közösen végzett kreativitás, az együttgondolkodás kihívásait és élményét. A közösen készített műalkotásokon, közösen végzett művészeti tevékenységeken – együtt festett kép, közös zenélés, éneklés, csoportos meseszöveg stb. – keresztül a tanulók megtapasztalják az együttalkotás közösségi jellegét és azt, hogy az így létrehozott alkotás különbözik az egy ember által létrehozott műtől.

A közös mesehallgatás és történetszöveg – akár külső szakember bevonásával – a dramatikus játékok eszköztárának, a drámapedagógia elemeinek beépítésére ad alkalmat. A közös mesélés, meseszöveg örömforrás, szabad alkotás, amely közelebb

A tágabb kulturális művészeti és esztétikai világ hozzáférhetővé tétele	viszi a tanulókat saját élettörténetük megértéséhez, feldolgozásához, és lehetőséget teremt rá, hogy önmagukat egy közösség történetének szereplőjeként, döntések meghozójaként tapasztalják meg. Lehetővé kell tenni, hogy a tanulók tapasztalatokat szerezzenek a mások által létrehozott – akár egyetemes jelentőségű, akár a magyar és az európai kultúrát meghatározó – műalkotásokról, valamint részt vegyenek a helyi közösség életében jelentőséggel bíró kulturális eseményeken. A helyi nevezetességek és rendezvények (múzeum, koncert, természeti értékek stb.) meglátogatása lehetőséget ad a tágabb kulturális világ megismerésére, és egyben az integrált, közösségi programokban való részvétel lehetőségét, illetve az elsajátított kommunikációs készségek gyakorlását is jelenti.
---	---

Érzelmi és szociális nevelés, az én pozitív megtapasztalása, megnyílás a közösség felé, a kommunikáció kulturált formáinak elsajátítása

A személyes érzelmek kifejezése és a másik ember érzelmeinek megértése, a másokkal való együttműködés kialakulásának segítése az iskolai oktatás alapvető – a kommunikáció fejlesztésével szoros összhangban álló – feladatai közé tartozik. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók számára a szűkebb és tágabb közösségi életben való részvétel az egyik legnehezebben teljesíthető feladatot jelenti. A tanulóknak kezdetben lehetővé kell tenni, hogy önmagukat egyedi, autonóm lényként tapasztalják meg, és ilyenként képesek legyenek belépni egy közösségbe, és részt venni annak életében.

1. Az „én” és a „nem én” elkülönülése, a másik személy valóságának és egyediségének megtapasztalása

Az anyáról való leválás kísérése, segítése	A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermek és édesanyja többnyire szoros együttélésben léteznek, a fejlesztő iskolai oktatás-nevelés kezdetén bizonyos esetekben még az „én” és a „nem én” elkülönülése sem megy végbe a gyermekben. Saját magát anyja részeként, anyját önmaga kiterjesztett énjeként ragadhatja meg, fizikai és érzelmi állapotuk gyakran egymás tükörképe. A tanuló közösségbe kerülése az anyáról való leválás kezdeti állomása is lehet, ezért az iskola feladata, hogy figyelembe vegye az ebből a helyzetből fakadó feszültségeket, és minden eszközzel segítse a szülőket és a tanulót.
Az emberi viszonyok kialakításának segítése	Az iskolai nevelésnek meg kell adnia azt a biztonságot és védettséget, ami felbátoríthatja a gyermeket arra, hogy az általa megélt világtól a dologi világ s az abban élő személyek felé forduljon.
A különböző élethelyzetekre adott érzelmi reakciók gazdagítása	A gyógypedagógus igyekezzen megérteni a tanuló érzelmi reakcióit, és tanítsa a differenciált érzelmek kifejezését (tetszik – nem tetszik, szeretem – nem szeretem, fájdalom, félelem, büszkeség, szomorúság, lelkesedés, öröm stb.).

2. Az „én” pozitív megélésének segítése, a szociális kapcsolatok megnyílásának támogatása

Minden megnyilvánulás megválaszolása	A gyermekek minden megnyilvánulását énjük kifejeződésének kell tekintetni, és ügyelni kell arra, hogy szubjektív szükségleteik megértésére, felelősségteljesen kielégítésre kerüljenek.
A tanuló néven szólítása	A tanulóknak a nevükön történő megszólítás tudatosíthatja, hogy az egyes helyzetekben róluk van szó. Törekedni kell annak tudatosítására, hogy társainak, akik körülötte vannak, is van nevük, és közösen tevékenykednek a nap folyamán.

A saját testiség megélése és az én megtapasztalásának segítése	A saját testiség lehetővé teszi a másik énjével való találkozást, és ez egyben az én kifejeződésének egyik első formáját adja. A gyógypedagógus feladata, hogy a saját test megtapasztalásának sokféle formája útján gondoskodjon az én pozitív megéléséről és megtapasztalásáról.
Az én megélése az önindította mozgásban és a passzív mozgás során keletkező élményekben	Az önálló mozgás az én kifejeződése. A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében a mozgás gyakran erősen akadályozott vagy biztonsági okokból mesterségesen korlátozott. A fejlesztés feladata a mozgás ösztönzése, segítése. Minden lehetőséget meg kell ragadni az önindított mozgás kivitelezésére. A súlyosan mozgáskorlátozott tanulók számára a testmozgást és a helyváltoztatást segítséggel kell biztosítani.
Az aktív explorációs tevékenység segítése	Azáltal, hogy a tanulók környezetüket saját aktivitásukkal vizsgálják, és közben megkülönböztetik azt, amit érdekesnek, s azt, amit érdektelennek tartanak, saját énjüket közlik a körülöttük élők felé. A gyógypedagógus feladata, hogy segítse a tanulókat a világ jelenségei felé fordulásban, az élmények befogadásában, az érdeklődésüknek megfelelő emberek, dolgok és események megismerésében.

3. Kapcsolatfelvétel és közös tevékenység, a szociális kapcsolatok pozitív jellegének megélése, a kommunikáció közösségi formáinak ösztönzése

Az örömteli szociális kapcsolatok megtapasztalásának elősegítése	A közös játék, a mindennapi testápolás során szerzett pozitív tapasztalatokkal ösztönözhetőek a tanulók arra, hogy újra és újra megnyíljanak környezetük felé. A másokkal teremtetett biztonságos és örömteli kapcsolatok kialakítására minden alkalmat ki kell használni.
A spontán kapcsolatfelvétel alkalmainak megteremtése	Olyan helyzeteket teremtése szükséges, amelyekben a tanulóknak alkalmuk nyílik arra is, hogy egymással kapcsolatot teremtsenek. A tanulók mintaadással és rávezető játékokkal is motiválhatók.
A szociálisan elfogadható jelzések megerősítése, a nem elfogadhatók leépítése	Az akadályozott tanulók kommunikációjában gyakran megfigyelhető, a környezet számára kellemetlen jelzéseket célszerű fokozatosan leépíteni, s helyettük olyan jelzéseket kialakítani, amelyeket a környezet is szívesen fogad, tudomásul vesz, és szívesen reagál rájuk. A gyógypedagógus feladata a jelzések és kifejezési formák fokozatos, az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő alakítása, továbbfejlesztése. Ennek sikere azonban attól is függ – s erre a környezetnek figyelemmel kell lennie –, hogy mennyire veszi újra meg újra figyelembe a leépítésre szánt jelzéssel közölt tartalmakat.
A tanulók egymás közti kommunikációjának ösztönzése	A tanulók az iskolába lépéssel új közösségbe kerülnek. A közösségben a megfelelő pedagógiai segítségadással a csoporttagok kapcsolatot teremthetnek egymással. A testi kontaktus, egymás tevékenységének látványa, egymás hangjának meghallása hatással van a csoporttagokra. Lehetővé kell tenni, hogy a csoport életében természetessé váljék a kapcsolatteremtés és az egymással folytatott kommunikáció.

4. A közösségi kommunikációs formák megtanulása, alkalmazása

A figyelemfelkeltés lehetőségének biztosítása	A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók kezdetben ritkán rendelkeznek olyan szociálisan is elfogadható jelzésekkel, melyekkel felhívhatnák magukra társaik és nevelőik figyelmét. A mozgás sokszor olyan súlyos fokban akadályozott, hogy a másik megközelítése, megérintése – hacsak nem közvetlenül egymás
---	---

mellett vannak – sem lehetséges. A fejkontroll hiánya vagy a vizuális érzékelés zavara miatt a szemkontaktus felvétele is akadályokba ütközhet.

A gyógypedagógus feladata, hogy tanulóként olyan szociálisan is elfogadható jelzést találjon és alakítson ki, amely alkalmas arra, hogy a tanuló felhívja magára a figyelmet.

Az üdvözlés formáinak tanítása

Az üdvözlés a kapcsolatteremtés és a kommunikáció része. Jelzés a másiknak arról, hogy „itt vagyok én is, és látom, hogy te is itt vagy”. Az üdvözlés: nyitás a másik felé. A gyógypedagógus feladata, hogy a megfelelő pozicionálás után olyan jelzést találjon a tanulóknak, amivel önállóan és érthetően tudják üdvözölni a környezetükben lévőket.

A kommunikáció fenntartásának segítése

Kommunikáció közben az érdeklődést fenn kell tartani. A gyógypedagógus feladata, hogy a tanulóknak megtanítsa, hogyan tarthatják fenn a figyelmet kommunikáció közben (például gyakori visszajelzés hangjelzéssel, szempillantással, egyéb metakommunikatív eszközzel stb.), hogyan kommunikálhatnak minél hatékonyabban, ami elengedhetetlen a szociális kapcsolatok kialakításához.

Az érzelmek megnyilvánításának segítése, a konfliktusok kezelése

A gyógypedagógus segítse a tanulókat érzelmeik differenciált kifejezésében és mások érzelmeinek, hangulatainak érzékelésében és megértésében.

A kapcsolatokban előfordulhatnak félreértések, egyet nem értések, konfliktusok, ezért a tanulókat meg kell tanítani arra, hogyan viselkedjenek konfliktus során. A konfliktuskezelés természetét a tanuló képességeihez, adottságaihoz kell mérni.

Csoporton belüli aktivitás ösztönzése

A csoporton belüli aktivitást befolyásolja a tanuló személyisége, önmagáról alkotott képe, csoporton belül elfoglalt helye, csoporton belüli kapcsolatai, aktuális egészségi és érzelmi állapotai, és kommunikációs hatékonysága. Mindezen tényezők fejlesztésével, optimalizálásával segítse a gyógypedagógus a tanulót, hogy minél aktívabban vehessen részt a csoport életében.

5. A közösségben való viselkedés formáinak tanítása, a szűkebb és tágabb világ kommunikációs normáinak megtanulása és gyakorlása

A közösségi alkalmakban való aktív részvétel segítése

A tanulóknak meg kell tanítani a kulturált együttlét szabályait, az ezek során alkalmazható kapcsolatteremtés lehetőségeit. A közösségi alkalmakat – reggeli kör, étkezések, közös programok stb. – úgy kell kialakítani, hogy a kapcsolatteremtésre, ha igénye van rá, minden tanulóknak módja legyen.

A megfelelő kapcsolatteremtés formáinak kialakítása

A csoportban való létezés, az ott kialakított kapcsolatok után fokozatosan kell megtanítani a gyermekeknek, hogy mi a különbség az ismerősökkel és idegenekkel való kapcsolat között. A közvetlen és a távolságtartó magatartás jellemzőit, az ismerkedés elfogadható formáit kell megtanítani nekik.

A tágabb világban való viselkedés szabályainak elsajátítása

Az iskolán kívüli színterekre jellemző viselkedési formákat segíteni kell elsajátítani. Más és más az elfogadható viselkedés a játszótéren, a könyvtárban, az áruházban, uszodában, étteremben, vendégségben vagy éppen egy szalonnasütés alkalmával stb. Az oktatás során ezeket a normákat is közvetíteni kell a tanulóknak felé.

Önkiszolgálás, egészséges életmódra nevelés, az önállóság és önellátás képességének elsajátítása, az emberi szükségletkielégítés kultúrájának megismerése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók testi szükségleteinek kielégítése, valamint az e területeken való önállóság megszerzésének elősegítése alapvető pedagógiai jelentőséggel bír, és nagymértékben hozzájárul a tanuló kommunikációjának, kognitív képességeinek – különösen az érzékelés és észlelés funkcióinak – fejlődéséhez. Az önkiszolgálás és az egészséges életmódra nevelés magában foglalja az alapvető biológiai szükségletek kielégítésének – a kommunikáció fejlődése szempontjából alapvető jelentőséggel bíró – kezdeti lépéseit, a mindennapos tevékenységek tanítását és gyakorlását, valamint az emberi szükségletek életkoronként változó jellegének elismerését és megélésének segítségét, illetve azok kulturális vonatkozásainak elsajátítását.

Az önkiszolgálásra, egészséges életmódra nevelés célja az önellátás szintjének emelése, a személyi függőség és kiszolgáltatottság csökkentése, a mindennapos tevékenységekhez kapcsolódó alapvető életmódbeli ismeretek elsajátítása, valamint az emberi szükségletek kezelésének, kontrolljának és kulturált kielégítésének megtanulása. E területek a megtanult készségek kitüntetett gyakorlóterepai, a rögzülés és általánosítás eszközei, s a természetes kommunikációs helyzetek legjobb modellhelyezetei.

Az önkiszolgálásra és egészséges életmódra nevelés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében a testi higiénia biztosításához, az öltözés-vetkőzés, az étkezés segítéséhez a *fejlesztő gondozásnak* nevezett gyógypedagógiai tevékenység elvei, feladatai és eljárásai alkalmazhatók. A fejlesztő gondozás megtervezése a gyógypedagógus és a szakmai team kompetenciája, míg gyakorlati megvalósításában a személyi és/vagy (gyógy)pedagógiai asszisztensek is közreműködnek. A fentiekből eredően a fejlesztő iskolai oktatás egymásra épülő és/vagy egymást kölcsönösen feltételező feladatai a következők:

1. A kiválasztásai folyamatok (vizelet- és székletürítés) érzékeltetése, együttműködés kialakítása az ehhez kapcsolódó tevékenységekben (pelenkázás), szobatisztaságra nevelés

Megfelelő táplálék biztosítása

Súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében a kiválasztás, valamint a vizelet- és székletürítés megkönnyítéséhez megfelelő étrend szükséges. A rendszeres és bőséges folyadékbevitel, a rostokban gazdag, változatos étrend biztosítása hozzájárul a mozgásszegény életmódból és a gyomor-béltraktus környékén tapasztalható izomműködési zavarokból fakadó ürítési problémák csökkentéséhez.

Krónikus székrekedés esetén szükség lehet székletlazító termékek alkalmazására is, melyek nem károsítják a bélrendszert, de megkönnyítik az ürítést.

Pozicionálás és masszázs

A gyógypedagógus feladata az a vizelet- és székletürítéshez szükséges optimális testhelyzet kialakítása. A tanuló mozgásállapotától függően ez lehet háton fekvés (ellazítást biztosító, reflexgátló testhelyzet), oldalfekvés, legcélszerűbb azonban az ülő testhelyzet kialakítása és megfelelő stabilizálása (segédeszközzel vagy a nélkül). A függőleges testhelyzet önmagában jelentősen megkönnyíti a vizelet- és székletürítést. A székletürítés segítésére az alhasi régió átmozgatása, a behajlított lábak váltakozó hashoz nyomása (bicikliző mozgás), a vastagbél lefutását követő körkörös stimuláló masszázs szükséges lehet. A vizeletürítés segítésére a gyógypedagógus végezhet a hólyag felett kopogtató masszázst.

Szobatisztaság előkészítése és kialakítása

A szobatisztaság kialakulásához megfelelő testi érzékelésre, megfelelő testhelyzetre, lazítási képességre és bizonyos szintű kommunikációs készségre van szükség. Feladat a lassú, óvatos, fokozatos végére (bilire) szoktatás: Térben (mindig ugyanott) és időben (rendszeres időközönként) strukturált tevékenység-végrehajtás szükséges a szokássá váláshoz. Ugyanakkor érzékenyen észlelni kell a gyermek jelzését, ha sürgősen végére kell mennie.

A hely legyen megfelelően felszerelt a szükséges testhelyzet felvétele és stabilizálása érdekében, legyen megfelelő hőmérsékletű. Kezdetben a tanuló közelében kell maradni, esetleges fizikai segítségnyújtással támogatni a cselekvés sikeres végrehajtásában. Minden önállóságra való kezdeményezést, törekvést értékelni kell, és követni a fokozatosan csökkenő segítségnyújtás elvét.

2. A testápolás, mint örömet adó élmény és a külső segítség elfogadása, együttműködés kialakítása, alapvető tisztálkodási szokások kialakítása (fürdés, zuhanyozás, hajmosás, mosakodás, fogmosás, körömvágás), a tisztálkodás helyzeteiben a testi érzékelés, a dologi és emberi világról szerzett tapasztalatok biztosítása

A tisztálkodási
szituációk kialakítása

A tisztálkodási helyzeteket úgy kell kialakítani, hogy azokat a gyermek pozitív élményként élhesse meg. Az egyes lépéseket azonos helyszínen, azonos sorrendben, azonos eszközökkel (ismert mosdókesztyű, szivacs, fogkefe), azonos mozdulatokkal (határozott, könnyen észlelhető mozdulatokkal) kell végezni, ezzel is segítve a szituáció felismerését, elfogadását, később pedig az aktív közreműködést.

A tisztálkodási helyzetek ideje illeszkedjék szorosan a napirend tevékenységeihez (étkezés előtt és után kézmosás, étkezés után fog- és arcmosás stb.), hogy a gyermekek számára értelmet nyerjenek, kellő motiváció alakuljon ki.

Pozicionálás és segítő
eszközök alkalmazása

Fürdetéskor legfőbb feladat a biztonságos, stabil testhelyzet kialakítása, mely lehetővé teszi a megfelelő ellazulást, valamint a testi érzékelést. Szükség esetén kádba helyezett ülőkék, csúszásgátló alátétek, fejpárnák, kapaszkodók alkalmazása segíti a testhelyzet kialakítását. A megfelelő ellazulás szükséges a testi ingerek optimális felvételéhez.

Zuhanyozáshoz előnyös a zuhanyzószék vagy lehajtható ülőke használata, kapaszkodókkal kiegészítve. A törölközéshez stabil és kemény felület szükséges, esetenként peremmel ellátott pelenkázó, öltöztető hely, de a baleset-megelőzés érdekében mindez megoldható a talajon, megfelelő matrac alátéttel.

Kéz-, arc- és fogmosáshoz a legcélszerűbb az ülő testhelyzet (mosdókagyló előtt) kialakítása és megfelelő stabilizálása, hogy a gyermek a tevékenységre tudjon koncentrálni, és abban részt tudjon venni. Az ülő testhelyzet jelentősen megkönnyíti a személyi segítségnyújtást, a segítő fogások alkalmazását.

A testápolás
kihasználása az
egészség
megőrzésében, az
egészséges életmód
kialakításában

A testápolás tevékenységei közben rendszeresen lehetőség nyílik a gyermek bőrének megtekintésére, így az esetleges felfekvés-veszélyeztetett területek (nyomásponatok, hajlatok) felfedezésére. A testápolás során ezeken a területeken felfekvés megelőzése, illetve kezelése végezhető (hideg-meleg kezelés, masszáz, krémezés, hajlatok szárítása, szellőztetése, hintőporozása).

A fürdés, zuhanyozás a hőmérséklet változtatásával, szomatikus ingerlés, víz alatti masszáz alkalmazásával nemcsak a komfortérzetet javítja és a testséma kialakulását, és differenciálódását segíti, hanem lazítja az izmokat, javítja a keringést. A tisztálkodást követő krémezés a bőr egészségének megőrzését segíti elő.

A fog- és szájaápolás hangsúlyozottan fontos a szájjár nehézségeivel küzdő, illetve a nem rágó gyermekeknél. A fogmosás biztosítja a megfelelő szájhigiénét, elektromos fogkefe használata fokozottan masszírozza a fogínyt. A hatás fokozására szájvíz használata is javasolt.

3. Az öltözés, vetkőzés tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés

Az öltözés, vetkőzés optimális körülményeinek biztosítása

Az öltözés, vetkőzés ideje szorosan illeszkedjék a napirend tevékenységeihez (levegőzés előtt felöltözzünk, pelenkázás előtt levetkőzzünk), hogy a gyermek számára értelmet nyerjenek, kellő motiváció alakuljon ki a tevékenységek vonatkozásában. Az öltözés, vetkőzés során mindig elegendő időt kell biztosítani az egyes mozdulatok gyakorlására.

A tevékenység megkezdése előtt minden szükséges ruhadarab legyen előkészítve, hogy a folyamatot ne kelljen félbeszakítani.

Az öltözésben, vetkőzésben megcélzott egyre nagyobb önállóság elérése érdekében fontos a könnyen kezelhető, praktikus és kényelmes ruházat kiválasztása, amit a tanuló valóban önállóan fel-, illetve le tud venni. A ruhadarabok nyitásának, zárásának módja feleljen meg a tanuló kézhasználati szintjének (pl. gombok helyett tépőzár, cipzár; gumis derekú nadrág stb.).

Pozicionálás és segítő eszközök alkalmazása

Az öltözéshez, vetkőzéshez stabil és kemény alátámasztási felület szükséges, esetenként peremmel ellátott pelenkázó asztal, öltöztető hely, de a baleset-megelőzés érdekében megoldható a talajon, megfelelő matrac alátéttel.

Célszerű az ülő testhelyzet kialakítása és megfelelő stabilizálása (segédeszközzel vagy a nélkül), hogy a gyermek a tevékenységre tudjon koncentrálni, és abban részt tudjon venni. Az ülő testhelyzet jelentősen megkönnyíti a személyi segítségnyújtást, a segítő fogások alkalmazását.

Az öltözés, vetkőzés kihasználása az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

Ha a tanuló kommunikációs jelzései nem minden esetben megbízhatóak, fokozottan ügyelni kell a megfelelő öltöztetésre a betegségek, és az időjárás okozta problémák elkerülése érdekében.

Fokozottan ügyelni kell a ruházatra abból a szempontból is, hogy ne gyűrődjön, ne szorítsa a tanuló derekát vagy végtagjait, mert ez felfekvéseket, keringési problémákat okozhat. A ruházat legyen lehetőleg jó minőségű anyagból, a jó nedvszívó, természetes alapanyag a komfortérzet biztosítása mellett a bőrirritációk, felfekvések megelőzését is segíti. A ruházaton ne legyenek felesleges zsinórok, zsinórzáró műanyag darabok, mert ezek balesetet (lenyelés, fulladás) okozhatnak.

Az öltözés, vetkőzés során folyamatosan alkalom nyílik a tanuló ismereteinek bővítésére, az egészség megőrzésre vonatkozóan is. A rendszeresen ismétlődő események, az évszakok váltakozása biztosítja az ismeretek folyamatos gyakorlását és ismétlő felidézését. A tanuló megérti, hogy mikor, milyen ruhadarabot kell viselni és miért. Fokozatosan megtanulja, hogy mi a teendő, ha süt a nap, esik az eső, fúj a szél, esik a hó. Eközben folyamatosan fel kell hívni a figyelmét, hogy a helytelen öltözködésnek milyen káros következményei lehetnek az egészségére nézve (megfázás, napszúrás, leégés stb.).

4. Az étkezés (evés, ivás) tevékenységeiben való együttműködés kialakítása és önállóságra nevelés

Az étkezés, az evés és ivás nem korlátozható a biológiai értelemben vett táplálékfelvétellel, hanem legalább ugyanekkora arányban jelent lelki és szellemi örömforrást, s ezzel együtt szociális élményt. Félelmektől és frusztrációtól terhes szituációban, kommunikációs zavarokkal terhelt kapcsolatban valóban nehezen elképzelhető, hogy a sokszor mindkét fél számára nehézkes étkezést örömteli élménnyé lehet alakítani. A fejlesztő gondozáson belül az étkezés tevékenységeiben a zavarok leküzdése mellett a minél aktívabb közreműködés elérése a cél. Ennek érdekében a következő szempontokat kell figyelembe venni:

Az étkezés optimális körülményeinek biztosítása

Az étkezés (evés, ivás) helyzetait úgy kell kialakítani, hogy azokat a gyermekek pozitív élményként élhessék meg. Az egyes lépéseket azonos helyszínen, azonos sorrendben végezzék, ezzel is segítve a szituáció felismerését, elfogadását, később pedig az aktív közreműködést.

A megfelelő hosszúságú idő, a kellemes légkör és a nyugodt odafordulás lehetővé teszik a súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek számára a táplálékfelvétel problémamentességét. Az étkezés elején rá kell hangolódni a tevékenységre. A külső, zavaró körülményeket lehetőség szerint ki kell iktatni.

Az étel minősége, jellege és állaga, a tányéron való tálalás és a felkínált mennyiség mind-mind jelentősen befolyásolják az élményszerűséget.

Az étkezés rendszerint a napirend szerint kötött időpontban történik, ez biztonságot nyújt a tanulók számára, a rendszeresség és az előkészületekben való részvétel segít felkészülni a tevékenység végzésére. Ez növelheti a tevékenységhez szükséges motivációt.

A tanulókkal való közös étkezés egyrészt legyen pozitív közösségi élmény, másrészt a mintaadás módszerével segíthetjük az étkezésben való részvétel fejlődését.

A tevékenység megkezdése előtt minden szükséges alapanyag és eszköz legyen előkészítve, hogy a folyamatot ne kelljen félbeszakítani.

Az evésterápiás eljárásoknak a csoport életében mindig a rendszeres étkezési helyzetekbe ágyazottan kell megvalósulniuk. Az étkezésben megcélzott egyre nagyobb önállóság elérése érdekében fontos a tanuló által könnyen kezelhető eszközök kiválasztása.

Pozicionálás és segítő eszközök alkalmazása

Étkezéskor olyan testhelyzetet kell létrehozni, amely a tanuló számára biztosítja a probléma- és félelemmentes táplálékfelvételt. A tanuló mozgásállapota és mozgáskészsége határozza meg, hogy milyen testhelyzetben és milyen segédeszközök (ültető-modulos kerekesszék, kapaszkodók) használatával tudjuk megkönnyíteni a helyes testhelyzet felvételét és megtartását.

A szájmotorium optimális működése, a légzés és nyelés megfelelő koordinálása érdekében (reflexgátló) ülő testhelyzetet kell kialakítani, ezáltal a félrenyelés is elkerülhető. Megfelelő fejtámasz biztosítása szükséges hiányzó fejkontroll esetén. A testhelyzet legyen a gyermek számára ellazított, a segítő (gyógypedagógus) számára pedig kényelmes, nem fárasztó. Így a gyermek a tevékenységre tud koncentrálni, és abban aktívan részt tud venni. Az ülő testhelyzet jelentősen megkönnyíti a szem-kéz, száj-kéz és két kéz koordinációját, valamint a gyógypedagógus szempontjából a személyi segítségnyújtást, a segítő fogások alkalmazását.

Tanulónként egyénileg kell meghatározni, hogy milyen edényekből (tányér, pohár), milyen evőeszközökkel (kanál, villa) történjék az evés és ivás.

Iváskor az életkori sajátosságoktól, a tanuló képességeitől függően a cumisüvegtől a pohárig kell a megfelelő eszközt kiválasztani, szem előtt tartva a minél hatékonyabb és minél önállóbb cselekvés-végrehajtást. Ugyanez vonatkozik az evés során a tálalóedények (tányér) és evőeszközök kiválasztására. Az önálló étkezésnél nem baj, ha az étel szétmaszatólik, a gyermek öltöztetésénél és az étkezési helyzet megteremtésénél gondoljuk erre.

Az étkezés jelentősége az egészség megőrzésében, az egészséges életmód kialakításában

Ha a tanuló kommunikációs jelzései nem minden esetben megbízhatóak, fokozottan ügyelni kell az étkezési szituációban a legapróbb jelzésekre, testmozdulatokra, hogy elkerülhetők legyenek az esetleges balesetek (félrenyelés, hányás stb.). A megfelelő sűrűségű, állagú, méretű ételek segítik a rágást, a nyelést és a megfelelő emésztést.

Fontos, hogy gyermekeknek mindig legyen lehetőségük több étel vagy ital közül választani. Ez az autonóm személyiség, az egyéni ízlés és a kognitív képességek fejlődése szempontjából jelentős.

Az ételek kiválasztásánál fontos a változatos és egészséges étrend kialakítása, hogy megelőzzük az emésztési és ürítési nehézségeket (lásd vizelet- és székletürítés). Törekedni kell arra, hogy a tanuló minél több fajta ételt megismerhessen, hogy minél változatosabb lehessen az étrendje. Fontos figyelemmel lenni arra, hogy a tanuló elutasít, vagy elfogad bizonyos ételeket. Semmilyen körülmények között nem szabad ráerőltetni a gyermekekre az „utált” ételt.

Valamely ételre vagy alapanyagra való érzékenység esetén feltétlenül szükséges a megfelelő diéta összeállítása (dietetikus szakember segítségével).

A fogak épségének megőrzése érdekében is fontos a rágás kialakítása és gyakoroltatása, az étkezés utáni fogmosás, az édes ételek és italok, valamint az étkezések közötti nassolás kerülése.

5. Az egészséges életmódra való igény belsővé válása, az egészségtudatos tevékenységek előnyben részesítése, a szexualitással kapcsolatos ismeretek elsajátítása

Az egészséges életmódra való igény belsővé válásának elősegítése

A gyógypedagógus értesse meg a tanulókkal az egészséges életmód jelentőségét és azt, hogy felelősek saját egészségi állapotukért. Segítsen nekik abban, hogy, önállóan is tegyenek egészségük megőrzéséért.

A tanulóknak tudatosítani kell, hogy bizonyos ételek, italok, tevékenységek milyen hatással vannak egészségi állapotukra, és hogy milyen speciális szempontokat kell figyelembe venniük a mindennapjaik során.

Rendszeres mozgás és sportolás

Az iskola biztosítsa a tanulóknak a – képességeiknek megfelelő – sportolás lehetőségét, és motiválja őket arra, hogy az iskolán kívüli programjaik során is igyekezzenek sporttevékenységeket folytatni.

Segítségnyújtás a szexualitás megértése terén

Az iskola és a gyógypedagógus ismerje el a tanulók intimitásra és szexualitásra vonatkozó igényeit, és segítse őket abban, hogy szükségleteiket és igényeiket felismerjék, és megértsék ezek jelentését és jelentőségét.

Az iskola és a gyógypedagógus feladata, hogy segítséget nyújtson a tanulóknak és családjuknak a szexualitással kapcsolatos problémák és feszültségek feloldásában, és – az egyéni adottságoknak megfelelően – támogassa a tanulókat a felnőtt szexuális szerepek fokozatos elsajátításában.

Szemponatok a fejlesztő iskolai oktatás tervezéséhez

A pedagógiai munka tervezése

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek sajátos nevelési és terápiás szükségleteiből, igényeiből adódóan nem lehet a nevelést és oktatást sem a tananyag struktúrája, sem tér- és időbeli elrendezése szempontjából egységesen kialakított szerkezetbe rendezni. A differenciált tervezőmunka ezért a nevelés-oktatás fontos elemét képezi. A pedagógiai munka szakaszolása a gyógypedagógiai tevékenység tartalmi kínálatának életkori sajátosságokhoz alkalmazkodó strukturálását, valamint koncentrikus bővítését jelenti, mindenkor szem előtt tartva a gyermek, tanuló adottságait, képességeit, sajátos nevelési igényét.

A tervezés legfontosabb lépése a *tanulók* alapos ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoporthoz *képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése*. A pedagógiai diagnosztikához számos eszköz (fejlesztési skálák, felmérő lapok, kérdőívek) áll rendelkezésre, de a gyógypedagógus saját maga is összeállíthat olyan kérdéssort vagy kérdőívet, amelyet a fejlesztést szolgáló nevelés, oktatás megkezdése előtt minden gyermekről felvesz. A tervezőmunka kezdetekor fontos a szülő és az iskolai nevelést megelőzően a gyermekkel foglalkozó intézmény szakemberei megfigyeléseinek, tapasztalatainak megismerése is. A tanulók diagnosztikus értékelése minden esetben a *pozitívumokra koncentrál*, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a gyermek képességstruktúrájában található hiányosságokat, funkciózavarokat is. A hiányok, zavarok számbavétele a reális célkitűzések megfogalmazását kell, hogy segítse. A pedagógiai *diagnózis célja* annak feltérképezése, hogy *mit tud* a gyermek, és *azt hogyan tudja*, illetve *melyek személyes szükségletei*. Nagyon fontos alapos információk gyűjtése a gyermek megelőző élethelyzetéről, kialakult szokásairól, családi vagy intézményes nevelésük eddig elért eredményeiről és kudarcairól. A tervezés során elengedhetetlen annak figyelembevétele, hogy a tanuló maga és közvetlen környezete mit jelöl meg elsődleges hiányként, illetve milyen igényeket fogalmaz meg. A gyermek korábbi tapasztalatai mellett a diagnózis kiter a tanuló viselkedésének, tanulási és tevékenységi képességeinek elemzésére is természetes és „mesterséges” helyzetben.

A pedagógiai diagnosztika a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók esetében nem egyszeri vizsgálatot, hanem folyamat-diagnosztikát jelent: a korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8–12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie ahhoz, hogy alapos információkat szerezzünk a gyermekről, képességeiről az egyéni nevelési-oktatási terv és pedagógiai program elkészítéséhez, a célok, feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás módszerek, eljárások kiválasztásához. Különösen a csoportba, osztályba újonnan érkező tanuló esetében szükséges hosszabb megfigyelési időt szánni az egyéni tervezés előtt. A korábban már ismert tanuló esetében a következő évi egyéni nevelési-oktatási terv összeállítása előtt elegendő lehet rövidebb megfigyelési időszak a tanév kezdeté.

A gyermek folyamat-diagnózisa alapján elkészített *felvételi pedagógiai vélemény* a tanulóról szerzett tapasztalatokat, megfigyeléseket, esetleg teszteredményeket tartalmazza. A pedagógiai vélemény az első megfigyelési időszak alkalmával a legrészletesebb, ez szolgál majd a félévi vagy év végi értékelés elkészítésének alapjául, mely a kiindulási helyzethez viszonyítva tartalmazza a változásokat. A pedagógiai véleményt célszerű minden tanév kezdetén kiegészíteni, hogy a gyermek fejlődése következtében megváltozott kiindulási helyzet alapján kerüljön sor az adott tanévre vonatkozó célkitűzések meghatározására.

A pedagógiai diagnózis és vélemény szolgáltatják az alapot a *hosszú távú célkitűzések* megfogalmazásához. A hosszú távú tervezés komplex és általános célkitűzéseket tartalmaz, alkalmazkodva a gyermek képességeihez, szükségleteihez, igényeihez, érdeklődéséhez. A hosszú távú célokat *általában egy tanévre* célszerű megadni, de az időintervallum gyermekenként változhat. A célok a gyermek fejlődése alapján módosíthatóak.

Az *egyéni (individuális) nevelési – oktatási – fejlesztési terv* a gyermek pedagógiai diagnózisának eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll. Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban áll a csoport számára kidolgozott éves és heti tervvel, csupán a módszerek, eszközök tekintetében jelennek meg az eltérések.

Az *éves terv* a nevelés tartalmait szem előtt tartva készül, a *csoport tevékenységeit* tartalmazza. Egy-egy tartalom megtartása legalább két egymást követő évben indokolt, az új elemek bevezetésekor a fokozatosság – egy-egy apró mozzanatot cseréje a programban – szem előtt tarása szükséges. Az éves terv tartalmazza az

ünnepeket és az iskola által – de lehetőség szerint a szülők bevonásával – szervezett közös programokat (kirándulás, farsang, nyaralás, múzeum látogatása stb.).

Az éves (helyi döntés alapján féléves, negyedéves szakasztervekre bontható) tervek alapján készül a *hetiterv* vagy *órarend*. Kialakítását meghatározza a *csoport napirendje*, amelyben egyes, tevékenységek – pl. reggeli köszöntés, étkezések, a testápolás tevékenységei, pihenőidők – rendszeresen ismétlődnek. Mindez szükséges ahhoz, hogy a gyermekek tájékozódási biztonságérzete kialakuljon, mindig tudják, hogy az egyes tevékenységek hogyan következnek egymás után. Az étkezések és a testi higiénia tevékenységei is a fejlesztési időszak szerves részét képezik. A rendszeresen ismétlődő tevékenységek mellett a hét egyes napjain kerül sor a *tematikus tervezés alapján* kitűzött, különböző tartalmi egységek feldolgozására.

A tanulókkal foglalkozó szakmai team minden félévben és tanév végén készítsen értékelést a gyermek haladásáról. Ez az értékelés lehetőséget nyújt arra, hogy a szakmai team egységbe foglalja tapasztalatait, kontrollálja önmaga munkáját és a pedagógiai tervet. Az értékelés tartalmazza a tanuló minden egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, javaslatokat tesz az újabb fejlesztési terv elkészítésére vagy a meglévő kiegészítésére, módosítására. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványaként is szolgál, melynek egyik példánya a haladási naplóhoz csatolandó, másik példányát a szülő kapja.

A tanítás és tanulás szervezeti keretei, formái

A súlyosan és halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztése, nevelése és oktatása során egyaránt teret kap a *csoportközösségben*, *kiscsoportban*, illetve *egyénilag* megvalósuló fejlesztés. A csoportban végzett nevelésre, oktatásra, fejlesztésre a tematikus egységek feldolgozása, a szociális kapcsolatok kialakítását segítő „reggeli körök”, valamint a szabadidős és kreatív foglalkozások (művészeti jellegű alkotótevékenység, zene stb.) során nyílik alkalom. A csoportban végzett tevékenységek szükségesek a közösségi élmények átéléséhez, a közösséghez tartozás megéléséhez, a társakkal való együttműködés megtapasztalásához és gyakorlásához, azaz a szociális és érzelmi nevelés alapvető feladatainak megvalósításához. A csoportban és a csoportért végzett tevékenység az egyes tanulók kompetenciaérzését is növeli.

A kiscsoportos és egyéni foglalkoztatás az egyéni képesség- és készségfejlesztéskor indokolt, biztosítani kell azonban, hogy a tanulók egyénilag elsajátított képességeiket, készségeiket közösségi szituációban is kipróbálhassák, gyakorolhassák.

A gyermek egyéni képesség- és készségfejlődése határozza meg, hogy a heti óraszámából milyen arányban vesz részt egyéni és milyen arányban, csoportos foglalkoztatásban. Az *egyéni fejlesztő foglalkozások* nyújtanak lehetőséget arra, hogy *speciális gyógypedagógiai és/vagy terápiás segítséget* nyújtsunk a tanulóknak (pl. beszéd- és kommunikációfejlesztés, mozgásnevelés, hidroterápia, gyógylovaslás, bazális stimuláció, rehabilitációs foglalkoztató terápia stb.). A különböző terápiák alkalmazásának lehetősége a tanulók sajátos nevelési igényének, a helyi körülményeknek, valamint a terápiás ellátásokhoz szükséges meglévő, illetve igénybe vett szakembereknek is függvénye. Az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság és szükség esetén a szakorvos javaslata alapján – a szülők véleményének ismeretében – az intézmény szakemberei közösen határoznak.”

III. rész HATÁROZATOK**A Köztársasági Elnök
határozatai****A Köztársasági Elnök
105/2006. (V. 22.) KE
határozata****kitüntetés adományozásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdése *j*) pontja, valamint a Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény 2. § (1) bekezdése alapján a miniszterelnök előterjesztésére a

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
középkereszt, polgári tagozata

kitüntetést adományozom

a Magyar Köztársaság és az Európa Tanács kapcsolatainak fejlesztése érdekében végzett kiemelkedő munkája elismeréseként *Bruno Hallernek*, az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése főtitkáranak.

Budapest, 2006. május 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

KEH ügyszám: VII-2/2270/2006.

**A Köztársasági Elnök
106/2006. (V. 22.) KE
határozata****kitüntetés adományozásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdése *j*) pontja, valamint a Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény 2. § (1) bekezdése alapján a miniszterelnök előterjesztésére a

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
lovagkereszt, polgári tagozata

kitüntetést adományozom

a zsidó közösségben évtizedeken át végzett humánus és hitéleti tevékenysége elismeréseként *Kardos Péter* főrabbinak, az Új Élet című lap főszerkesztőjének.

Budapest, 2006. május 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

KEH ügyszám: VII-2/2271/2006.

**A Köztársasági Elnök
107/2006. (V. 22.) KE
határozata****kitüntetés adományozásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdése *j*) pontja, valamint a Magyar Köztársaság kitüntetéseiről szóló 1991. évi XXXI. törvény 2. § (1) bekezdése alapján a miniszterelnök előterjesztésére a

MAGYAR KÖZTÁRSASÁGI ÉRDEMREND
lovagkereszt, polgári tagozata

kitüntetést adományozom

kiemelkedő oktatói, népnevelői és szakírói munkája elismeréseként, melynek során eredményesen járult hozzá az erdélyi agrártársadalom fejlődéséhez és a magyar nyelvű agrár-oktatás kiteljesedéséhez, *dr. Veress István* ny. egyetemi tanárnak.

Budapest, 2006. május 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

KEH ügyszám: VII-2/2269/2006.

VI. rész KÖZLEMÉNYEK, HIRDETMEÉNYEK

**A Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Csongrád Megyei Földművelésügyi Hivatalának
(6721 Szeged, Deák F. u. 17.)**

h i r d e t m é n y e

Az FVM Csongrád Megyei Földművelésügyi Hivatala – a földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény 4/B. § (5) bekezdése, 9. § alapján –

nyilvános sorsolást

tart a Tisza-Maros Szög Mezőgazdasági Szövetkezet Szeged-Szőreg használatában lévő földek kiadása céljából.

A sorsolás helye: Tiszasziget, Szabadság u. 8., Művelődési Ház

A sorsolás ideje: 2006. június 29. (csütörtök), 9 óra.

A sorsolásra kerülő földrészletek adatai:

Település: Deszk

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
019/1	szántó	0,8644	14,40	
0364/1	gyep (legelő)	4,2444	39,90	
0364/2	erdő	0,1357	0,90	

Település: Kübekháza

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
031/1	szántó	46,2379	1097,62	Kiadható: 1054/111580 tul.h. (10,37 AK)
031/12	erdő	0,3786	2,50	
038/1	szántó	27,4431	686,22	Kiadható: 20523/68622 tul.h. (205,23 AK)
040/1	szántó	20,3473	533,11	Kiadható: 2385/53293 tul.h. (23,85 AK)
083/11	szántó	0,0623	1,79	
096/10	szántó	0,1722	3,60	
0129/25	szántó	0,0616	1,77	

Település: Tiszasziget

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
04/18	szántó	0,1369	3,93	
010/15	szántó	0,1854	5,32	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
017/1	szántó	0,8827	25,33	
017/11	szántó	2,0461	45,10	Kiadható: 2256/4510 tul.h. (22,56 AK)
017/38	szántó	0,5645	14,06	
032/9	szántó	1,0206	21,33	
035/12	szántó	0,2811	5,87	
051/1	gyep (legelő)	0,7019	6,60	
062/4	erdő	34,7657	229,45	Kiadható: 150/45890 tul.h. (0,75 AK)
067/9	szántó	5,0307	144,38	
069/2	szántó	0,5755	16,52	
075	szántó	0,5191	14,90	
080/7	szántó	1,9980	47,52	
082/7	gyep (legelő)	4,1383	64,56	Kiadható: 3228/6456 tul.h. (32,28 AK)
095/6	szántó	10,7462	308,42	
095/18	szántó	1,1306	22,93	
095/19	szántó	0,4965	9,07	
095/22	szántó	1,7873	30,00	
095/23	szántó	0,0943	1,31	
0105/1	szántó	61,0285	1402,55	Kiadható: 772/140256 tul.h. (7,72 AK)
0105/8	szántó	0,4916	15,55	
0105/24	szántó	0,9787	28,09	
0105/26	szántó	2,5782	73,99	Kiadható: 3730/7399 tul.h. (37,30 AK)
0105/29	szántó	1,1149	32,00	
0105/30	szántó	1,0452	30,00	
0105/34	szántó	12,2760	251,79	
0105/36	szántó	1,1201	23,41	Kiadható: 472/2341 tul.h. (4,72 AK)
0107/4	szántó	2,2959	47,98	
0107/7	szántó	15,4669	323,26	
0109	szántó	0,7125	27,22	
0118/8	szántó	1,1880	24,83	
0122/1	szántó	1,7087	35,71	
0122/18	szántó	0,1562	4,48	
0122/30	szántó	1,7036	35,61	
0124/2	szántó	0,6671	19,85	
0128/6	szántó	0,3363	9,65	
0128/11	szántó	0,5755	16,52	
0128/13	szántó	0,5755	16,52	
0128/15	szántó	0,1007	2,89	
0128/19	szántó	0,2901	8,33	
0128/22	szántó	0,4859	13,95	
0128/23	szántó	1,7181	49,31	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
0130/23	szántó	3,5440	101,71	
0134/1	szántó	1,9322	55,45	
0134/2	szántó	1,3547	38,88	
0134/3	szántó	0,8655	24,84	
0134/4	szántó	12,9873	405,99	
0139/3	gyep (legelő)	8,7009	80,19	
0141/11	szántó	0,0905	4,24	
0141/36	szántó	0,5276	24,74	
0141/50	szántó	0,0950	4,46	
0141/63	szántó	0,1921	9,01	
0141/82	szántó	0,3629	17,02	
0154/2	erdő	4,3582	28,76	
0181/1	szántó	66,7434	3130,27	Kiadható: 98953/313027 tul.h. (989,53 AK)
0181/3	szántó	27,0255	1267,50	Kiadható: 214/126750 tul.h. (2,14 AK)
0192/3	szántó	0,3526	7,37	
0194/6	szántó	0,1876	2,61	
0194/12	szántó	0,4947	7,72	
0196/6	szántó	0,9651	10,87	
0196/14	szántó	0,7297	15,25	
0196/19	szántó	5,3835	90,48	
0203/2	szántó	0,3265	4,54	
0203/3	szántó	0,2807	3,90	
0206/1	erdő, gyep (legelő)	10,9406	150,47	
0208/3	gyep (legelő)	9,0074	139,25	

Település: Újszentiván

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
05/21	gyep (legelő)	0,3280	1,25	
020/4	szántó	0,4783	22,43	
020/5	szántó	0,5772	27,07	
020/6	szántó	0,1945	9,12	
020/9	szántó	4,2314	198,45	
020/31	szántó	2,2521	90,01	Kiadható: 3000/9001 tul.h. (30,00 AK)
020/46	szántó	0,1959	5,62	
059/1	szántó	25,0801	1176,26	Kiadható: 4646/117626 tul.h. (46,46 AK)
062/1	szántó	35,8281	1552,59	Kiadható: 126968/155259 tul.h. (1269,68 AK)
062/33	szántó	1,7204	80,00	
089/12	szántó	0,0783	2,99	

Település: Újszentiván

Zártkert

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
731	kert	0,0603	2,83	
979	kert	0,0944	3,29	
1003	kert	0,0810	2,82	
1005	kert	0,0810	2,82	
1008	kert	0,0837	2,91	
1026	kert	0,1031	3,59	
1027	kert	0,0942	3,28	
1028	kert	0,0870	3,03	
1029	kert	0,0870	3,03	
1030	kert	0,0810	2,82	
1031	kert	0,0810	2,82	
1032	kert	0,0870	3,03	
1033	kert	0,0810	2,82	
1034	kert	0,0870	3,03	
1035	kert	0,0810	2,82	
1036	kert	0,0870	3,03	
1037	kert	0,0810	2,82	
1038	kert	0,0870	3,03	
1039	kert	0,0810	2,82	
1040	kert	0,0807	2,81	
1042	kert	0,0805	2,80	
1053	kert	0,0810	2,82	

Település: Szeged I. ker., Szőreg

Külterület

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
02427/9	szántó	0,4023	10,78	
02427/11	szántó	0,4855	10,15	
02432/38	szántó	0,4009	11,51	
02434/5	szántó	1,3888	45,39	Kiadható: 945/4539 tul.h. (9,45 AK)
02441/19	szántó	0,2196	10,30	
02491/14	szántó	4,8409	99,59	
02569/2	szántó, mocsár	2,1338	61,24	
02571/2	szántó, mocsár	1,8172	52,15	
02580/3	szántó	0,1992	9,34	Kiadható: 274/885 tul.h. (2,89 AK)
02583/3	szántó	0,6276	23,97	
02585/30	szántó	1,1640	44,46	
02594/68	szántó	0,3541	12,34	
02594/75	szántó	0,6635	27,68	

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
02594/79	szántó	3,6594	162,45	Kiadható: 11169/16246 tul.h. (111,69 AK)
02594/81	szántó	5,8753	275,55	
02594/85	szántó	0,5866	27,51	
02594/87	szántó	1,7401	81,61	
02594/110	szántó	1,6131	75,65	
02622/13	szántó	0,0586	1,22	
02622/23	szántó	0,2104	8,04	

Település: Szeged I. ker., Szőreg

Zártkert

Helyrajzi szám	Művelési ág	Terület (ha, m ²)	AK érték	Megjegyzés
3292	fásított terület	0,0432	0,42	
3295/1	erdő	2,4984	24,23	

A sorsolás nyilvános, azon bárki jelen lehet.

A részarány-tulajdonosok a sorsolás megkezdését megelőzően egyezséget köthetnek.

A sorsoláson a szövetkezetben még ki nem adott részarány-földtulajdonnal rendelkező személyek vehetnek részt.

A sorsoláson bármilyen okból meg nem jelenő jogosult később a mulasztásra hivatkozva semmiféle jogot nem érvényesíthet, ebből az okból a sorsolás eredménye nem változtatható meg.

A sorsolás szabálytalan lebonyolítása ellen az, akinek jogos érdekét érinti vagy sérti, törvénysértésre hivatkozással a sorsolás lebonyolítását követő 48 órán belül kifogást nyújthat be az FVM Fővárosi és Pest Megyei Földművelésügyi Hivatalnak címezve, de a Csongrád Megyei Földművelésügyi Hivatalhoz.

Tasnádi Gábor s. k.,
hivatalvezető

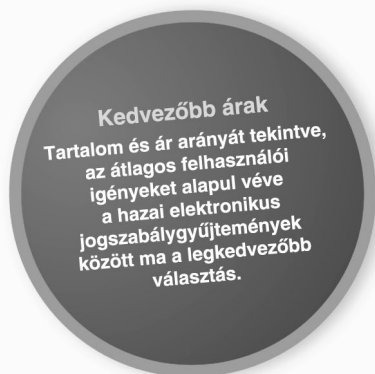
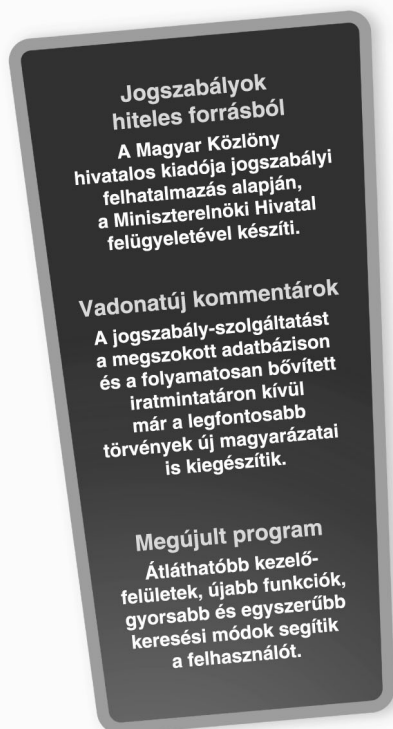
Helyesbítés: A Magyar Közlöny 2006. évi 53. számában megjelent, az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter hatáskörébe tartozó egyes szociális szakképzések szakmai vizsgaszervezési jogának megszerzésére kiírt pályázati felhívás III. címe 4–5. bekezdése, illetőleg 8. bekezdésének első mondata helyesen:

„A pályázat benyújtásának határideje 2006. **július 5-e**, amelyet a postai dátumbélyegző igazol. A határidő után postára adott pályázatok nem kerülnek elbírálásra.

A pályázattal elnyerhető vizsgaszervezési jogosultság időtartama: 2006. **augusztus 31.**–2010. **július 31.**”

„A pályázat elbírálásának határideje 2006. **augusztus 15.**”

(Kézirathiba)

**MAGYAR HIVATALOS KÖZLÖNYKIADÓ
KÖZLÖNY CENTRUM**

1072 Budapest, Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán)
telefon: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu

Ez így kerek!

próbálja ki ►

Ha közelebbről szeretné megismerni a megújult Hivatalos Jogszabálytár CD kezelését, tartalmát, látogasson el a Magyar Hivatalos Közlönykiadó jogi szolgáltató központjába, a Közlöny Centrumba, ahol az ingyenes használat mellett szakértő segítséget kaphat.

Szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével.

A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Pulay Gyula. A szerkesztésért felelős: dr. Müller György. Budapest V., Kossuth tér 1–3. Kiadja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató. Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6. Telefon: 266-9290.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Hivatalos Közlönykiadónál

Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Hivatalos Közlönykiadó a FÁMA Rt. közreműködésével. Telefon/fax: 266-6567.

Információ: tel.: 317-9999, 266-9290/245, 357 mellék.

Példányonként megvásárolható a kiadó Budapest VIII., Somogyi B. u. 6. (tel./fax: 267-2780) szám alatti közlönyboltjában vagy a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275), illetve megrendelhető a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.

2006. évi éves előfizetési díj: 90 216 Ft. Egy példány ára: 207 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +184 Ft.

A kiadó az előfizetési díj évközlési emelésének jogát fenntartja.

HU ISSN 0076—2407

06.1579 – Nyomja a Magyar Hivatalos Közlönykiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert vezérigazgató-helyettes.

